

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

קובץ

הערות התמימים ואנ"ש

ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש הקריות

גליון (ח"י)

ה' מנחם אב ה'תשע"ח

עיונים וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א
בענייני גאומ"ש, נגלה וחסידות

קט"ז שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח
שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

ק"ל ע"י

מערכת הערות התמימים ואנ"ש

דישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש הקריזת

שע"י מרכז נפש חיה חב"ד ליובאוויטש

חברי המערכת

הר" **שניאור זלמן** שידח' **סגל**

הר" **מנחם מענדל** שידח' **עמוס**

הר" **יוסף יצחק** שידח' **פיזם**

נסדר וחוקן לדפוס ע"י הר" **שניאור זלמן** שי' **סגל**

פתח דבר

ברגשי גיל ומתוך חדווא דאורייתא, מתכבדים אנו להגיש בפני הוד כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ובפני ציבור התמימים ואנ"ש, לומדי התורה ומוקיריה, את קובץ "הערות התמימים ואנ"ש" דשיבתנו, ובו חידושים וביאורים בתורתו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, בעניני גאולה ומשיח, בנגלה בחסידות ובכל מקצועות התורה שנכתבו ע"י תלמידי התמימים דשיבתנו הק' - ישיבת תומכי תמימים ליובאוויטש קרית שמואל, חיפה.

רוב ההערות הנדפסות בקובץ זה, הינם פרי עטם ועתם של בחורי חמד דשיבתנו, העושים "לילות כימים" בלימוד התורה, מתוך יגיעה והתמסרות פנימית לרצון כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, אשר ביחידות האחרונה, לעת עתה, לתלמידי התמימים, אמר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א את הדברים הבאים: "תלמדו את כל התורה כולה.. שתוסיפו בהתמדה ושקידה בשיעורים בתורה, ויתירה מזו - לימוד בלי שום שיעורים, וללא כל מדידה והגבלה כל שהיא.. ועד שגם כשמתעוררים באמצע השינה חושבים מיד על לימוד תורה, ויתירה מזו - אפילו בשעת השינה - חולמים על ענין בתורה! כולל גם פלפול בתורה!.. הן בלימוד נגלה דתורה והן בלימוד פנימיות התורה, שלכל אחד.. ניתן הכח לחדש בתורה - "לאפשה לה", ועד לחידוש באופן כזה שיחול עליו השם ד"תלמיד ותיק", שחידש חידוש אמיתי בתורה. ובפרט כנהוג לאחרונה - שמשתדלים לפרסם את אותם הענינים.. בכתב או באופן דפוס.. וכשמביטים על בחור ישיבה אמיתי רואים מיד את המציאות האמיתית שלו, מציאות התורה". (מתוך יחידות ב' מרחשון ה'תשנ"ב).

וכפי הוראתו המפורסמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ריבוי פעמים לכתוב חידושי תורה ולפרסמם בדפוס. ובאריכות מיוחדת בפרשת במדבר ה'תנש"א: "כדאי לעודד ולזרז את כל אלו השייכים לחדש בתורה... לכתבם, ולפרסם זאת גם בדפוס, (בקובץ מיוחד בפ"ע, או בקובץ הכולל חידושי תורה גם מאחרים), ולא רק בין חבריהם ותלמידיהם, אלא גם בין לומדי התורה בכלל... שעי"ז מתווסף ב"יגדיל תורה ויאדיר", בחיות ותענוג בלימוד התורה".

הקובץ יו"ל לקראת ה' מנחם אב ה'תשע"ח יום הילולת האר"י ז"ל החי. בהתאם לכך, הובאה במדור 'דבר מלכות' שיחת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א יום ב דחג השבועות ה'תנש"א - בעניין תורה חדשה מאיתי תצא. תודתנו נתונה בזאת לכל בחורי הישיבה ורבניה שעמלו קשות למען הדפסת הקובץ. תהי משכורתם שלימה מן השמים.

ובהמצאנו בזמן כה נעלה של 'ימות המשיח', ובעמדנו על סף הגאולה, מלאים אנו תקווה, אשר הוצאתו של קובץ זה לאור העולם, תהווה הפעולה האחרונה, ה"מכה בפטיש", ש"תכריע את הכף", ותביא תשועה והצלה לעולם כולו, בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בגאולה האמיתית והשלימה, וישמיענו נפלאות מתורתו, תורתו של משיח, ומפיו של משיח, ומתוך שמחה וטוב לבב ותיכף ומי"ד ממ"ש.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

המערכת

ימות המשיח.

לקראת ה' מנחם אב ה' תהא זו שנת חירות עצמות מאה ושש עשרה שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ישיבת תות"ל ק. שמואל, חיפה

תוכן עניינים

דבר מלכות

- קונטרס בעניין תורה חדשה מאיתי תצא 3
- מכתב מכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א 26
- בנוגע לקובץ פילפולים

גאולה ומשיח

- בענין "תאנה צווחת" לעתיד לבוא 30
- הת' יוסף יצחק שי' סגל
תלמיד בישיבה
- בענין ההכנה לחלוקת הארץ לעת"ל ע"י המרגלים דיהושע 37
- הנ"ל
- בענין מצוות בטלות לעת"ל 39
- הנ"ל
- תוספת העבודה של תלמידי תו"ת להבאת הגאולה 42
- הת' יוסף יצחק עזריאל שי' בלאשניק
תלמיד בישיבה
- בענין הקרבן הראשון שיקריבו לעת"ל 44
- הת' יוסף יצחק שי' סגל
תלמיד בישיבה
- בענין התחלת ההכנה למצב ארץ ישראל לעת"ל 48
- הנ"ל

- 53 מלך "עליהם" - ונשיא "לעולם".
הת' שניאור זלמן שי' סגל
תלמיד בשיבה

תורתו של משיח

- 58 נשיא הדור בגוף גשמי לעולם
הרב דוד שלמה דניאל שי' סגל
אנ"ש גילה, ירושלים
- 60 האם ישנה חובה לפרסם את זהותו של מלך המשיח
הת' יוחאי שי' דניאל
שליח בשיבה
- 68 בענין הדגשת דרגת ההתחלקות במרגלים דמשה דווקא.
הת' יוסף יצחק שי' סגל
תלמיד בשיבה
- 70 מדרש ויצא יעקב.
הת' יעקב שי' יעקוב
תלמיד בשיבה
- 71 בענין חיוב קרבן תודה על היציאה מהגלות
הת' יוסף יצחק שי' פיזם
תלמיד בשיבה

חסידות

- 73 הקבלות בין הגאולה העתידה לגאולת מצרים
הת' אליעזר שי' הכהן פרלשטיין
תלמיד בשיבה
- 76 ביאור לשון אדה"ז בספר התניא פרק יט
הת' חיים מאיר שי' סויסה
תלמיד בשיבה

ג' שנות ערלה ונטע רבעי בהלכה ובקבלה 77

הת' שניאור זלמן שי' כהן
תלמיד בישיבה

מסעות בני ישראל במדבר 81

הת' אהרן יעקב שי' בנין
תלמיד בישיבה

באורי תפילה 82

הת' שמואל שי' און
תלמיד בישיבה

שריה מליחה הדחה. 85

הת' מנחם מענדל שי' עמוס
תלמיד בישיבה

כפרת עוון בית עלי 86

הת' שמואל שי' פיזם
בוגר הישיבה

בבחינת המלכות לעתיד לבוא לא שייך ענין הבושה! 88

הת' יוסף יצחק שי' פיזם
תלמיד בישיבה

צדיק וחסיד 90

הת' שמואל שי' לבדאו
תלמיד בישיבה

בענין מטרת שליחות המרגלים דמשה. 91

הרב משה חיים שי' פיזם
משפיע בישיבה

נגלה

בענין אבות נזיקין. 93

הרב יהונתן שי' עמוס
משגיח בישיבה

69 חצי קב בשתי אמות

א' מאנ"ש, קרית שמואל

98 טעם לקביעת מעשרות בעמון ומואב בשביעית.

הת' צבי הרשי שי' שינברגר
תלמיד בישיבה

99..... הגירסא המדויקת ברש"י.

הת' יוחאי שי' דניאל
שליח בישיבה

שונות

101..... בענין ציצית במקום שהנכרים מצויים שם.

הת' אליאב שי' חביב
תלמיד בישיבה

104..... דתן ואבירם הם שהותירו מן המן.

הת' שמואל שי' אוזן
תלמיד בישיבה

ביאור הקושי בנוסח י"ג מידות הרחמים שאנו אומרים בתפילה

104

הת' שלום שי' נתן
תלמיד בישיבה

109 הוספה • המקור ההלכתי להכרזה הקודש

הרב אורי מרדכי שיחי' ליפש

**”צריכים לפרסם לכל אנשי הדור, שזכינו שהקב”ה בחר ומינה בעל
- בחירה שמצד עצמו הוא שלא בערך נעלה מאנשי הדור, שיהיה
ה”שופטייך” ו”יועציך” ונביא הדור.. עד הנבואה ¹¹⁶ העיקרית
הנבואה ש”לאלתר לגאולה” ותיכף ומיד ממש”הנה זה (משיח)
בא.”**

(משיחת ש”פ שופטים ה’תשנ”א, מוגה, תרגום מאידית)

(116) לא רק בתור חכם ויועץ אלא בתור נביא, שזהו בוודאות - ראה מאמרי אדה”י הקצרים ע’ שנה ו’.

שער דבר מלכות

משיחת יום ב' דחג השבועות* ה'תנש"א

- בענין תורה חדשה מאתי תצא -

ולפיכך ילמד כל העם - שכיון ש"נביא גדול הוא" לכן תתגלה אליו ה"תורה חדשה (ש)מאתי תצא", וילמדה לכל העם.

ב. ובביאור הענין ד"תורה חדשה" דלעתיד לבוא - ב' פירושים-אופנים:

(א) החידוש הוא בהתגלות טעמי וסודות התורה - כדאיתא בירושלמי⁷ "יש דברים שמשיקין עליהם את הפה (משיקין השפתים עליהם וסותמין את הפה ואין לגלותן)⁸ כד"א⁹ ישקני מנשיקות פיהו", וענינים אלו יתגלו ב"תורה חדשה" דלעתיד לבוא, ש"מובטחים¹⁰ מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמי ומסתרי צפונותי"¹¹, וכפי שמצינו בכ"מ¹² שמשיח ילמד פנימיות התורה את כל העם.

(7) ע"ז פ"ב סוף ה"ו.

(8) פי' פני משה.

(9) שה"ש א, ב.

(10) פרש"י עה"פ.

(11) ראה תניא אגה"ק סי"ט: "טעמי מצוות לא נתגלו... וגם באיהו מקומן שנתגלה ונתפרש איהו טעם המובן לנו לכאורה, אין זה הטעם המובן לנו לבדו תכלית הטעם וגבולו, אלא בתוכו מלובש פנימיות ותעלומות חכמה כו'".

(12) ראה לקו"ת צו יו, א ואילך. שער האמונה פנ"ו ואילך. ועוד.

א. מהחידושים העיקריים בימות המשיח - כפס"ד הרמב"ם ש"באותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת... שאותו המלך שיעמוד מזרע דוד (המלך המשיח) בעל חכמה יהי' יתר משלמה, ונביא גדול הוא קרוב למשה רבינו, ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'י", "ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם"².

ובלשון חז"ל - מיוסד על הפסוק³ "כי תורה מאתי תצא" שנאמר ביעודי הגאולה - "תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא"⁴, "עתיד⁵ הקב"ה להיות יושב... ודורש תורה חדשה שעתיד ליתן ע"י משיח"⁶.

ויש לומר, שענין זה מרומז בדברי הרמב"ם שמלך המשיח "בעל חכמה יהי' יתר משלמה ונביא גדול הוא...".

(*) בתור השתתפות ב"כינוס תורה" שמתקיים באסדר חג (וראה לקמן סיד').

(1) ה'ל' תשובה פ"ט ה"ב.

(2) סוף ה'ל' מלכים.

(3) ישע"י נא, ד.

(4) ויק"ר פ"ג, ג.

(5) יל"ש ישע"י רמז תכט.

(6) וראה גם פי' הרד"ק ומצו"ד עה"פ: "כי המלך המשיח יורה כו'".

הא למדת שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה"¹⁸.

ועפ"ז צריך ביאור בהענין ד"תורה חדשה מאתי תצא", "ע"י משיח" ש"נביא גדול הוא" - הרי כלל ש"לא בשמים היא"¹⁹, ו"אין נביא רשאי לחדש דבר"?

ובפרטיות יותר - הן בנוגע להתגלות טעמי וסודות התורה, והן (ועצאכו"כ) בנוגע לחידוש בהלכות התורה:

בנוגע להתגלות טעמי וסודות התורה - כיון שטעמים וסודות אלו אינם מתגלים ע"י הלימוד והיגיעה בפרד"ס שבתורה²⁰, כי אם, ע"ז ש"תורה חדשה מאתי תצא", "ע"י משיח" ש"נביא גדול הוא", ה"ז לכאורה גדר של "נבואה", ולא גדר של "תורה"²¹?

ובנוגע לחידוש בהלכות התורה - כיון שמפורש בתורה ששחיטה בסכין

(ב) חידוש (גם) בהלכות התורה - כדאיתא במדרש⁴ בנוגע ללויתן ושור הבר, "כי צד הם נשחטים, בהמות נותן ללויתן בקרניו וקורעו ולויתן נותן לבהמות בסנפיריו ונוחרו... זו שחיטה כשירה היא (בתמי"), ולא כך תנינן¹³ הכל שוחטין ובכל שוחטין ולעולם שוחטין חוץ ממגל קציר והמגרה והשנים מפני שהן חונקין... אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא" - חידוש בהלכות התורה ששחיטה כזו תהי' כשירה.

ג. וצריך להבין:

"דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת, שנאמר¹⁴ את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמרו לעשות לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו, ונאמר¹⁵ והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, הא למדת שכל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם, וכן הוא אומר¹⁶ חוקת עולם לדורותיכם, ונאמר¹⁷ לא בשמים היא,

(18) רמב"ם הל' יסודות רפ"ט.

(19) ראה ב"מ נט, ב.

(20) כמו בפנימיות התורה שנתגלתה בזמן הזה - ש"רוב סודות התורה שהיא חכמת הקבלה וידיעת ה' גנוזים באגדות" (הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ג), "דברי חכמים שהם הסמיכות על מדרש הפסוקים שהן ההגדות" (שם פ"א ה"ד). וראה בארוכה שומר אמונים (להר"י אירגס) וויכוח ראשון.

(21) בביאור החילוק שביניהם - ראה בארוכה לקו"ש ח"ט ע' 177 ואילך. וש"נ.

(13) חולין טו, ב - במשנה.

(14) פ' ראה יג, א.

(15) נצבים כט, כח.

(16) אמור כג, כד.

(17) נצבים ל, יב.

וידעת ה' גנוזים באגדות²⁵. ולכן: מצד זה שהתלמיד ותיק התייגע בשכלו למצוא ולגלות דבר זה (ע"פ כללי התורה), ה"ז חידוש שלו; ומצד זה שמציאת וגילוי ה"חידוש" נעשית ע"פ כללי התורה שניתנו למשה בסיני, ה"ז כולל (בהעלם) בתורה וניתן למשה מסיני.

ועד"ז יש לומר בנוגע ל"תורה חדשה" שתתגלה לעתיד לבוא - שבמתן-תורה (שהו"ע חד-פעמי, שהרי לא יהי' עוד הפעם מתן-תורה²⁶) ניתנו כל עניני התורה כולה, גם הענינים ד"תורה חדשה מאתי תצא" שיתגלו ע"י משיח, טעמי וסודות התורה שניתנה כולה (יחד עם "סוד טעמי" ומסתר צפונותי") למשה מסיני, וכלולים בהעלם בתורה שניתנה למשה מסיני, אלא שיש חילוק יסודי ועיקרי בין החידושים שמתגלים ע"י תלמיד ותיק בזמן הזה ל"תורה חדשה" שתתגלה לעתיד לבוא:

החידושים בתורה שמתגלים בזמן הזה - כיון שהתגלותם היא ע"י היגיעה בשכלו (המוגבל) של תלמיד ותיק, מובן, שגם קודם התגלותם (בהיותם לשון אדה"ז בהל' ת"ת שם.

26) סה"מ תרנ"ו ע' שנו. המשך תרס"ו ע' כג. תקמו. תער"ב ח"א ע' שסו. סה"מ עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה ע' קצט. תש"ט ע' 57. ועוד.

פגומה אינה כשרה, איך יתכן שלעתיד לבוא תהי' שחיטה זו מותרת, היפך הכלל שהתורה "אין לה לא שינוי כו', כל דברי תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם, וכן הוא אומר חוקת עולם לדורותיכם, ונאמר לא בשמים היא?"

ד. ויובן בהקדם הביאור בחידושי תורה בזמן הזה, כמארז"ל²² "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש²³ הכל ניתן למשה מסיני" - "לחדש" דייקא, חידוש של התלמיד ותיק, וביחד עם זה, "ניתן למשה מסיני":

במתן-תורה ניתנו למשה כללי התורה²⁴ שעל ידם יודעים "לסבור סברות בהלכות ולפלפל בהן בקושיות ופירוקים לירד לעומק הסברות וטעמי ההלכות להבין דבר מתוך דבר ולדמות דבר לדבר ולחדש חידושי הלכות . . . וכן בדרשות ההגדות להתבונן מתוכם מוסר השכל לידע את ה' . . . כי רוב סודות התורה שהיא חכמת הקבלה

22) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ויק"ר רפכ"ב. קה"ר פ"א, ט (ב). פ"ה ח (ב). ועוד.

23) ולהעיר, ש"כל איש ישראל יכול לגלות תעלומות חכמה ולחדש שכל חדש הן בהלכות הן באגדות הן בנגלה הן בנסתר . . . ומחוייב בדבר" (תניא אגה"ק סכ"ו (קמה, א). וראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב).

24) ראה שמו"ר פמ"א, ו: "וכי כל התורה למד משה כו' אלא כללים למדוהו כו'" (וראה בארוכה לקו"ש חי"ט ע' 252 ואילך. וש"נ).

של האדם למטה, והתורה "לא בשמים היא", הרי עז"נ "תורה חדשה מאתי תצא" ("תצא" דייקא, ולא "תנתן" וכיו"ב), שתצא מן השמים ("מאתי") ותבוא למטה בארץ, בהבנה והשגה דשכל האדם.

ויש לומר, שהיציאה מן השמים ("מאתי תצא") לבוא למטה בארץ מודגשת בהתגלות ה"תורה חדשה" ע"י מלך המשיח, שעם היותו "נביא גדול הוא", יהי גם "בעל חכמה" . יתר משלמה ("החכם מכל האדם"²⁸) . ולפיכך ילמד כל העם, היינו, שהתורה חדשה שתתגלה אצלו באופן של נבואה תומשך ותתלבש גם בחכמת בשר ודם, והוא "ילמד כל העם", ש"יהיו חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם", היינו, שגם הענינים הכי נעלים ד"תורה חדשה" יהיו מושגים וחדורים בשכל האדם²⁹.

(ב) ובנוגע להחידוש בהלכות התורה (היתר שחיטת שור הבר בסנפיריו של הליתין) - אולי יש לומר, שהחידוש הוא שדיני שחיטה שבתורה (שיהיו גם

בהעלם) ה"ה כלולים בתורה באופן שיש ביכולת האדם למוצאם ולגלותם (העלם שישנו במציאות) מן ההעלם אל הגילוי.

משא"כ ה"תורה חדשה" שתתגלה לעתיד לבוא - כיון שאין ביכולת האדם (תלמיד ותיק) לגלותם, כי אם ע"י הקב"ה בעצמו, "תורה חדשה מאתי תצא", מובן, שהתגלותם בתורה היא באופן של העלם לגמרי שאינו שייך לגילוי (העלם שאינו במציאות), ולכן "התגלותם" לעתיד לבוא ע"י הקב"ה הו"ע של חידוש, "תורה חדשה", באינערוך לגמרי לתורה שבזמן הזה, כמארו"ל²⁷ "תורה שאדם למד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח".

ה. ועפ"ז מובן שההתגלות ד"תורה חדשה מאתי תצא", "ע"י משיח" ש"נביא גדול הוא", היא חלק ובכלל התורה שניתנה למשה מסיני, ש"אין לה לא שינוי כו' לא בשמים היא", ו"אין נביא רשאי לחדש דבר":

(א) בנוגע להתגלות טעמי וסודות התורה ע"י הקב"ה, "מאתי תצא" - אף שדרגת התורה שאינה יכולה להתגלות ע"י האדם אלא ע"י הקב"ה בעצמו ("מאתי") היא שלא בערך כלל לשכלו

(28) ע"פ מ"א ה, יא.

(29) ועפ"ז יומתק הצורך בהוספה "כפי כח האדם" (אף שע"ז מתמעטת לכאורה ההפלאה דהשגת דעת בוראם) - כיון שבלאה"כ אין זה מתאים עם הכלל שהתורה "לא בשמים היא".

(27) קה"ר פ"א, ח. ועד"ז שם רפ"ב.

תראה", "אבל אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא כדרך שהעלה אליהו בהר הכרמל" [דלכאורה מהו הצורך בלימוד מיוחד נוסף על כללות הלימוד דהוראת שעה ממ"ש³⁵ "אליו תשמעון", "אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה . . הכל לפי שעה שמע לו"³⁶], שהחידוש בזה ש"אין עליו שם שחוטי חוץ כלל והוה קרבן", היינו, שאין זה היתר לעבור על האיסור דשחוטי חוץ, כי אם שבזה לא נאמר מלכתחילה האיסור דשחוטי חוץ³⁷. וי"ל שעד"ז יהי' החידוש דהיתר שחיתת שור הבר בסנפירי הליותן - שהקב"ה יגלה "חידוש תורה" (חידוש שאינו יכול להתגלות בזמן הזה ע"י תלמיד ותיק, כי אם ע"י הקב"ה) שדיני שחיטה לא נאמרו מלכתחילה על שחיטה זו].

ואף שחידוש זה שאינו יכול להתגלות ע"י תלמיד ותיק שלומד ע"פ כללי התורה, כי אם ע"י הקב"ה, אינו

(35) שופטים יח, טו.

(36) יבמות ז, ב. ספרי עה"פ.

(37) דוגמא לדבר: החילוק בין היתר חילול שבת בפקיח נפש, "אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כו'" (שבת קנא, ב. ושי"ג), שלפי שעה התירה התורה לחלל השבת, להקרב שני כבשים ביום השבת, שאין זה דחי' או היתר דחילול שבת, אלא שהדין ד"מחללי" לא נאמר מלכתחילה בנוגע להקרב שני כבשים (וראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 237 ואילך. ושי"ג).

לעתיד לבוא³⁸) לא נאמרו מלכתחילה על שחיטה מיוחדת זו:

ובהקדם המבואר במפרשים³¹ שהיתר שחיטה זו הוא באופן דהוראת שעה, אבל, ענין זה אינו בגדר "תורה חדשה", שהרי "למדנו מחכמים ראשונים מפי השמועה בכל אם יאמר לך הנביא עבור על דברי תורה . . שמע לו (חוץ מע"ז), והוא שיהי' הדבר לפי שעה"³². ויש לומר, שהיתר שחיתת שור הבר בסנפירי הליותן אינו ככל הוראת שעה, כי אם "חידוש תורה" (ש"מאתי תצא") שדיני שחיטה שבתורה לא נאמרו מלכתחילה על שחיטה זו.

[ויש להוסיף, שמצינו דוגמתו גם בהוראת שעה - כמ"ש הרגצ'ובי³³ בנוגע להוראת שעה דאליהו בהר הכרמל שנלמדת ממ"ש³⁴ "השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר

(30) ראה גם תניא אגה"ק שם (קמג, א): "איך אפשר שלימות המשיח לא יצטרכו לידע הלכות איסור והיתר . . כי איך ישחטו הקרבנות וגם חולין אם לא ידעו הלכות דרסה וחלדה ושהי' הפוסלים השחיטה ופגישת הסכין, וכי יולד איש בטבעו שיהא שוחט בלי שהי' ודרסה וגם הסכין תהי' בריאה ועומדת בלי פגישת לעולם ועד".

(31) חידושי הרד"ל לויק"ר שם. חידושי מהר"ץ חיות לחולין סז, ב. ולגדה סא, ב. ושי"ג.

(32) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ט ה"ג.

(33) צפע"ג עה"ת עה"פ. ושי"ג. וראה בארוכה לקו"ש חיד"ר ע' 70 ואילך.

(34) פ' ראה יב, יג.

מן המדות שהתורה נדרשת בהן ונראה בעיניהם שדבר זה כך הוא"⁴⁰.

ו. וכיון שב' ענינים אלו - החידוש בהתגלות טעמי וסודות התורה, והחידוש בהלכות התורה (היתר שחיטת שור הבר בסנפירי הליתן) - הם ב' פירושים ב"תורה חדשה", מסתבר לומר, שיש קשר ושייכות ביניהם⁴¹, היינו, שהחידוש בהלכות התורה שייך ובא כתוצאה מהתגלות טעמי וסודות התורה.

וצריך ביאור:

מהי השייכות דה"חידוש תורה" שדיני שחיטה לא נאמרו בנוגע לשחיטת שור הבר בסנפירי הליתן להתגלות הטעמים והסודות שבתורה, שלכן יתגלה חידוש זה לעתיד לבוא דוקא, כש"תורה חדשה מאתי תצא", כשיתגלו "סוד טעמי" ומסתר צפונותי"⁴²?

ז. ויש לבאר זה בהקדמת דוגמא להנ"ל - שינוי בהלכות התורה לעתיד לבוא שקשור עם דרגא נעלית יותר בתורה - בנוגע לפלוגתות דב"ש וב"ה:

כלל התורה ש"לא בשמים היא"³⁸ - יש לומר, שהמלך המשיח (ש"בעל חכמה יהי' יתר משלמה") יבאר וילמד ה"חידוש תורה" ב"בית דין הגדול שבירושלים" באופן שיתקבל אצלם בהבנה והשגה בשכלם של הסנהדרין (ע"פ כללי התורה), וכיון ש"הם עיקר תורה שבעל פה והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל"³⁹, יהי' גם ה"חידוש תורה (ש)מאתי תצא" כ"דברים שלמדו אותם מפי השמועה . . דברים שלמדום מפי דעתם באחת

(38) ויתירה מזה: אפילו בענין שנחלקו חכמי ישראל (שב' הסברות הם בשכל האדם שלומד ע"פ כללי התורה) יש חילוקי דעות אם אפשר לסמוך על הודעה משמים (בת קול, וכיו"ב) שאומרת שהלכה כפלוני. וראה לקמן ס"ז. ולהעיר מפלוגתת הפוסקים בהסוגיא ד"קא מיפלגי במתיבתא דרקייעא כו'" (ב"מ פו, א) אם ההלכה היא כהקב"ה שאומר טהור - כמ"ש רבינו הוהן בלקו"ת ס"פ תוריע: "הרמב"ם ספ"ב מהט"ז פסק כהמתיבתא דספיקו טמא, וכתב הכ"מ משום דת"ק ור' יהושע פליגי בזה ספ"ד דנגעים, והלכה כת"ק, ואע"ג דקוב"ה אומר טהור, לא בשמים היא כו', אמנם בהר"ש ספ"ד דנגעים משמע ההלכה כר' יהושע משום דקוב"ה אמר טהור", ומבאר, שדרגתו של רבה בר נחמני שאמר "אני יחיד בנגעים", למעלה מרוב החכמים שבדורו, שייכת לדרגת התורה כפי שהיא אצל הקב"ה, וההלכה בתורה (ש"לא בשמים היא") כדעת הרוב, "אחרי רבים להטות", ולכן פסק הרמב"ם כת"ק, והר"ש פסק כר' יהושע, ד"י"ל דהכא שאני, דאין זה דומה להא דאחרי רבים להטות, דהיינו דוקא בפלוגתא דחכמי המשנה זע"ז, אבל הכא שאני דקוב"ה אומר טהור". ואכ"מ.

(39) רמב"ם ריש הל' ממרים.

(40) לשון הרמב"ם שם ה"ב.

(41) כידוע הראי' מ"שעטנו" - ראה לקו"ש

ח"ג ע' 782. וש"נ.

ובהקדם כללות הביאור בהפלוגות
 שבתורה - כדאיתא בגמרא⁴⁸ "דברי
 חכמים כדרבנות גו' בעלי אסופות
 ניתנו מרועה אחד⁴⁹ . . אלו תלמידי
 חכמים שיושבים אסופות אסופות
 ועוסקין בתורה, הללו מטמאין והללו
 מטהרין הללו אוסרין והללו מתירין
 הללו פוסלין והללו מכשירין, שמא
 יאמר אדם האיך אני למד תורה מעתה,
 תלמוד לומר כולם ניתנו מרועה אחד
 א"ל אחד נתנן פרנס אחד אמרן מפי
 אדון כל המעשים ברוך הוא, דכתיב⁵⁰
 וידבר אלקים את כל הדברים האלה",
 וכדאיתא במדרש⁵¹ "על כל דבר ודבר
 . . הי' אומר לו (הקב"ה למשה) מ"ט
 פנים טמא ומ"ט פנים טהור, אמר
 משה רבש"ע מתי נעמוד על בירורן
 של דברים, א"ל הקב"ה אחרי רבים
 להטות, רבו המטמאין טמא רבו
 המטהרין טהור" - (שכו"כ מ)עניני
 התורה כפי שהם מצד עצמם (חכמתו
 של הקב"ה) יכולים להיות בב' אופנים
 הפכיים⁵², ושניהם אמת, "אלו ואלו

איתא בגמרא⁴² "שלוש שנים נחלקו
 ב"ש וב"ה, הללו אומרים הלכה כמותנו
 והללו אומרים הלכה כמותנו, יצאה
 בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלקים
 חיים הן והלכה כב"ה".

ואף ש"אין משגיחין בבת קול",
 כיון שהתורה "לא בשמים היא"¹⁹ -
 הרי, ההלכה כב"ה היא מפני ש"ב"ה⁴³
 הוו רובא, ולא הוצרכו בת קול אלא
 משום דב"ש הוו חריפי טפיי" (מחדדי
 טפיי"⁴⁴), כלומר, כשה"בת קול" באה
 לחלוק על דברי תורה⁴⁵, "אין משגיחין
 בבת קול" כיון שהתורה "לא בשמים
 היא", אבל כשה"בת קול" באה
 להכריע במקום של ספק, כבפלוגתא
 דב"ש וב"ה, שע"פ הכלל ד"אחרי
 רבים להטות"⁴⁶, צ"ל הלכה כב"ה
 שהם הרוב, אלא שנסתפקו בדבר מפני
 שב"ש היו חריפים יותר מב"ה, סומכים
 על ה"בת קול" כיון שאין זה נגד כללי
 התורה⁴⁷.

(42) עירובין יג, ב.

(43) תוד"ה כאן - עירובין ו, סע"ב. וראה
 תוד"ה רבי יהושע - יבמות יד, א. תוד"ה לא
 בשמים - ב"מ נט, ב.

(44) יבמות שם.

(45) כבב"מ שם, בנוגע להפלוגתא דר' אליעזר
 וחכמים, שהבת קול אמרה שהלכה כדעת היחיד,
 היפך הכלל בתורה שהלכה כרבים.

(46) משפטים כג, ב. רמב"ם הל' סנהדרין
 רפ"ח.

(47) פרטי הדעות בזה - ראה אנציק' תלמודית

ערך בת קול. וש"נ.

(48) חגיגה ג, ב.

(49) קהלת יב, יא.

(50) יתרו כ, א.

(51) ירושלמי סנהדרין פ"ד ה"ב. מדרש תהלים
 יב, ז. ועוד.

(52) וכפי שרואים ששכל א' יכול להביא ב'
 מדות הפכיות, ולדוגמא: "כל יצר מחשבות לבו
 רק רע וגו' אמחה את האדם גו'" (בראשית ו,

- כדעת הרוב, "אחרי רבים להטות",
ובמקום שיש ספק בהכרעת הרוב משום
שהמיעוט "מחדדי טפי", סומכים על
ה"בת קול".

והנה, כלל זה ש"הלכה כב"ה", ועד
ש"ב"ש במקום ב"ה אינה משנה⁵⁷,
אינו אלא בזמן הזה, אבל לעתיד לבוא
תהי' הלכה כב"ש⁵⁸.

ויש לומר הביאור בזה - דלכאורה,
כיון שנפסקה הלכה כב"ה, כדעת
הרוב, איך יתכן שינוי שתהי' הלכה
כב"ש, היפך הכלל ד"אחרי רבים
להטות" - שההלכה כב"ש תהי' לאחר
שב"ד הגדול שבירושלים יעמדו למנין
ודעת הרוב תהי' כב"ש⁵⁹, ועי"ז (לא
יבטל אלא) ישתנה הפס"ד הקודם
שהלכה כב"ה, כיון שאז יהי' דעת הרוב
כב"ש⁶⁰.

(57) ברכות לו, ב. וש"נ.

(58) ראה מד"ש לאבות פ"ה מ"ט. מק"מ
לזח"א יז, ב. לקו"ת קרח נד, סע"ב ואילך.
תוספות חדשים לאבות בתחלתו.

(59) כמו בזמן הזה - בהדברים ש"נמנו ורבו
ב"ש על ב"ה", "באו למנין ונמצאו של ב"ש
מרובין" (שבת יג, ב (במשנה) ובפרש"י), ועד"ז
בהדברים ש"חזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש" (ראה
לדוגמא עדיות פ"א מ"ב יד. ועוד).

(60) ובמכ"ש וק"ו מזה ש"ב"ד גדול שדרשו
באחת מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין
כך (שבענינים כאלו פליגי ב"ש וב"ה) ודנו דין,
ועמד אחריהם ב"ד אחר ונראה לו טעם אחר
לסתור אותו, הרי זה סותר ודן כפי מה שנראה
בעיניו, שנאמר (שופטים יז, ט) אל השופט אשר

דברי אלקים חיים⁴², וההכרעה בזה
היא ע"פ דעתם ושכלם של חכמי
ישראל⁵³, כדעת הרוב, כפי ראות
עיניהם ("אין לו לדיין אלא מה שעיניו
רואות"⁵⁴) בכל דבר ודבר לפי ענינו⁵⁵.

וזהו גם ההסברה בהפלוגתות דב"ש
וב"ה, שבריבוי ההלכות שנחלקו בהם
נוטים ב"ש לחומרא וב"ה לקולא - כיון
שבאותם ענינים שבהם יש פנים לכאן
ולכאן, לחומרא או לקולא, נטיית שכלם
(בטבע בריאתם, שנעשית ע"פ שרש
נשמתם למעלה) היא (בדרך כלל⁵⁶)
באופן שזה נוטה לחומרא וזה לקולא,
וזהו הצד השווה והנקודה המשותפת
בהפלוגתות שביניהם. וההכרעה בזה

(הז), "כי יצר לב האדם רע מנעוריו ולא אוסיף
עוד להכות גו'" (נח ח, כא) - שאותו הטעם שהי'
תחילה לחוב נתהפך לזכות.

(53) ובדברים שבעין וסברא אין נביא עדיף
מחכם, ואלף נביאים כאלהיו ואלישע, ואלף
חכמים ואחד, הלכה כחכמים, שנאמר אחרי רבים
להטות (הקדמת הרמב"ם לפיה"מ ד"ה והחלק
השני בסופו).

(54) סנהדרין ו, סע"ב. וש"נ. רמב"ם הל'
סנהדרין פכ"ג ה"ט.

(55) וגם ע"פ המבואר בכ"מ (ביאורו)
לאדהאמ"צ וישלח כ, ב) שתנאים ואמוראים
הגדולים היו מביטים בהלכות התורה כפי שהם
למעלה, ולפי זה היו פוסקים ההלכה - י"ל שזהו
לאחרי שראייתם למעלה ירדה ונתלבשה בשכל
האנושי, שלכן, אין זה בסתירה להכלל ש"לא
בשמים היא".

(56) מלבד מיעוט דברים שהם מקולי ב"ש
ומחומרי ב"ה (עדיות פ"דה), מצד ההתכללות
שבכל עניני קדושה.

משא"כ לעת"ל ש"היו כל ישראל וועאכו"כ אלו שיבחרו מכל ישראל לב"ד הגדול (שבירושלים) חכמים גדולים, תהי' אצל רובם (ואולי אצל כולם) מעלת החכמה דב"ש ש"מחדדי טפ"י, ולכן יפסקו ע"פ כללי התורה כדעת ב"ש.

ונמצא, שלעתידי לבוא יהי' שינוי בהלכות התורה ע"פ טבע שכל האדם כתוצאה מדרגא נעלית יותר בלימוד התורה, וע"י זה במקום הלכה כב"ה תהי' הלכה כב"ש, בגלל וע"י שיתוסף בחכמת התורה כדרך ב"ש ש"מחדדי טפ"י - ע"ד ובדוגמת היתר שחיטת שור הבר בסנפירי הליתן כש"תורה חדשה מאתי תצא".

ח. ובביאור הקשר והשייכות דב' הענינים הנ"ל שיתחדשו לעתידי לבוא - הלכה כב"ש (ש"מחדדי טפ"י), והיתר שחיטת שור הבר בסנפירי הליתן (כיון ש"תורה חדשה מאתי תצא") - צריך להבין:

האב"ד בדורות שלפנ"ו (כדברי הרמב"ם בפיהמ"ש (עדות פ"א מ"ה) בפירוש "גדול בחכמה"), כולל גם משה רבינו, שהרי משיח ילמד תורה גם עם התנאים ואמוראים כי ומשה רבינו (ראה לקו"ת שבעה ע"ד 12. ובכ"מ).

(**) מלבד דברים שראו ב"ד לגזור ולאסרם לעשות סיג (שם ה"ג), כדאיתא בגמרא (ע"ז לו, א) "בכל יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו חוץ משמונה עשר דבר (ב"ש וביה יחד נמנו וגזרו עליהם בפ"ק דשבת), שאפילו יבוא אליהו ובית דינו אין שומעין לו".

ובטעם הדבר שלעתידי לבוא ישתנה שיקול הדעת דחכמי ישראל לנטות לדעת ב"ש - יש לומר, ע"פ דברי הגמרא ש"ב"ש מחדדי טפ"י, שמעלתם בחכמת התורה גדולה ממעלת ב"ה, אלא, שבזמן הזה אין הלכה כמותם כיון שרוב חכמי ישראל שמכריעים ההלכה ע"פ דעתם לא הגיעו למעלה זו, וע"ד מארז"ל⁴² שלא קבעו הלכה כר"מ אף ש"אין בדורו . . כמותו", משום ש"לא יכלו חבריו לעמוד על סוף דעתו"⁴¹,

יהי' בימים ההם, אינך חייב ללכת אלא אחר בית דין שבדורך". ועאכו"כ כשהב"ד שעמד אחריהם "גדול מן הראשונים בחכמה ובמנין"⁴³, שאז יכול לבטל גם גזירה או תקנה ומהנהג" שפשט בכל ישראל (ורמב"ם הל' ממרים פ"ב ה"א-ב). ולהעיר מיומא פ, א: "שמא יבוא בית דין אחר וירבה בשיעורין", "שמא יבנה בית המקדש בימיו ויתחדש בית דין ותתחדש הלכה כו'" (פרש"י שם). (61) וזהו הטעם ש"קא מיפלגי במתיבתא דרקינא . . הקב"ה אומר כו' וכולהו מתיבתא דרקינא אמרי כו'" (ראה לעיל הערה - דלכאורה, כששומעים שהקב"ה אומר כך, איך אומרים דלא כהקב"ה - אלא שכיון שהפס"ד שלהם צ"ל ע"פ דעתם, לכן, כשלא השיגו בדעתם הטעם של הקב"ה, הוכרחו לפסוק כפי שמתקבל בדעתם (ראה לקו"ת תוריע כד, ב ואילך).

(*) ומסתבר לומר, שהב"ד גדול דלעתידי לבוא יהי' גדול מכל בתי דינים שבכל הדורות שלפנ"ו בחכמה ובמנין, דכיון שלעתידי לבוא "היו כל ישראל חכמים גדולים", יהי' מנין חכמי הדור שמשכימים ומקבלים דברי הב"ד (כדברי הרמב"ם (שם ה"ב) בפירוש "גדול במנין") גדול יותר ממנין חכמי הדור שקיבלו דברי הב"ד בכל הדורות שלפנ"ו, ואלו שיבחרו מכל ישראל (ש"היו חכמים גדולים") לב"ד הגדול בודאי יהיו חכמים הכי גדולים, יותר מהדורות שלפנ"ו, ועאכו"כ שראש הישיבה, אב בית דין, הנשיא שנומך תחת משה רבינו - מלך המשיח - יהי' מופלג בחכמה יותר מכל

ונמצאו של ב"ש מרובין⁶³, ומפורש בגמרא⁶⁴ ש"אותו היום⁶⁵ . . הי' קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל", דבר הכי חמור, והיפך בתכלית מהשלימות ד"תורה חדשה מאתי תצא" לעתיד לבוא?

ט. ויש לבאר תחילה המקור להוספה וחיידוש במצוות התורה בימות המשיח בהלכה⁶⁶ - בהלכות מלכים ומלחמות ומלך המשיח⁶⁷ בספר הי"ד:

לאחרי שהרמב"ם⁶⁸ מבאר ש"התורה העידה" על המלך המשיח, "שנאמר⁶⁹ ושב ה' אליך את שבותך כו'", וממשיך "אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא כו'" (ומאריך בפירוש הכתובים), מוסיף בהלכה שלאח⁷⁰ "אף בערי מקלט הוא אומר⁷¹ אם ירחיב ה' אליך את גבולך ויספת לך עוד

א) החידוש דהלכה כב"ש הוא לחומרא, לאסור את המותר, שדבר שהי' מותר בזמן הזה כדעת ב"ה המתירים, יהי' אסור לעתיד לבוא כדעת ב"ש המחמירים, ואילו בשחיטת שור הבר בסנפירי הליתן החידוש הוא לקולא, שהקב"ה יתיר שחיטה זו שאינה כשירה בזמן הזה?

ב) איך יתכן שדוקא לעתיד לבוא יתחדשו כו"כ איסורים וחומרות דב"ש (במקום ההיתרים והקולות דב"ה בזמן הזה), בה בשעה שלעתיד לבוא לא יהי' צורך באיסורים וחומרות (ועאכו"כ שלא יהי' צורך לחדש איסורים וחומרות) שענינם לשלול האפשרות ונתינת מקום לענין בלתי רצוי, כיון שלעתיד לבוא יתבטלו הענינים הבלתי רצויים, כמ"ש⁶² "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ולא יהי' אלא הוספה וחיידוש בקדושה, החל מכללות הענין ד"תורה חדשה מאתי תצא"?

ג) בנוגע לסיבת החידוש דהלכה כב"ש, ששיקול הדעת אז דרוב חכמי ישראל יהי' כשיטת ב"ש שמחדדי טפי - מצינו דוגמתו בזמן הזה בהלכות שבהם נמנו ורבו ב"ש על ב"ה, "באו למנין

(63) שבת שם.

(64) שם יז, א.

(65) יום שגורו הי"ח דבר כשנמנו ורבו ב"ש על ב"ה - תוספתא שם פ"א ה"ח. ירושלמי שם פ"א ה"ד.

(66) משא"כ ההיתר דשחיטת שור הבר בסנפירי הליתן - שמקורו במדרש (דרש שבתורה), והלכה כב"ש - שמקורו בספרי קבלה (סוד שבתורה). (67) כ"ה לשון הכותרת - בדפוס וינציאה רפד. שי.

(68) פי"א ה"א.

(69) נצבים ל, ג.

(70) הלכה ב'.

(71) שופטים יט, ח"ט.

(62) זכרי' יג, ב.

ויש לומר, שבהדגשת ענין הגאולה כפרט וגדר במצוה שבתורה ש"אין לה . . הוספה" ע"י הוספה בהמצוה בימות המשיח, כלשון הכתוב "ויספת לך עוד שלש ערים גו'", מרומז שבכל מקום שמצינו שבימות המשיח יהי' שינוי גרעון והוספה בעניני תומ"צ [ולדוגמא: השינוי בהלכה כב"ש, הגרעון בדיני שחיטה ע"י היתר שחיטת שור הבר בסנפירי הליות, וההוספה ד"תורה חדשה"], אין זה שינוי גרעון והוספה בתורה, אלא ע"ד ובדוגמת ההוספה דערי מקלט (המקור בהלכה להוספה בתומ"צ בימות המשיח), שהוספה זו היא חלק מהמצוה עתה (שגדר המצוה היא שבימות המשיח יוסיפו עוד שלש ערים), שע"ז נעשית שלימות המצוה, כדלקמן.

י. ובהקדם הביאור בהוספת שלש ערי מקלט בימות המשיח - דלכאורה אינו מובן:

(א) מהו הענין המיוחד שבהוספת שלש ערי מקלט בימות המשיח, עד כדי כך, שבזה תלוי תוקף ונצחיות הבטחת ביאת המשיח שנעשית פרט וגדר במצות ערי מקלט?

(ב) יתירה מזה: תוכן מצות ערי מקלט הוא בניגוד (לכאורה) לתוכן דביאת

שלש ערים וגו', ומעולם לא הי' דבר זה, ולא צוה הקב"ה לתוהו", ועכצ"ל, שציווי זה יתקיים בימות המשיח, שאז תהי' הוספה (ושלימות) במצות ערי מקלט.

ונתבאר בארוכה במק"א⁷² שבהוספת הראי' מערי מקלט מודגש שביאת המשיח הו"ע המוכרח גם מצד מצוות התורה (נוסף על כללות הענין ש"התורה העידה עליו"), שקיום מצות ערי מקלט בשלימות ("ויספת לך עוד שלש ערים") תהי' כש"ירחיב ה' אלקיך את גבולך" בימות המשיח, וכיון שהבטחת הגאולה היא פרט וגדר במצוות התורה, נעשה בה תוקף הנצחיות דמצוות התורה, כמ"ש הרמב"ם בסיום הענין "ועיקר הדברים ככה הן, שהתורה הזאת חוקי' ומשפטי' לעולם ולעולמי עולמים, ואין מוסיפין עליהן ולא גורעין מהן"⁷³ ("מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת", כנ"ל ס"ג).

72) לקו"ש ח"י"ח ע' 280. חל"ד ע' 114 ואילך.

73) כולל גם שתוקף הנצחיות הוא (לא רק בתוכנו הרוחני, אלא גם) כפשוטם של דברים - כהמשך דברי הרמב"ם (בדפוסים שלא שלטה בהם יד הצנזור): "וכל המוסיף או גורע או שגילה פנים בתורה והוציא הדברים של מצוות ממשוטן, הרי זה ודאי בדאי ורשע ואפיקורוס".

חיובית, "עשה טוב", והן ע"י פעולה שלילית, "סור מרע".

ובפרטיות יותר - החילוק שבין תורה למצוות: תורה היא חכמתו של הקב"ה, ומצוות (עשה ולא תעשה) הם הוראות להאדם איך להתנהג בעולם. ועד"ז בתורה עצמה - לימוד חכמת התורה כשלעצמה שאינו נוגע למעשה בפועל, "יגדיל תורה ויאדיר"⁷⁹, "דרוש וקבל שכר"⁸⁰, והלימוד לידע את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה.

ובלימוד חכמת התורה כשלעצמה גופא - ה"ז החילוק שבין נגלה דתורה לנסתר דתורה⁸¹: בנגלה דתורה מודגשת בעיקר הפעולה דבירור העולם ע"י פרטי הדינים דאיסור והיתר טומאה וטהרה כשר ופסול, שלכן נקראת "אילנא דטוב ורע"⁸² ("עץ הדעת טוב ורע"⁸³), ע"ש ההתלבשות לברר הטוב מהרע, להבדיל בין הפסול האסור והטמא להכשר המותר והטהור, וכן ההתלבשות בטענות של שקר (לברר האמת מן השקר) בידי חיוב ופטור

המשיח - כי, הצורך בערי מקלט הוא "לנוס שמה כל רוצח"⁷⁴, ואילו בימות המשיח בודאי לא תהי' המציאות דהורג נפש, אפילו לא בשוגג⁷⁵ וכידוע השקו"ט בביאור הצורך דערי מקלט (אפילו שש ערים, ועאכו"כ ויספת לך עוד שלש ערים, תשע ערים) בימות המשיח⁷⁶, ואעפ"כ, מודגשת הבטחת ביאת המשיח בהוספת שלש ערי מקלט דוקא?

יא. ויש לומר הביאור בהנ"ל:

בתורה ישנם (בכללות) ב' ענינים: (א) "חמודה גנוזה שגנוזה לך"⁷⁷ - ענינה של התורה שהיא חכמתו של הקב"ה (שלמעלה מהעולם, אלא שירדה למטה בארץ), (ב) "נתתי לארץ"⁷⁸ - נתינתה למטה בארץ כדי לפעול שהעולם יהי' ע"פ הוראת התורה, הן ע"י פעולה

(74) שופטים יט, ג.

(75) הן מצד ההורג - שגם שוגג צריך כפרה (פרש"י נח ט, ה. פרש"י שבועות ב, א (ד"ה תולה)), וכידוע שגם שוגג הוא מהתגברות הרע כו' (ראה לקו"ת להאריז"ל פ' ויקרא. תניא אגה"ק סו"ס כח); והן מצד הנהרג - שהריגתו בשוגג היא מפני שנתייב מיתה על הריגה במזיד ללא עדים (מכות יו"ד, ב. פרש"י משפטים כא, יג. וראה פרש"י נח שם).

(76) ראה בארוכה בלקו"ש חכ"ד ע' 107 ואילך. וש"נ.

(77) שבת פה, ב.

(78) שם פט, א.

(79) ישע"י מב, כא. חולין סו, ב.

(80) סוטה מד, א. וש"נ.

(81) בהבא לקמן - ראה תניא אגה"ק סכ"ו. ובארוכה - קונטרס עץ החיים פ"א ואילך. וראה גם לקו"ת שה"ש מח, א ואילך.

(82) זח"ג כד, ב - ברע"מ.

(83) בראשית ב, יז.

וטעמיהם הנסתרים⁸⁷ (אלא שגם אז "יצטרכו לידע הלכות איסור והיתר וטומאה וטהרה"⁸⁸, "אבל הנגלות יהיו גלויים וידועים לכל איש ישראל בידיעה בתחלה בלי שכחה וא"צ לעסוק בהם"⁸⁹).

יב. ויש לומר, שזהו גם תוכן החילוק שבין שש ערי מקלט שבזמן הזה ל"ויספת לך עוד שלש ערים" בימות המשיח:

מצות עיר מקלט קשורה עם תיקון חטא עה"ד (השורש לכל החטאים⁹⁰), כדאיתא במדרש⁹¹ "למה נתגרש (אדה"ר מג"ע לאחר חטא עה"ד) על שהביא מיתה על הדורות והי' חייב למות מיד אלא שרחמת עליו וגרשתו כדרך הרוצח בשגגה שגולה ממקומו לערי מקלט".

ובפרטיות יותר ה"ז קשור עם התיקון דכל חטא ועון⁹²:

(87) אגה"ק שם (קמה, סע"א).

(88) שם (קמג, א).

(89) שם (קמה, ב). ובהמשך הענין: "וגם אפשר וקרוב הדבר שידעו מפנימיות התורה כל גופי התורה הנגלית, כמו אברהם אבינו ע"ה, ולכן א"צ לעסוק בהם כלל".

(90) ראה סה"מ קונטרסים ח"א קצא, ב ואילך. ועוד.

(91) במדבר פכ"ג, ג.

(92) בהבא לקמן - ראה אוה"ת מסעי ע' א' תיד ואילך. ד"ה דבר אל בני וגו' כי אתם עוברים וגו' תרנ"א (סה"מ תרנ"א ע' קצו ואילך). ד"ה וידבר גו' והקרייתם לכם ערים גו' תרס"ה (סה"מ תרס"ה

שבין אדם לחבירו⁸⁴; משא"כ נסתר תורה נקראת "אילנא דחיי" ("עץ החיים"⁸⁵), "דלית תמן.. מסטרא דרע. מרוח הטומאה"⁸², כיון שאינה עוסקת בבירור הטוב מהרע, אלא מדברת בעניני אלקות, "דע את אלקי אביך"⁸⁶.

ובענין זה מודגש כללות החילוק שבין זמן הזה לימות המשיח:

בזמן הזה - עיקר העבודה היא בבירור העולם, שנעשית בעיקר ע"י לימוד נגלה תורה, ששה סדרי משנה (כולל הפלפול והשקו"ט בגמרא ובפוסקים, ראשונים ואחרונים) בעניני איסור והיתר טומאה וטהרה חיוב ופסור (אלא שגם בשביל עבודת הבירורים בנגלה תורה יש צורך בלימוד נסתר שבתורה שעי"ז יאיר בנפשו האלקות שבתורה);

משא"כ בימות המשיח - לאחר שלימות עבודת הבירורים, שיפוד הרע מן הטוב - "לא יהי' עסק התורה והמצוות לברר בירורין, כי אם לייחד יחודים עליונים יותר. . והכל ע"י פנימיות התורה לקיים המצוות בכוונות עליונות. . פנימיות המצוות

(84) וגם הלימוד באופן ד"יגדיל תורה ויאדיר", "דרוש וקבל שכר", הוא, בענינים הקשורים עם טוב ורע.

(85) שם ג, כב.

(86) דה"א כח, ט. וראה תניא קו"א קנו, ב.

קולטת את האדם העוסק בה להגן עליו ולהצילו מפני גואל הדם, "הוא¹⁰⁴ שטן הוא יצה"ר"¹⁰⁵, ולא עוד אלא שעל ידה נעשה התיקון לשפיכת דם וחיות האדם דקדושה שנמשך מהתורה, חיות חדש מ"תורת חיים"¹⁰⁶.

ובימות המשיח, לאחר שלמות בירור העולם - יהי' הענין דערי מקלט באופן נעלה יותר:

ידוע¹⁰⁷ שגם בימות המשיח, כשתושלם עבודת בני' בבירור הטוב מן הרע ויגיעו לשלימות שהיתה לפני חטא עה"ד - תהי' עדיין מציאות הרע בעולם¹⁰⁸, ולכן ישאר הצורך בערי

ידוע שכל חטא ועון הוא מעין ודוגמת "מכה נפש (בשגגה)"⁹³, כמ"ש⁹⁴ "שופך דם האדם באדם", שהו"ע "שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה"⁹⁵, אלא שזהו באופן ד"מכה נפש (בשגגה)", שלא ברצונו, כי, רצונו האמיתי של כאו"א מישראל הוא "לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות"⁹⁶ (אלא ש"יצרו הוא שתקפו"⁹⁶, כמו אונס), ומעשה החטא הוא "בבלי דעת"⁹⁷, כמארו⁹⁸ "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות", ועוד וג"ז עיקר - ש"האלקים אנה לידו"⁹⁹, כמ"ש¹⁰⁰ "נורא עלילה על בני אדם", "עלילה נתלה בו"¹⁰¹.

והתיקון לזה הוא ע"י הגלות לעיר מקלט - שרומז על התורה, כמארו¹⁰² "דברי תורה קולטין"¹⁰³, היינו, שהתורה

ע' שכה ואילך). ד"ה הנ"ל תשי"ב. תשי"ז.

(93) מסעי לה, יא.

(94) נח ט, ו.

(95) לקו"ת במדבר יג, ג.

(96) רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

(97) שופטים יט, ד.

(98) סוטה ג, רע"א.

(99) משפטים כא, יג.

(100) תהלים סו, ה.

(101) תנחומא וישב ד.

(102) מכות יו"ד, א.

(103) ופירוש "עיר מקלט": "עיר" - שנעשית

מקיבוץ בתים, וכל בית נעשה מאבנים, שאבנים קאי על אותיות התורה (כדאיתא בספר יצירה

(פ"ד מ"ב) "שתי אבנים בונות שתי בתים וכו'"), ומצירופם נעשים בתים, תיבות התורה, ובצירוף כולם יחד נעשית עיר, כל התורה כולה; ו"מקלט" - מלשון קליטה, שרומז על הקליטה דשכל האדם בתורה והקליטה דתורה בשכל האדם (כמבואר בתניא (פ"ה) שהשכל תופס ומקיף את המושכל, וגם מלוכב ומוקף בו).

(104) ב"ב טז, א.

(105) ועד"ז אמרו חז"ל "בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין" (ב"ב שם. קידושין ל, ב), "אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש כו'" (קידושין שם. סוכה נב, ב).

(106) ולהעיר, שהתורה נמשלה לדם שהוא הנפש, שעל ידו נמשך חיות הנפש, וזהו מ"ש "זאת התורה אדם", אותיות א' דם (של"ה) בהקדמת בית ישראל בית דוד (כא, א). לקו"ת שם, א.

(107) ראה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד)

סי"א ס"א.

(108) ורק לאח"ז, בעולם התחי', יבטל הקב"ה מציאות הרע מן העולם, כמ"ש "את רוח הטומאה

ויש לומר, שערי מקלט שבזמן הזה, שש ערים, הם כנגד ששה סדרי משנה (כולל פירושן בגמרא), שבהם נתבארו כל פרטי הדינים דאיסור והיתר טומאה וטהרה חיוב ופטור שעל ידם נעשה בירור העולם, וערי מקלט שיתוספו בימות המשיח, שלש ערים, הם כנגד ההוספה והחידוש בכללות התורה - "אוריאן תליאני", שלש ערים - ע"י ההתגלות דפנימיות התורה¹¹¹.

ויומתק יותר - ששלש הערים שיתוספו בימות המשיח הם "בערי הקיני והקניזי והקדמוני שנכרת לאברהם אבינו ברית עליהן ועדיין לא נכבשו, ועליהן נאמר בתורה ואם ירחיב ה' את גבולך"¹¹², וידוע¹¹³ שכיבוש ארץ ז' אומות בנפש הו"ע בירור המדות, שזוהי כללות העבודה בזמן הזה, וכיבוש ארץ ג' אומות (קיני קניזי וקדמוני) בנפש הו"ע בירור המוחין שיהי' בימות המשיח, שאז

(111) ראה אה"ת שם: "ששה ערי מקלט י"ל עד"ז ששה סדרי משנה . . ג' ערי מקלט י"ל ע"ד אוריאן תליאני . . כשירחיב ה' גבולנו צריך להוסיף ג' ערי מקלט והוא התגלות טעמי תורה לע"ל".

(112) רמב"ם הל' רוצח ושמירת נפש פ"ח ה"ד.

(113) ראה בארוכה ד"ה אל תצר את מואב במאמרי אדהאמ"צ דברים בתחלתו.

מקלט¹⁰⁹ כדי לשלול אפשרות לענין בלתי-רצוי שיכול להיות כתוצאה ממציאות הרע בעולם (כמו שלפני חטא עה"ד היתה אפשרות לענין החטא ע"י מציאות הרע בעולם¹¹⁰).

וענין זה (שליילת האפשרות לענין בלתי-רצוי) נעשה עי"ז ש"ויספת לך עוד שלש ערים", הוספת סוג חדש של ערי מקלט, התגלות חדשה ב"דברי תורה קולטין" - שזהו"ע ד"תורה חדשה מאתי תצא", התגלות טעמי תורה דפנימיות התורה, דכיון שפנימיות התורה היא למעלה משייכות לבירור טוב ורע, לכן קולטת את האדם באופן ששוללת גם האפשרות לענין בלתי-רצוי.

אעביר מן הארץ", ועל תקופה זו אמרו חז"ל (נדה סא, ב) ש"מצוות בטלות לע"ל" * (ראה הגהות יעב"ץ ר"ה ל, א. אגה"ק סו"ס כו). - ועפ"ז צ"ל שהסעודה דלוינת ושור הבר (שבה יאכלו משחיטה זו שיתירה הקב"ה) תהי' בימות המשיח, לפני תחלת מ"מ*, כי, לאחר ש"מצוות בטלות" אין מקום לשקו"ט אם יזו היא שחיטה כשירה, ואין צורך ב"חידוש תורה".

(109) וע"ד שגם בימות המשיח יצטרכו לידע הלכות איסור והיתר טומאה וטהרה", אף שלא יצטרכו לעסוק בהם כיון ש"יהיו גלויים וידועים לכל איש ישראל בידעה בתחלה בלי שכחה", כנ"ל ס"א.

(110) ראה גם סה"מ עטרת ע' תטו.

(**) פרטי הדעות והשק"ט בזמנה של סעודה זו - ראה הנסמן בתשובות וביאורים שם ס"א בסופו (הערה 23).

(*) פרטי הדעות והשק"ט במאמר זה - ראה בארוכה בספרים שהובאו בשדי חמד (כללים וד"ח) בערך מצות אם בטלות. תשובות וביאורים שם (והערה 9).

כי אם בכח ובהעלם בלבד, וכיו"ב - פליגי ב"ש וב"י¹¹⁸:

ב"ש¹¹⁹ (ששרש נשמתם מבחי' הגבורות) - נטיית שכלם היא להחמיר, לדחות ולאסור גם הענינים שהרע שבהם הוא בכח ובהעלם בלבד, וב"ה (ששרש נשמתם מבחי' החסדים) - נטיית שכלם היא להקל, לקרב ולהתיר הדברים שאין בהם רע בפועל ובגלוי.

וחילוק זה מרומז גם בשמותיהם¹²⁰: "שמאי" - מלשון "השם אורחותיו"¹²¹, ששוקל דרכיו בתכלית הזהירות גם מענינים דרע הנעלם, וכשמוצא שיש בהם רע הנעלם דוחה ואוסר אותם. ו"הלל" - מלשון "בהלו נרו עלי ראשי"¹²², שהו"ע של אור וגילוי, המשכת אור הקדושה גם במקום שיש רע בכח ובהעלם¹²³.

(118) ולהעיר מביאור הלשיטתייהו דב"ש וב"ה, שב"ש אזלי בתר בכח, וב"ה אזלי בתר בפועל (ראה בארוכה "הדרן על ששה סדרי משנה" (ס' השיחות תשמ"ח ח"ב ע' 645 ואילך)). (119) ראה זח"ג רמה, א. טעמי המצוות להאריז"ל פ' תצא. תניא בהקדמה. שם אנה"ק סי"ג. ובכ"מ.

(120) להעיר ממארו"ל "ר"מ הוה דייק בשמא" (יומא פג, ב. וראה בארוכה (ע"ד הענין דמדרש שמות) תשובות וביאורים הנ"ל ס"א. וש"נ).

(121) מו"ק ה, סע"א. וש"ב.

(122) איוב כט, ג.

(123) ראה לקו"ת שה"ש מח, סע"ב ואילך. ובכ"מ.

תהי' ההתגלות ד"תורה חדשה מאתי תצא"¹¹⁴.

יג. עפ"ז יש לבאר גם החידוש שבימות המשיח תהי' הלכה כב"ש:

ובהקדם ביאור הפלוגתות דב"ש וב"ה, ב"ש אוסרים וב"ה מתירים - שהפלוגתא היא בנוגע לאופן פעולת התורה בבירור העולם:

בדברים שהם בודאי בלת-ירצויים, לכו"ע הבירור הוא באופן של דחי', "שמאל דוחה"¹¹⁵ - טמא אסור ופסול; בדברים שהם בודאי מותרים, עניני הרשות, לכו"ע הבירור הוא באופן של קירוב, "ימין מקרבת"¹¹⁵ - טהור מותר וכשר, ע"י ההשתמשות בהם לשם שמים, "כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹¹⁶ ו"בכל דרכיך דעהו"¹¹⁷, שע"ז נעשה בהם בירור וזיכון ועלי' לקדושה; ובדברים שיש ספק האם צריכים לדחותם או שיכולים (ובמילא צריכים) לקרבם ולהעלותם לקדושה, משום שהרע אינו ניכר ונראה בפועל ובגלוי,

(114) ראה גם סה"מ עטר"ת ותש"ט שבערה 26. ועוד.

(115) סנהדרין קז, ב. וש"נ. הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ד הי"ז.

(116) אבות פ"ב מי"ב. רמב"ם הלי' דעות ספ"ג.

(117) משלי ג, ו. רמב"ם שם. שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ב.

בטבע השכל דחכמי ישראל בהתאם לשינוי מצב העולם בימות המשיח¹²⁴ (ע"פ הכלל ש"אין לו לדיין אלא מה שעניו ראות") כדעת ב"ש - כי, לאחר שיושלם בירור הטוב מן הרע, יהיו כולם במעמד ומצב ד"השם אורחותיו", לדקדק ולשקול דרכיהם בתכלית הוהירות גם מרע הנעלם (בהעלם ובכח), ועד לשלילת האפשרות דענין בלתי-רצוי - ע"י דחיית וריחוק הדברים שיש בהם רע הנעלם (כיון שנשאר עדיין בעולם מציאות הרע, כנ"ל סי"ב); וענין זה יהי' ע"י התגלות דרגא נעלית יותר בתורה ("מחדדי טפי") אצל כל בני-טעמי - "תורה חדשה מאתי תצא", טעמי וסודות התורה, שלהיותם למעלה משייכות לבירור העולם, נשללת על ידם אפילו האפשרות לענינים בלתי-רצויים.

יד. ויש להוסיף, שגם בקשר ובשייכות לחג השבועות, "זמן מתן תורתנו" - שבו ניתנה כל התורה כולה, כולל גם ה"תורה חדשה (שמאתי תצא" (כנ"ל ס"ד) - מצינו דוגמת הענין

ויש להוסיף, שהחילוק בין ב"ש וב"ה הוא גם בדרגת התורה שעל ידה נעשה בירור העולם:

"ב"ש מחדדי טפי" - דרגא נעלית יותר בלימוד התורה (ה"בכח" שבתורה, פנימיות התורה), שבכחה יכולים לברר (לא רק רע הגלוי, אלא גם) רע הנעלם, משא"כ ב"ה שלומדים התורה כפי שהיא בפועל ובגלוי (נגלה דתורה), אין ענינם לברר רע הנעלם, ובמצב כזה שאין הענין לברר הרע הנעלם, אסור לדחות ולרחק דברים שיכולים לקרבם ולהעלותם לקדושה.

ולכן:

בזמן הזה, שמצב העולם הוא שרוב בני-אדם אינם שייכים לדרגתם של ב"ש לשקול ולדקדק דרכיהם בתכלית הוהירות גם מרע הנעלם ולבררו ע"י דרגא נעלית בתורה - הלכה כב"ה, וב"ש במקום ב"ה אינה משנה, ועד שכש"נמנו ורבו ב"ש על ב"ה", "אותו היום... הי' קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל", כי, עי"ז שדוחים ומרחקים מגבול הקדושה דברים שהיו יכולים לקרבם ולהעלותם לקדושה במילא ניתוסף כח בלעז"ו.

אבל בימות המשיח תהי' הלכה כב"ש - כיון שישתנה שיקול הדעת

¹²⁴ להעיר מטעמי המצוות שבהערה 119: "אלו ואלו דברי אלקים חיים, כי כל אחד ואחד דיבר אמת לפי מקומו (דרגתו), אלא שההלכה הוא לפי הזמן".

להו לבשרייהו ולדמייהו¹²⁹. והקשה
בחדא"ג מהרש"א¹³⁰ "לכאורה . . לא
ה"ל לקרותו טבוח אלא טובח, שבא
לטבוח אחרים", ומתריך ש"ההוא זיקא
שהוא השטן הוא היצר הרע הוא רוח
מ"ה שבא לטבוח את ישראל אילו לא
קיבלו התורה, אבל כיון שקבלו התורה
וכבשו את יצרם הרי אדרבה זבחו
ישראל את היצה"ר".

ויש לומר, שזהו גם תוכן הענין
ד"יום טבוח" (מוצאי חג השבועות) -
זביחת היצה"ר. כלומר ב"מעלי יומא
דעצרתא" (ערב חג השבועות), לפני
קבלת התורה, "נפיק בי" זיקא" "שבא
לטבוח את ישראל אילו לא קיבלו
התורה", ובמוצאי חג השבועות, לאחר
שקבלו התורה, נעשה "יום טבוח",
ע"ש ש"זבחו ישראל את היצה"ר".

והטעם ש"בדבר זה עשו ב"ה
כדבריהם (כדברי ב"ש) והרבה מישראל
נהגו כמותם להקריבן אחר יו"ט" - יש
לומר, שביו"ט עצמו, זמן מתן תורתנו,
שכולל (בהעלם) גם ה"תורה חדשה
(ש)מאתי תצא", טעמי וסודות התורה
שלמעלה משייכות לבירור הרע,

(129) וראה מחה"ש לאו"ח ס"ט תסח: "ונידע
דבכל הזמנים שאירע לאבותינו ענין מה כשיגיע
זמן ההוא שוב מתעורר קצת מעין אותו דבר וענין
ההוא".

(130) לסנהדרין מג, ב.

דהלכה כב"ש, מעין ודוגמת החידוש
דהלכה כב"ש בימות המשיח¹²⁵:

בסיום הלכות חג השבועות¹²⁶ כותב
רבינו הזקן: "במוצאי חג השבועות
אסור להתענות מעיקר הדין לפי שהי'
יום טבוח בזמן שביהמ"ק קיים, דהיינו,
שבו ביום היו מקריבין עולות ראי'
שלא היו יכולים להקריב ביו"ט עצמו
לפי שאין בהם שום צורך אוכל נפש
. . ואע"פ שזה הוא לדברי ב"ש אבל
לדברי ב"ה מותר להקריבן אף ביו"ט
עצמו, מ"מ, כיון שבדבר זה עשו ב"ה
כדבריהם והרבה מישראל נהגו כמותם
להקריבן אחר יו"ט ונעשה להם יום
זה שהוא מוצאי יו"ט כמו יו"ט עצמו
להאסר בו בהספד ותענית א"כ אף
עתה משחרב ביהמ"ק לא הותר ההספד
והתענית בו ביום".

ויש לומר הביאור בזה - בפנימיות
הענינים¹²⁷:

איתא בגמרא¹²⁸: "מעלי יומא
דעצרתא סכנתא (להקיז דם) . . משום
. . דנפיק בי" זיקא ושמי" טבוח דאי
לא קבלו ישראל תורה הוה טבח

(125) ובלשון רבינו הזקן בתניא פל"ו: "וכבר
הי' לעולמים מעין זה בשעת מתן תורה".

(126) שו"ע או"ח סתצ"ד סי"ט.

(127) הביאור ע"ד הנגלה - ראה בארוכה
לקו"ש חכ"ח ע' 24 ואילך. וש"נ.

(128) שבת קכט, ב.

ויש לומר הביאור בזה - ששחיטת שור הבר בסנפירי הליתין לעתיד לבוא תהי' ע"י הקב"ה¹³⁶, היינו, שסנפירי הליתין הם הסכין שבו ישחט הקב"ה את שור הבר. וכיון שתוכן ה"חידוש תורה" הוא שבשחיטה זו לא נאמרו מלכתחילה דיני שחיטה (כנ"ל ס"ה), ה"ז כולל גם שבשחיטה זו לא נאמר הדין ד"מה שאתה זוכה אתה אוכל" (שחיטת אדם דוקא), להיותה ע"י הקב"ה¹³⁷.

ובביאור הטעם ששחיטתו של הקב"ה אינה כשחיטת האדם ע"פ דיני התורה (אף ש"מגיד דבריו ליעקב

אין (מקום ו) צורך לזביחת היצה"ר¹³¹ (כשיתב"ש, שמצד מעלתם בלימוד התורה, "מחדדי טפי", שוללים ומבטלים גם רע הנעלם והאפשרות לענין בלתי רצוי), ולכן מוצאי חג השבועות (דוקא) הוא "יום טבוח".

טו. ונוסף על החידוש בימות המשיח להלכה כב"ש, שדבר שהי' מותר כדעת ב"ה יאסר כדעת ב"ש, יהי' גם "חידוש תורה" לעתיד לבוא בהיתר דדבר האסור¹³² - שהקב"ה יתיר שחיטת שור הבר בסנפירי הליתין:

ובהקדמה - שנוסף על דברי המדרש "זו שחיטה כשירה היא (בתמי') ולא כך תנינן הכל שוחטין ובכל שוחטין ולעולם שוחטין חוץ ממגל קציר והמגרה והשנים מפני שהן חונקין", קשה גם (ולכל לראש) מ"הכל שוחטין", שזוהי שחיטה שאינה בידי אדם (כי אם ע"י הליתין), ותנן¹³³ "נפלה סכין ושחטה . פסולה, שנאמר¹³⁴ זבחת ואכלת מה שאתה זוכה אתה אוכל"¹³⁵.

131) כלשון רבינו הזקן "לא היו יכולין להקריב ביו"ט עצמו לפי שאין בהם צורך אוכל נפש" - ד"ל "שאוכל נפש" רומז על הענינים השייכים לנפש האלקית מצ"ע, ולא בשייכות לבירור היצה"ר.

132) וע"ד שמצינו אצל ר' מאיר "שהוא אומר על טמא טהור ומראה לו פנים, על טהור טמא ומראה לו פנים" (עירובין יג, ב. וראה לקו"ט ס"פ תוריע).

133) חולין לא, א - במשנה.

134) תבוא כז, ז.

135) כקושיית הרש"ש בויק"ר שם.

136) ראה ב"ב עה, רע"א: "אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, שנאמר (איוב מ, יט) העושו יגש חרבו", "בבהמות כתיב . . והי' עם ליתין" (פרש"י שם. וראה חזק"ג מהרש"א שם).

137) בפ"י ידי משה ויק"ר שם: "להקב"ה הוא מותר לשחוט גם בסנפירין, אבל לבני אדם אסור להם נתנה התורה לצרף את לבבם* ולקבוע בהם רחמנות, להם אסור בסנפירין, כי הוא צער בעלי חיים". אבל: (א) טעם זה אינו שייך לחידוש תורה לעתיד לבוא דוקא, (ב) ועיקר: מאי שנא משאר המצוות שמקיים הקב"ה אף שלא שייך אצלו הטעם דלצרף כו'.

וראה שו"ת חת"ס חיו"ד סי"ט: "אפילו אמן נמי נשחוט במגירה אם הי' אפשר לומר ברי לי שלא פגעתי ולא קרעתי, אלא שאין אדם יכול לומר כן . . כי מי יכול לשער זה, אבל הקב"ה ששוחט בעצמו יכול לומר ברי לי". וגם טעם זה אינו שייך לחידוש תורה דלעתיד לבוא דוקא. ולכן לכאורה נראה לומר שהחידוש תורה הוא שבנוגע לשחיטה זו לא נאמרו דיני שחיטה, ככפנים.

(*) כמ"ש בהתחלת הענין: "לא ניתנו המצוות לישראל אלא לצרף בהן את הבריות".

טז. ויש להוסיף ולבאר כהנ"ל (ההוספה דג' ערי מקלט בימות המשיח, ההלכה כב"ש, והיתר שחיטת שור הבר) בעומק יותר:

ובהקדם המבואר במק"א¹⁴² בנוגע לכללות הענין דמצוות לא תעשה שיהיו גם בימות המשיח, כשעיקר העבודה תהי' בעשה טוב - שאז יהי' קיומן "בשרשן למעלה שהן גבורות קדושות"¹⁴³, גבורות שלמעלה מחסדים, כידוע¹⁴⁴ שהשורש דמצוות לא תעשה הוא למעלה מהשורש דמצוות עשה, ע"ד ובדוגמת המעלה דהשגת השלילה לגבי השגת החיוב, שלכן קיומם אינו באופן של חיוב, קום ועשה, אלא באופן של שלילה, שב ואל תעשה. ועפ"ז יש לבאר גם פלוגתת ב"ש וב"ה - בשרש הענינים: ב"ש ששרש נשמתם מבחי' הגבורות, גבורות קדושות שלמעלה מחסדים, ראו ענינים אלו בשרשם (בכח), בבחי' גבורות קדושות שאינם מתגלים כי אם באופן של השגת השלילה (שלמעלה מהשגת החיוב, "מחדדי טפיל"), שב ואל תעשה - ב"ש

גו'¹³⁸, "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"¹³⁹ - יש לומר:

תוכנה של שחיטה - "אין ושחט אלא ומשך"¹⁴⁰, שעיי"ז נעשה בירור ומשיכת והעלאת הבעל-חי, שנעשה מוכשר וראוי למאכל האדם להיות דם ובשר כבשרו, ובכח זה יעבוד עבודתו לשמש את קונו ע"י קיום התומ"צ. ונמצא, שבתוכן השחיטה מודגש כללות הענין דבירור והעלאת עניני העולם לקדושה, ועד לתכלית השלימות - זביחת היצה"ר (כנ"ל סי"ב).

ועפ"ז מובן החילוק שבין שחיטת האדם לשחיטת הקב"ה - שבשחיטת האדם, כיון שפעולת הבירור היא בכחו של האדם, ישנה כו"כ הגבלות באופן פעולת הבירור שמתבטאים בפרטי דיני השחיטה שבתורה, ובלעדם השחיטה פסולה; משא"כ בשחיטת הקב"ה, כיון שפעולת הבירור נעשית ע"י הקב"ה, לא שייך בזה הגבלות, ולכן בכל האופנים השחיטה כשרה¹⁴¹.

(138) תהלים קמו, יט.

(139) שמו"ר פ"ל, ט.

(140) חולין ל, ב. וראה לקו"ש ח"ט ע' 206. וש"נ.

(141) ראה לקו"ת שמיני יח, ד: "היום שחיטה כזו פגומה גמורה היא מחמת ההפסק כו', אבל לעתיד צ"ל כן דוקא, כי ענין השחיטה זו היא בחי' עליות שור הבר למעלה מעלה ע"י הלוית המעלה בסנפיריו, ולכן צ"ל הפסק בינתיים,

שהרי א"א להיות כל העליות בבת אחת. . בפעם א', אלא הפסק בין היכל להיכל, ולכן יתיר הקב"ה פגימה זו".

(142) ראה שיחת ש"פ יתרו ש.ו. (סה"ש תנש"א ח"א ע' 305-6). ועוד.

(143) תניא קו"א קס, א.

(144) ראה לקו"ת פקודי ג, ב ואילך. ובכ"מ.

מענינים בלתי־רצויים, יהיו כולם במעמד ומצב שיוכלו לדקדק ולשקול בשורש הענינים למעלה בבחי' גבורות קדושות, בחינת השגת השלילה, ולכן, אותם ענינים שהיו מותרים בזמן הזה כדעת ב"ה, יהיו אסורים בימות המשיח כדעת ב"ש, כיון שיתגלה בהם העילוי והשלמות דגבורות קדושות שלמעלה מחסדים, שהמשכתם היא ע"ד השגת השלילה.

ועפ"ז יש לבאר גם תוכן הענין דערי מקלט למכה נפש בימות המשיח:

מכה נפש (השורש לכל ענינים הבלתי־רצויים שעליהם נצטוינו בלא תעשה) מורה על השורש דמעלת מצוות לא תעשה, גבורות קדושות שלמעלה מחסדים, השגת השלילה.

וישיבתו של מכה נפש בעיר מקלט, מורה שע"י לימוד התורה ("דברי תורה קולטין"), ובפרט ע"י התגלות חדשה בתורה, "ויספת לך עוד שלש ערים", טעמי וסודות התורה (כנ"ל סי"ב), נמשך ומתגלה גם השורש דלא תעשה שהו"ע דהשגת השלילה באופן של קליטה בפנימיות, היינו, שגם הענינים הכי נעלים שמצד עצמם אינם יכולים להתגלות באופן דהשגת החיוב, כי אם באופן דהשגת השלילה, נמשכים

אוסרים, וב"ה ששרש נשמתם מבחי' החסדים, ראו ענינים אלו כפי שהם בגלוי (בפועל), ענינים שנמשכים ומתגלים באופן של השגת החיוב, קום ועשה - ב"ה מתירים¹⁴⁵.

ולכן:

בזמן הזה שרוב בני־אדם אינם שייכים לדרגתם של ב"ש לשקול ולדקדק בשורש הענינים למעלה בבחי' גבורות קדושות (השגת השלילה), כי אם כפי שהם בפועל ובגלוי שמהם יכולים להשתלשל ענינים בלתי־רצויים - יש להגביר החסדים על הגבורות. ולכן נפסקה ההלכה כב"ה (חסדים), ועד שב"ש במקום ב"ה אינה משנה. ועד כדי כך, שבנוגע להלכות ש"נמנו ורבו ב"ש על ב"ה" (התגברות הגבורות על החסדים), אמרו חז"ל ש"אותו היום . הי' קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל" (השורש דכל ענינים בלתי־רצויים), כיון שמהתגברות הגבורות (ב"ש) על החסדים (ב"ה) יכולים להשתלשל ענינים בלתי־רצויים¹⁴⁶.

אבל בימות המשיח, כשיושלם בירור הטוב מן הרע, ולא יהי' מקום לחשש

145) ומרומז בשמותיהם: ב"ש, "השם אורחותיו" - לשקול ולדקדק בשורש הענינים בבחי' גבורות שלמעלה מהחסדים, וב"ה, "בהלו נרו" - ראיית הדבר כמו שהוא בגלוי ובפועל.

146) ראה לקו"ת קרח נד, ג.

אין בה השלימות דהמשכה למטה, ואילו העבודה בגשמיות היא באופן של המשכה למטה, אבל אין בה מעלת האורות הנעלים יותר. ולעיתיד לבוא יתחברו ב' המעלות יחדיו - שגם למטה יומשכו ויתגלו האורות הנעלים ביותר, עי"ז שהלוייתן ישחוט ויעלה ("אין ושחט אלא ומשך") השור הבר, היינו, שתתגלה מעלת האורות העליונים (העלי" שע"י הלוייתן) בעניני העבודה למטה (שור הבר).

היינו, ששחיטת שור הבר היא תוכן הסך-הכל דכללות מעשינו ועבודתינו בבירור העולם, ולכן, יתגלה בזה תכלית השלימות דכללות העבודה, שגם הענינים הכי נעלים דהשגת השלילה (לוייתן, עלמא דאתכסיא) יומשכו באופן של השגת החיוב (שור הבר, עלמא דאתגליא), שלכן יתיר הקב"ה אכילת שור הבר בשחיטה אסורה, עי"ז ש"תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא", שגם הדרגא הכי נעלית בתורה, "מאתי" דייקא, שאינה יכולה להתגלות בזמן הזה, ושייך בה רק השגת השלילה בלבד - "מאתי תצא", שתצא ותומשך ותבוא למטה באופן של השגת החיוב, ש"יהיו כל ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת

ומתגלים בכחו של הקב"ה באופן דהשגת החיוב¹⁴⁷.

ויש לומר, שענין זה מודגש גם במעשה בפועל (נוסף על לימוד התורה) בענין אחד עכ"פ - בההיתר דשחיטת שור הבר בסנפירי הלוייתן - שגם דבר שהוא באופן של השגת השלילה, שאינו יכול לבוא בהשגת החיוב, שלכן אסור באכילה כיון שאינו יכול לבוא באופן שיהי' דם ובשר כבשרו, יומשך ויתגלה באופן של השגת החיוב, שלכן יהי' מותר באכילה, שיבוא בפנימיות ויהי' דם ובשר כבשרו.

ובביאור הטעם שענין זה מודגש דוקא בהיתר שחיטת שור הבר בסנפירי הלוייתן - יש לומר:

מבואר בדרושי חסידות¹⁴⁸ החילוק שבין לוייתן לשור הבר בעבודת האדם, שלוייתן שמקומו בים, עלמא דאתכסיא, מורה על העבודה ברוחניות ביחוד יחודים עליונים וכו', ושור הבר שנמצא ביבשה, עלמא דאתגליא, מורה על העבודה בגשמיות בבירור העולם. ויש בזה מה שאין בזה: העבודה ברוחניות (לוייתן) היא באופן של העלאה למעלה, שמשגים אורות נעלים ביותר, אבל

(147) ראה גם שיחת ש"פ יתרו (סה"ש תנש"א)

ע' 15' 313.

(148) ראה לקו"ת ר"פ שמיני. ובכ"מ.

בוראם כפי כח האדם, שנאמר¹⁴⁹ כי את ה' כמים לים (עלמא דאתכסיא) מלאה הארץ (עלמא דאתגליא) דעה מכסים¹⁵⁰.

(150) רמב"ם בסיום וחותם ספרו "משנה תורה".

(149) ישע"י יא, ט.

ז'קסב

ב"ה, כ' טבת, תש"כ
ברוקלין.

הנהלת ישיבת תומכי תמימים אשר בלוד
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

במענה למכתבם, ולשאלתם:

אכפול עוד הפעם, אשר מובן וגם פשוט, שמצער במאד מאד מה שזה כמה וכמה חדשים עוררתי ע"ד קובץ פלפול התלמידים, ועד עתה לא יצא לפועל.

(ב) כן מובן וגם פשוט, שבאם שם תומכי תמימים נקרא על הישיבה, אשר כמבואר בארוכה בקונטרס עץ החיים, וידוע רצון נשיאינו מיסדי הישיבה ומנהלי, מוכרח בה לימוד החסידות, ודוקא בהבנה והשגה אמיתית, ולא כדרך "חג"ת חסידים".

הרי פשוט, שתלמידים הנמצאים בישיבה כזו, שנה ושנים, ועוד יותר מזה, צריכה להיות אצלם הבנה והשגה באיזה ענינים דתורת החסידות, ובאופן שיכולים למסור בדבור וגם בכתב, מה שמבינים בענינים אלו.

וכיון שכמה מ"מ לספרים, קונטרסים ומאמרים נמצאים, בטח שלאחרי לימוד של שנה ושנתיים ויותר, יש ביכולתם להורות, אשר נדבר בענין פלוני במקום פלוני ונמצא ג"כ במקום שני [שבודאי שע"י המדובר במקום שני, נתוסף בהסברה והבנה].

ז'קסב

עוררתי: לעיל ח"ח אגרת ו'תתקמג, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם לקמן אגרת ז'קסב.

ולאחרי שנדפסו מפתח ענינים של ספר התניא קדישא, תורה אור, ולקוטי תורה, הרי יכול להעשות האמור, בלי קישורים יתר, ואפילו בלא יגיעה כדבעי.

שעפי"ז צע"ג, מהי הסיבה האמיתית לזה, שעד עתה לא בא לפועל קובץ הנ"ל, שכפי כתבם, המניעה היא בחלק השייך לתורת החסידות.

ג) התמי' מתגדלת עוד יותר, שהרי בכמה תלמידים דלוד, שבאו לכאן, תיכף לבואם ה' ברור, שביכולתם לכתוב בהסברה מתאימה כהנ"ל. והרי בודאי, שלא רכשו היכולת בזה, במשך המצאם בדרך מלוד לכאן.

ד) אולי ישנם כאלה, המערערים בכלל על התחדשות כביכול דכל ענין האמור, כיון שלפני חמשים ומאה שנה, הרי לא נהגו בכגון דא. ושתי תשובות בדבר:

(א) מי שראה חוברות "התמים", שנדפסו בווארשא ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, הרי נמצאת שם גם מחלקה כהאמור.

(ב) ידועה הבחינה בענינים כגון אלו, מאיזה צד באות הטענות, ע"פ המבואר בלוח היום היום (כ"ג סיון). והוא - לראות התוצאות בהנוגע לפועל, ורואים במוחש, שאלו התלמידים שהתעסקו בהאמור, נתוסף בהם חיות עכ"פ בלימוד הענינים אודותם כותב, ולא עוד אלא שהמשיכו כמה מחבריהם לזה. כן נתפרסמו הענינים, גם לאלו שעד אז לא ידעו אודותם. כן הכריחה הכתיבה, עיון יותר והבנה יותר בענינים הנ"ל. ומכלל הן - אתה שומע לאו.

כוונתי, שע"י שמסבירים להת' שאין מקום להתענין בכתיבה ע"ד ענינים אלו, ושאין כל מקום לחידוש והסברה כדבעי וכו', רואים במוחש התוצאות מהאמור.

ה) אולי ישנם כאלה, שחוששים ויראים, אפשר ע"י כתיבת מאמר בהאמור, יתרבה בהכרת ערך עצמם של הכותבים.

הנה (נוסף על שאין מובן בזה, שהרי גם בכתיבה בחלק הנגלה יש מקום לחשש האמור, הנה) חשש האמור קיים ג"כ, באם מכריחים התלמידים לחזור

המאמרים ברבים, לנהל תעמולה, שילמדו חסידות, ולהסביר הכרח הדבר באותיות של עצמם וכו' וכו'...

ואף שמוכן וגם פשוט, שע"ז (העדר הכתיבה והופעת הנ"ל) נתמעט בהפצת המעינות חוצה, החוצה דעצמו והחוצה דד' אמות והחוצה שבחוץ, שע"ז הרי נצטוה כאו"א מאתנו, באגה"ק של הבעש"ט ז"ל (וביותר קרוב לנו) מרבותינו נשיאינו, הרי בודאי גם להנהלה ידוע ע"ד כל זה.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

נ.ב.

מכתביהם מי"א י"ב וי"ג טבת עם המצורף אליהם, וכן הקודמים, נתקבלו.

שער הערות

גאולה ומשיח

בענין תאנה צווחת לעתיד לבוא

הת' יוסף יצחק שי' סגל
תלמיד בישיבה

א

בקובץ "הדרך הישרה" (הערות התמימים ואנ"ש בעניני משיח וגאולה- ישיבת חז"ל צפת [גליון ג (קלז)]) הובאו שלש הערות בענין תאנה צווחת לעת"ל (הת' ש.ד. הת' י.י.ג. והת' ש.ד.ל.) אשר עוסקים בשאלה האם דברי המדרש הנ"ל יתקיימו בתקופה הראשונה של ימיה"מ או בתקופה השנייה של ימיה"מ?

ואסכם בקצרה את תוכן הדברים, וכדלקמן:

בהערה הראשונה (הת' ש.ד.), מביא את דברי המדרש הנ"ל: "אמר ר' שמעון בשם ר' סימון חסידא בעולם הזה אדם הולך ללקוט תאנים, אין התאנה אומרת כלום, אבל לעתיד אדם הולך ללקוט תאנה בשבת, והיא צווחת ואומרת שבת היום".

ומקשה באיזו תקופה מימות המשיח מדובר, דממה נפשך: אם המדובר בתקופה הראשונה דימוה"מ בה לא יהיה שינוי מנהגו של עולם- כיצד תצווה התאנה שלא ילקטו אותה בשבת? ואם המדובר בתקופה השניה דימוה"מ איך יתכן שיהודי ירצה ח"ו לעבור עבירה וללקוט תאנה בשבת?!

ומתרץ שאכן דברי המדרש עוסקים בתקופה השניה של ימוה"מ ולא קשה כיצד ייתכן שיהודי ירצה ח"ו ללקוט תאנה בשבת מכיון שאין כוונת המדרש שהדבר יקרה כפשוטו, אלא שזהו דוגמא למצב העולם לעת"ל, כלומר- שגם לו יצוייר שאדם ירצה לחטוא (ללקוט תאנה בשבת) מצב העולם לא יאפשר לו זאת, עד כדי ש"תאנה תצווה וכו'".

ומוכיח זאת מלקו"ש חכ"ה שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מסביר שם שלעת"ל לא יהיה שייך מצב של "יצרו אנסו", שהרי יקויים היעוד של "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ולכן כמו שבהמה לעולם לא תקפוצ' למדורה, כך יהודי לא יגיע לעת"ל למצב בו ירצה ח"ו לעבור עבירה עד כדי כך שגם לא יצוייר שירצה לחטוא- תצעק עליו התאנה. עיי"ש.

וכן מוכיח זאת גם מקונטרס "הלכות של תושבע"פ שאינם בטלין לעולם" שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מסביר שם שמכיוון שלעת"ל יהודי יהיה קשור בחיבור מוחלט לקב"ה, עד שנעשים מציאות אחת, הרי ודאי מתקיים בפועל ובדרך ממילא רצונו של הקב"ה- המצוות. ומעין ודוגמא לזה מעניני העולם (ע"פ הערה 42 בשיחה)- שגם התאנה תהיה חדורה ברצונו של הקב"ה, עד כדי כך שבדרך ממילא מתקיים רצונו של הקב"ה.

ומכל הנ"ל מסיק שאין כוונת דברי המדרש הנ"ל שיעוד זה (תאנה תצווה וכו') יתקיים באופן גשמי בגאולה, אלא מתאר את מצב העולם, שאפילו לו יצוייר שיהודי ירצה ח"ו לחטוא- זה לא יתאפשר מצד מצב העולם.

ולמסקנה מסיק שהמדובר הוא אודות התקופה השניה של ימוה"מ, שהרי דווקא אז יקויים היעוד "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ויתבטל גדר הציווי לאדם- כיון שיהודי יקיים את רצונו של הקב"ה בדרך ממילא.

ב

בהערה השניה (הת' י.י.ג.)- מביא ביאורים נוספים (שהמדרש מדבר אודות אינו יהודי/ערב רב עיי"ש). על השאלה הנ"ל ודוחה אותם. מסכים עם דברי הת' ש.ד. בהערה הקודמת (שהמדובר במדרש הוא אודות התקופה השניה של ימוה"מ). מוסיף ומבאר בסגנון אחר ובעומק יותר את הערה בדברי המדרש הנ"ל ע"פ המבואר בריבוי מקומות בדברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, שאמנם פשוט שדברי המדרש לא יתקיימו כפשוטו ויהודי לא יבוא ח"ו לעבור עבירה בפועל אלא שהמדרש בא לבאר שענין הגלוי אלוקות שחודר בעולם (המתבטא ב"תאנה צווחת") הוא זה שיביא את האדם לשלימותו. ואת זה מלמד המדרש באמצעות המשל שיהודי לא יקטוף תאנה בשבת בגלל ה"תאנה שצווחת". היינו, שיהודי לא יעבור עבירה- בגלל גלוי האלוקות בעולם.

כלומר שבמדרש הזה מודגש שהדרך לשלימות היהודי לעת"ל - היא דווקא ע"י שלימות העולם ע"י ה"תאנה צווחת" שזה הביטוי לשלימות הגילוי שבעולם, שלולא שלימות העולם עלול יהודי להגיע לדבר שהוא היפך רצון ה', ולולא שלימות העולם- הרי גם שלימותו של האדם היא לא מוחלטת.

וממתיק את דבריו (שעיקר שלימות האדם מתבטאת דוקא בהמנעות מעשיית עבירה) ע"פ המשנה בפרקי אבות המדברת בהמנעות מעשיית עבירה- "הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עבירה" ומביא את לשון כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בדבר מלכות אחו"ק.

ג

בהערה השלישית (הת' ש.ד.ל.), מתמצת את שתי ההערות הקודמות ואת מסקנותיהם (שהמדובר במדרש הוא אודות התקופה השניה של ימוה"מ). ומביא את המשך דברי המדרש הנ"ל: "בעולם הזה אדם הולך ומשמש

מטתו נדה, אין מטתו מעכבתו, אבל לעתיד אדם רוצה לילך ואשתו נדה, האבן צועק ואומר נדה היא".

וע"פ דברי המדרש תהלים מזמור קמו: "אין איסור גדול מן הנדה... ולעתיד לבוא הוא מתירה" וביאור כ"ק אדמו"ר הצ"צ בביאורי הזהר (ע' תקמ"ה): שזהו (ההיתר של נדה לעת"ל) מכיון שלעת"ל יהיה "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ". מסיק שלפי זה מוכרח לומר שהמדרש אודות התאנה (הצווחת שלא ילקטו אותה בשבת) והאבן (הצועקת ואומרת נדה היא) הוא בתקופה הראשונה של ימיה"מ שהרי בתקופה השנייה לא יהיה איסור נדה.

ובנוגע למה שהוכיח בהערה הראשונה מקונטרס "הלכות של תושבע"פ שאינם בטלין לעולם" ששם מביא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א דוגמא לכך ש"מצות בטלות לעתיד לבוא" - בתקופה השנייה של ימיה"מ - מענין זה של "תאנה צווחת ואומרת שבת היום". מסביר שניתן לדייק מלשון כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שאומר שהוא רק "מעין דוגמא לדבר בנוגע לעניני העולם שבהם מקיימים המצוות", היינו, שאין זה עצם הענין, אלא רק מעין הענין שבתקופה הב' של ימיה"מ "מצוות בטלות". וממילא ניתן לומר שענין זה עצמו הוא בתקופה הראשונה של ימיה"מ - ומהווה רק מעין דוגמא לכך שבתקופה הב' "מצוות בטלות".

ונשאר בשאלה שאם כן (שיעוד זה יתקיים כפשוטו בגשמיות) איך יתכן שהתקופה הראשונה של ימיה"מ שאין בה שינוי מנהגו של עולם - תצווח התאנה או האבן גשמית?

לסיכום יוצא שע"פ שתי ההערות הראשונות דברי המדרש הנ"ל עוסקים בתקופה השנייה של ימיה"מ, אך משא"כ ע"פ ההערה השלישית דברי המדרש הנ"ל עוסקים בתקופה הראשונה של ימיה"מ.

ד

ע"פ הנ"ל יוצא שיש שני אופנים בהם ניתן לבאר את דברי המדרש הנ"ל וכן גם את המקורות שמהם מוכיח כל אחד לשיטתו. ולכן ראיתי לנכון לבאר את דבר המדרש הנ"ל

א. בצורה הכי קרובה לפשוטו של מקרא שהרי "אין מקרא יוצא מידי פשוטו".

ב. אנסה לבאר את דברי המדרש הנ"ל באופן המתקבל ע"פ שתי השיטות הנ"ל, וכדלקמן:

לכאורה ניתן לומר שכוונת המדרש אינו לומר מה יתקיים לעת"ל בפועל כפשוטו אלא רק להסביר בדרך משל את מצב העולם שיהיה לעת"ל, ומשתמש בשתי משלים:

א. אדם ההולך ללקוט תאנה בשבת והתאנה צווחת עליו ואומרת לו "שבת היום".

ב. אדם ההולך לשמש מטתו נדה והאבן צועקת עליו ומזהירה אותו "נדה היא".

כלומר הסבר המדרש תלוי לפי ההסתכלות שלנו, שאם נסביר את כוונת דברי המדרש- שרוצה לומר לנו מה יקרה בפועל לעת"ל והוא שאדם ירצה ללקוט תאנה בשבת או ירצה לשמש מטתו נדה, והתאנה או האבן תצווח עליו, ממילא נצטרך להסביר באיזו תקופה בימות המשיח מדובר האם בתקופה הא' או שמא בתקופה הב', וכדי לענות על שאלה זו ישנם שתי השיטות הנ"ל.

אך אם נסביר את כוונת דברי המדרש הנ"ל- שרוצה להסביר לנו את מצב העולם כפי שיהיה בגאולה בדרך משל ממילא יהיה ניתן לומר שבאמת כל אחד מהמשלים הנ"ל לא יתרחשו בפועל בזמן הגאולה מאחר שהם רק משל המסביר את מצב בעולם בזמן הגאולה, ולכן לא נתעסק בשאלה באיזו תקופה מקרים אלו יתרחשו.

ה

וההסבר בזה:

מצד הסברא באמת לא מחייב שדברי המדרש יתקיימו בפועל כנ"ל אלא שיש להביא מקור לכך:

לשון המדרש תהלים (מזמור עג) הנ"ל הוא: "אמר ר' שמעון בשם ר' סימון חסידא בעולם הזה אדם הולך ללקוט תאנים, אין התאנה אומרת כלום, אבל לעתיד אדם הולך ללקוט תאנה בשבת, והיא צווחת ואומרת שבת היום... בעולם הזה אדם הולך ומשמש מטתו נדה, אין מטתו מעכבתו, אבל לעתיד אדם רוצה לילך ואשתו נדה, האבן צועק ואומר נדה היא".

משא"כ לשון המדרש שוחר טוב (תהלים מזמור עג) הוא: "אמר רבי סימון בשם רבי שמעון חסידא בעולם הזה אדם הולך ללקוט תאנים בשבת אין התאנה אומרת כלום. אבל לעתיד לבוא אם אדם הולך ללקוט תאנה בשבת היא צווחת ואומרת שבת היום. בעולם הזה אדם הולך לשמש עם אשתו והיא נדה אין מי מעכב בידו אבל לעתיד לבוא אם רצה לעשות האבן זועקת ואומרת ממקום מושבה נדה היא שנאמר (חבקוק ב') כי אבן מקיר תזעק כו'".

ואם כן רואים אנו חילוק בלשון של המדרשים הנ"ל וע"פ זה ניתן להוכיח את הסברה הנ"ל. כלומר למרות שלכאורה אין הבדל מהותי בין שני המדרשים שהרי שניהם אומרים את אותו הדבר, אך אם נתבונן בעומק הדברים נבין שההבדל הנ"ל הוא מהותי ביותר:

לפי דברי המדרש תהלים מובן שהמדרש בא להסביר לנו את ההבדל בין המקרים של ליקוט תאנה בשבת בזמן הזה לבין ליקוט תאנה בשבת בזמן הגאולה וכן בנוגע לאיסור נדה, כלומר שמדרש זה קובע לנו שלעת"ל יהיו דברים אלו בפשטות ובגשמיות (כלומר שלעת"ל לבוא יהיה מצב שאדם יבוא ללקוט תאנה בשבת או לשמש מטתו נדה) אלא שיהיה דבר שימנע את האיסור (התאנה והאבן).

אך לפי דברי המדרש שוחר טוב מובן שהמדרש אינו בא להסביר לנו בעיקר את ההבדל בין המקרים של ליקוט תאנה בשבת בזמן הזה לבין ליקוט תאנה בשבת בזמן הגאולה וכן בנוגע לאיסור נדה אלא דבר זה משמע בדרך אגב מעיקר דברי המדרש, שהרי אינו קובע שכך זה יהיה בפועל בגשמיות (כמו המדרש תהלים) אלא אומר שיכול להיות שדברים אלו יתרחשו לעת"ל שהרי אומר ש"אם אדם הולך ללקוט... אם רצה לעשות האבן זועקת וכו'" וכן גם יכול להיות שלא יתרחשו כלל לעת"ל. אז אם כן מהי מטרת המדרש?

מטרת המדרש היא שההבדל במקרים אלו בין איך שהם בזמן הזה לבין איך שיכול להיות שיהיו בזמן הגאולה אינם עיקר הענין אלא הם מלמדים אותנו מה יהיה מצב העולם בגאולה (כנ"ל, וממילא אין צורך להסביר באיזו תקופה יתקיימו דברי המדרש):

בזמן הגאולה העולם עצמו וכל הדברים שבו יהיו חדורים ברצון ה' "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (כמבואר בריבוי מקומות, וכן משמע מלשון הרמב"ם אודות זמן הגאולה) עד כדי כך שהעולם עצמו לא יתן מקום לדבר שהוא היפך רצון ה' וזהו החידוש הגדול שיהיה לעת"ל ועוד יותר שדוקא ע"י שלימות העולם הנ"ל יכול האדם להגיע לשלימות שלו עצמו.

ואת מצב העולם שיהיה בזמן הגאולה (הנ"ל) ממחיש לנו המדרש באמצעות המשלים של התאנה והאבן הנ"ל שמהם מובן שהעולם עצמו יהיה חדור ברצון ה' עד כדי כך שגם לו יצוייר שהאדם יבוא לעשות עבירה, העולם עצמו ימנע ממנו את זה, לא שכדי להסביר איך זה אפשרי ישנם את שתי השיטות הנ"ל. אך מצד דברי המדרש באמת אין צורך להסביר את המשלים ובאיזה תקופה יתרחשו מכיון שהם לא יתרחשו בפועל ובאמת לא בתקופה הראשונה ולא בתקופה השנייה.

כלומר יכול להיות מצב שבתקופה הראשונה יבוא האדם ללקוט תאנה בשבת אלא שבמקרה זה התאנה לא תצווח מכיון שעדיין אין שינוי מנהגו של עולם, ובתקופה השנייה באמת יתכן שהתאנה תצווח אך לא כדי להזהיר

ולמנוע מהיהודי ללקוט אותה בשבת מכיון שכבר יקויים היעוד "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", וכן הוא גם בנוגע לאיסור נדה הנ"ל.

לסיכום הדברים יוצא:

אם נפרש שכוונת דברי המדרש הנ"ל היא לקבוע לנו מה יהיה לעת"ל בפועל, כלומר שלעת"ל אדם ירצה ללקוט תאנה או לשמש מטתו נדה והתאנה או האבן תצווח עליו, אנו נצטרך ליישב את השאלה באיזו תקופה מימות המשיח מדובר, דממה נפשך: אם המדובר בתקופה הראשונה דימוה"מ בה לא יהיה שינוי מנהגו של עולם כיצד תצווח התאנה שלא ילקטו אותה בשבת? ואם המדובר בתקופה השנייה דימוה"מ איך יתכן שיהודי ירצה ח"ו לעבור עבירה וללקוט תאנה בשבת?! וליישב את שאלה זו ישנם שתי שיטות הנ"ל עיי"ש.

אך אם נפרש שכוונת דברי המדרש הנ"ל היא להמשיל לנו שתי משלים (התאנה והאבן) שבאמצעותם נבין מה יהיה מצב העולם לעת"ל, לא נצטרך להתעסק בשאלה הנ"ל מכיון שמשלים אלו לא יתרחשו בפועל לעת"ל. ודבר זה מוכח מלשון המדרש שוחר טוב הנ"ל, וק"ל.

בענין ההכנה לחלוקת הארץ לעת"ל ע"י המרגלים דיהושע.

הנ"ל

א

שואל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשיחת ש"פ שלח ה'תנש"א:
"ויומתק זאת ע"פ המבואר במדרשי חז"ל ש"שנים אנשים" ששלח
יהושע הם כלב ופנחס:

כלב הוא היחידי (נוסף על יהושע) שנשאר מהמרגלים דמשה, כיון שהיתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי גו". אבל פנחס, בנו של אלעזר בן אהרן הכהן, משבט לוי - למה שלחו יהושע לראות את הארץ לצורך כיבושה, הרי שבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל?"

ועונה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א:

"ויש לומר הביאור בזה - ע"פ דברי הגמ' "עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים", שגם שבט לוי יקבל חלק בארץ, כמ"ש "שער לוי אחד":

"למה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביתו עם אחיו - מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים... לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל..."

אבל לעתיד לבוא - כיון ש"באותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת... לא יהיה צורך בהבדלה דשבט לוי מדרכי העולם שיהי' אז בתכלית השלימות, ולכן יקבל גם שבט לוי חלק ונחלה בארץ.

ויש לומר שה"חלוקה" ל"ג שבטים דלעתיד לבוא קשורה עם דרגת האחדות שלמעלה מהתחלקות - י"ג בגימטריא אחד:...

...ויש לומר שההכנה לשלימות הארץ לעתיד לבוא, כשתתחלק הארץ ל"ג שבטים, גם "שער לוי אחד", ע"י ומצד דרגת האחדות שבישראל ובתורה, התחילה בשילוח המרגלים ע"י יהושע, שהוסיף על השליחות דמשה ע"י ששלח (נוסף על כלב, מהמרגלים ששלח משה) גם את פנחס, משבט לוי, שבט ה"ג, בגימטריא אחד. "עכ"ל

כלומר מקשה מדוע שלח יהושע את פנחס לרגל את יריחו, הרי שבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל"? ומבאר זאת ע"פ פנימיות העניינים (עיי"ש) שדווקא ע"י שיהושע שלח את פנחס למרות ששבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל" התחילה ההכנה לחלוקת הארץ לע"ל שהיא גם לשבט לוי, שתהיה מצד דרגת ה"אחדות" שלמעלה מהתחלקות.

ב

על קטע זה בשיחה הובאה שאלה בגליון "מדקדקים" (גליון ל"ב): "הלא פנחס השתתף גם ב"מלחמת מדין" שנעשתה דוקא ע"י משה (עיין בקונטרס "החלצו"). וא"כ במה מתייחדים מרגלי יהושע שהינם הכנה לחלוקת הארץ לע"ל, הלא גם אצל משה הייתה השתתפות שבט לוי במלחמה?" ע"כ

ולכאורה אפשר לתרץ קושיה זאת ע"פ פרש"י על דבר שליחת פנחס למלחמת מדין: "אותם ואת פנחס... ומפני מה הלך פנחס ולא הלך אלעזר. אמר הקב"ה מי שהתחיל במצוה שהרג כזבי בת צור יגמור. ד"א שהלך לנקום נקמת יוסף אבי אמו שנאמר והמדנים מכרו אותו... ד"א שהיה משוח מלחמה". עכ"ל

ומפרש"י שם משמע שאין פנחס יצא להילחם אלא מתוך סיבה מיוחדת (א. שיגמור המצוה. ב. שינקום נקמת יוסף. ג. היה משוח מלחמה). ואפשר לומר שמכיון שיצא להילחם רק מצד סיבה מיוחדת שאינה רגילה אין מתבטא כאן החידוש שאע"פ ששבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל" בכ"ז משה שלח את פנחס מכיון שלולא סיבה מיוחדת זו לכאורה משה לא היה שולח את פנחס להילחם, ולכן דווקא כשיהושע שלח את פנחס התבטא החידוש וממילא במעשה זה דוקא נעשתה ההכנה לחלוקת הארץ לעת"ל, ובוה מתורצת הקושיה.

בענין מצוות בטלות לעת"ל.

הנ"ל

א

מסביר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשיחת "הלכות של תורה שבע"פ שאינן בטלין לעולם" (משיחות יום ב' דר"ה, ליל שבת חוה"מ סוכות, ליל ויום שמחת תורה, ה'תשנ"ב) בנוגע לסוגיית "מצוות בטלות לעתיד לבוא"

אשר גדר ביטול המצוות לעתיד לבוא יחול רק על הציווי לאדם לקיימן אבל מעשה המצוות ע"י האדם ישאר לנצח אלא שיקיימן לא מפני הציווי אלא מפני שכך הוא רצונו של הקב"ה וההסבר בזה בלשונו הק' של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א: "הפרוש ד"מצוות בטלות לעתיד לבוא" אינו אלא בנוגע להציווי להאדם ("מצוות" דיקא, שגידרם הוא צווי לאדם) ש"כיון שמת אדם (לאחר גמר עבודתו בקיום המצוות) נעשה (האדם) חפשי מן המצוות" היינו, שגם בעולם התחיה (לאחרי גמר מעשינו ועבודתנו בקיום המצוות במשך הזמן ד"היום לעשותם") אין עליו צווי דקיום המצוות, אבל מציאות המצוות כשלעצמה היא בקיום נצחי, "מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים", לא בתור צווי לאדם, אלא בתור רצונו של הקב"ה.

וההסברה בזה: הגדר ד"מצוות", צווי להאדם שייך רק כשהאדם הוא מציאות בפני עצמו, שאז נופל עליו גדר של צווי הקב"ה להתנהג ע"פ רצונו של הקב"ה. אבל לאחר שנסלמת עבודתו של האדם בקיום המצוות, שכל מציאותו (כל הפרטים שבו) חדורה ברצונו של הקב"ה, ונעשה במעמד ומצב של צותא (מצוה מלשון צותא) וחבור עם הקב"ה עד שנעשים מציאות אחת, "ישראל (ע"י אוריתא) וקדושא בריך הוא כלא חד", כפי שיהיה בפועל ובגלוי לעת"ל לא שייך הגדר דצווי לאדם (כיון שאינו מציאות בפ"ע) כי אם, שהוא מציאות רצונו של הקב"ה, שבודאי מתקיים בפועל (בדרך ממילא) ע"י המציאות דהמצוות". ע"כ לשונו הק'. ומפשטות הדברים מובן שמעשה המצוות יתקיים בפועל גם לעתיד לבוא רק שהאדם יעשה אותו בדרך ממילא ולא מפני הציווי.

ב

ולכאורה קשה מדברי כ"ק אדמו"ר הצמח צדק (אוה"ת שמות ח"ב ע' תעה-תעו) שמדבריו שם מובן שהכוונה של "מצוות בטלות לעתיד לבא" היא שגוף מעשה המצווה בפועל יתבטל וזהו לשונו הק': "ובכל הנ"ל יובן ענין הפלוגתא בגמ' אם מצוות בטלות לעת"ל או אינן בטלות כו', דמאן דאמר בטלות, כוונתו שהמעשה עצמה תתבטל, והגם שיתגלה הפנימיות

שבהן, עכ"ז יש ביטול לגוף המעשה, דהיינו לקיחת האתרוג גשמי כו' אלא שיהיה גלוי פנימיות המכוון שיהיה באתרוג כו'. ומאן דאמר שאין בטלות, כוונתו מפני שבענין גילוי אלקות שיהיה לעת"ל הרי יהיה מכל מצווה בחינת גילוי ותענוג מיוחד מן הגלוי ותענוג שבמצווה האחרת כנ"ל.

א"כ הרי לא נתבטלו המצוות כלל, רק אדרבה הן תרי"ג מצוות כמו שהיה בכאו"א ענין מיוחד בבחינת פנימיות רצון העליון רק שגוף מעשה המצווה גשמית נתבטל. "ע"כ לשונו הק'. וממילא קשה שהרי לכאורה דברים אלו אינם מתאימים עם דברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשיחה הנ"ל?

ג

ואולי י"ל שאין כאן סתירה שהרי גם כ"ק אדמו"ר הצ"צ וגם כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א סוברים שהמצוות יתבטלו לעת"ל כפשוטם (גוף מעשה המצוות) ובכ"ז יתקיימו בדרך ממילא רק שלא יתקיימו בתור מצוות (ציווי) אלא בתור רצון ה'. שהרי מהפירושים לתיבת מצווה הוא שנקראת כך מלשון צוותא וחיבור מכיוון שרצון העליון מלוכש במצווה וע"י מעשה המצוות נמשך רצון העליון (האור המלוכש במצווה), אך לעת"ל יתבטל ענין הציווי (מצווה ג"כ מלשון ציווי) ולכן יתבטל ג"כ מעשה המצוות והאור יומשך מעצמו ללא מעשה בפועל (כמבואר באוה"ת הנ"ל) וממילא "גוף מעשה המצווה גשמית נתבטל" כדברי כ"ק אדמו"ר הצ"צ, אלא שהאדם יקיים את המצוות במעשה בפועל ללא שינוי מזמננו זה לא בגלל הציווי אלא מכיוון שזהו רצונו של הקב"ה והאדם מאוחד עם הקב"ה בתכלית השלימות (כמבואר בשיחה הנ"ל) ולכן יקיים את המצוות לא מפני ציווי אלא מפני רצוה"ע כדברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשיחה הנ"ל, וא"כ אפשר לומר שכוונת כ"ק אדמו"ר הצ"צ בדבריו "רק שגוף מעשה המצווה גשמית נתבטל" הוא שקיום המצוות באופן גשמי מפני הציווי יתבטל לעת"ל אך בכ"ז האדם ימשיך לקיים את המצוות ללא שינוי מפני רצוה"ע והרי הוא כדברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשיחה הנ"ל.

תוספת העבודה של תלמידי תו"ת להבאת הגאולה.

הת' יוסף יצחק עזריאל שי' בלאשניק
תלמיד בישיבה

א

כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשיחת ש"פ וירא ה'תשנ"ב מסביר את העילוי של דורנו בתור דור השלישי לכ"ק אדמו"ר נ"ע (הרש"ב) בכך שכ"ק אדמו"ר נ"ע פעל והשתדל בענין של "וירא אליו ה'" שיהיה אצל כאו"א מישראל (עיי' בשיחה הנ"ל) ודבר זה מודגש בחידושו ביסוד ישיבת תומכי תמימים שענינה לימוד חסידות באופן הפשוט בשכל ומסביר שזוהי ההכנה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו וממשיך ומסביר שענין זה מודגש גם כן ביסוד ישיבת תומכי תמימים שהרי תלמידי תומכי תמימים הם "חיילי בית דוד" שיוצאים למלחמה נגד אלו אשר "חרפו עקבות משיחך" שעיי' נעשה ביאת וגילוי דוד מלכא משיחא בפועל ממש.

וממשיך ומסביר את הדגש בענין הנ"ל דווקא בדורנו זה וזהו לשונו הק':
"ובהדגשה יתרה בדורנו זה - דור השלישי לאדמו"ר נ"ע ותלמידיו חיילי בית דוד, שבו מסתיימת ונשלמת עבודתם של חיילי בית דוד להביא את הגאולה בפועל ממש ע"י דוד מלכא משיחא, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין שכבר נסתיימה ונשלמה כל העבודה, ועומדים מוכנים לקבלת דוד מלכא משיחא, ועאכו"כ לאחר המשך העבודה דחיילי בית דוד בהפצת המעיינות חוצה במשך ארבעים שנה, באופן ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע" ע"כ לשונו הק'.

להעיר שאם נסתכל בשטחיות הדברים לכאורה יקשה לנו שהרי מחד גיסא מובן מדברי כ"ק אדמו"ר שליט"א מה"מ שבדורנו אנו נמצאים בשלב הסופי בעבודה להבאת הגאולה שהרי נאמר בפירוש "שבו מסתיימת ונשלמת עבודתם של חיילי בית דוד להביא את הגאולה בפועל ממש ע"י דוד מלכא משיחא" אך מאידך גיסא מובן שבדורנו אנו נמצאים כבר אחרי סיום העבודה להבאת הגאולה וכל מה שנותר הוא רק לקבל את פני משיח צדקנו? (כמבואר בשיחת ש"פ חיי שרה "וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, השליח היחיד שבדורנו, שכבר סיימו את כל הענינים - הרי מובן שמתחיל להתקיים ה"שלח נא ביד תשלח", השליחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר. ומזה מובן, שהדבר היחיד שנשאר עכשיו בעבודת השליחות הוא: לקבל את פני משיח צדקנו בפועל ממש" ובכמה מקומות).

ב

ויש לומר בדרך אפשר שבאמת כאשר מסתכלים בפרטי הדברים בנין שאין כאן סתירה ומדובר כאן על שני עניינים דומים אך שונים: א. עבודתם של תלמידי תומכי תמימים להבאת הגאולה. ב. עבודתם של בנ"י להבאת הגאולה. וההסבר בזה - דברי כ"ק אדמו"ר הקודם (הריי"צ) עוסקים בענין העבודה הכללית של בנ"י במשך הדורות להבאת הגאולה ועל זה אומר ש"כבר נסתיימה ונשלמה כל העבודה וכו'". (כמבואר בשיחת ש"פ נח ה'תשנ"ב "ובחקדמה - שכיון שהעיד כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו שכבר סיימו כל ענייני העבודה כולל גם צחצוח הכפתורים, ועומדים מוכנים ("עמדו הכן כולכם") לקבל פני משיח צדקנו... ובפרטיות יותר גם כשידע אינש בנפשיה מעמדו ומצבו שיש אצלו עניינים הצריכים תיקון אין זה בסתירה לעדותו של נשיא דורנו שכבר נשלמה העבודה ועומדים מוכנים לקבל פני משיח צדקנו, כי, העבודה דכללות בני ישראל במשך כל הדורות שצריכה להיות בזמן הגלות כדי לבוא להשלמות דהגאולה... נסתיימה ונשלמה וכו'"). אך דברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א הנ"ל ("שבו מסתיימת ונשלמת עבודתם של חיילי בית דוד להביא את הגאולה בפועל ממש ע"י

דוד מלכא משיחא וכו'"). עוסקים בענין תוספת העבודה של תלמידי תומכי תמימים וכן גם משמע מפשטות לשון השיחה "ועאכו"כ לאחר המשך העבודה דחיילי בית דוד בהפצת המעיינות חוצה במשך ארבעים שנה, באופן ש"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע" אשר מובן מזה שהעבודה של תלמידי תומכי תמימים ("חיילי בית דוד") היא רק המשך ותוספת על העבודה הכללית של בנ"י בהפצת המעיינות שעניינם הוא להביא את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש וק"ל.

בענין הקרבן הראשון שיקריבו לעת"ל.

הת' יוסף יצחק ש"י סגל
תלמיד בישיבה

א

בשיחת ש"פ שלח ה'תנש"א מסיים כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א ביה"ר אודות הגאולה: "וכן תהי' לנו - שתיכף ומיד ממש, ביום זה, יום הש"ק פרשת שלח, מתקיימת בפועל ממש הבשורה שבפרשת השבוע: "בישר להם שיכנסו לארץ"... וכל בנ"י באים לארץ ישראל בשלימותה ולבית המקדש השלישי, ושם מקריבים (לכל לראש) קרבן תודה על היציאה דכל בנ"י ישראל ממאסר הגלות, ומנסכים היין בכל כלי שיר, ובפרט ה"שיר חדש" (לשון זכר) דגאולה שאין אחר' גלות וכו'".

כלומר מסיים ביה"ר אודות הגאולה ואומר "וכל בנ"י באים לארץ ישראל בשלימותה... ולבית המקדש השלישי, ושם מקריבים (לכל לראש) קרבן תודה על היציאה דכל בנ"י ישראל ממאסר הגלות". והיינו שהקרבן הראשון שנקריב בגאולה, יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות.

ב

על קטע זה בשיחה הובאה שאלה בגליון "מדקדקים" (גליון ל"ב): "ויש לעיין, דהנה בגמ' (מנחות נ, א) מבואר להדיא שכאשר חונכים את המזבח, הנה הקרבן הראשון שמקריבים עליו, צריך להיות קרבן תמיד של שחר. וא"כ מדוע אומר כאן, שהקרבן הראשון יהיה "קרבן תודה" על היציאה מהגלות?" ע"כ.

ולחסיף שבשיחה הבלתי מוגהת כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מאריך בענין ומתחזקת השאלה עוד יותר: "ועל ידי כל הנ"ל זוכים תיכף ומיד ממש לכיבוש ארץ ישראל בפועל ובפשטות ע"י כל בני בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו... וכאו"א יושב בחלקו בארץ ישראל "איש תחת גפנו ותחת תאנתו" כבימי שלמה.

ולפני זה מקריבים כל הקרבנות בירושלים - "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספיים כהלכתם", החל מקרבנות של תודה ושמחה שמסתמא יקריבו בקשר עם קץ הגלות והגאולה האמיתית והשלימה - ובמכל שכן וקל וחומר: ומה אדם יחיד שיצא מבית האסורים חייב להביא קרבן תודה, עאכו"כ שכאשר כל בני ישראל, "אשר לא יספר מרוב", יוצאים מבית האסורים דהגלות (ועד שהקב"ה עצמו, ש"עמו אנכי בצרה", יוצא איתם) אל הגאולה האמיתית והשלימה - יקריבו מספר עצום ורב של קרבנות תודה" עכ"ל.

ומכאן משמע בפשטות לשונו הק' שיקריבו את כל הקרבנות כולל קרבן התמיד ("ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספיים כהלכתם" כנ"ל). והקרבן הראשון שיקריבו יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות ועד שיקריבו "מספר עצום ורב של קרבנות תודה" לפני הקרבת קרבן תמיד של שחר!?

ג

ולכאורה אולי אפשר לומר ש:

א. מכיוון שהקרבת קרבן התמיד היא מדאורייתא והיא חובה בכל יום, כאשר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מסביר שהקרבן הראשון שיקריבו לעת"ל הוא יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות הכוונה היא שהקרבן הראשון שיקריבו אחרי קרבן התמיד שהרי חובה מהתורה שיוקרב ראשון יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות.

אלא שלפי פשטות המילים א"א לומר כן שהרי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מסביר שיקריבו את כל הקרבנות (כולל קרבן תמיד) והקרבן הראשון שיקריבו יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות, כנ"ל.

ב. מכיוון שהקרבת קרבן התמיד היא זאת שחונכת את המזבח ממילא זהו פרט שכלול בחנוכת המזבח ולכן הקרבנו אינה נחשבת לקרבן רגיל אלא לחנוכת המזבח ממש, כלומר שכמו שבשביל להקריב קרבן יש צורך בביהמ"ק ושם יש צורך במזבח כך גם יש צורך להקריב את קרבן התמיד של שחר (חנוכת המזבח). וממילא כאשר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מסביר שהקרבן הראשון שיקריבו לעת"ל הוא יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות הכוונה היא שהקרבן הראשון שיקריבו אחרי "חנוכת המזבח" (הקרבת קרבן תמיד) יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות. ולא קשה מדברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, שכאשר מסביר שיקריבו את כל הקרבנות (כולל קרבן תמיד) הכוונה היא לקרבנות שיקריבו לאחר חנוכת המזבח וממילא אפשר לומר הקרבן הראשון שיקריבו יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות.

אלא שלפי פשטות המילים א"א לומר כן שהרי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מסביר שיקריבו את כל הקרבנות (כולל קרבן תמיד שיקריבו בשביל חנוכת המזבח) ועוד שמוסיף "תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם" שמזה משמע שמכליל גם את קרבן התמיד שיקריבו כדי לחנוך את המזבח ("תמידים כסדרם") ואומר שהקרבן הראשון שיקריבו (לפני קרבן התמיד) יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות, כנ"ל.

ג. מכיוון שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א אמר את השיחה הנ"ל לאחר חצות היום וממילא היה"ר חל גם כן לאחר חצות היום כלומר שעכשיו (ש"ק פרקת שלח ה'תנש"א לאחר חצות היום) תבוא הגאולה האמיתית והשלימה וכל בנ"י יגיעו לארץ ישראל השלימה לביהמ"ק השלישי ושם יקריבו (לכל לראש) את קרבן התודה על היציאה מהגלות וכו', אפשר לומר שסובר כדעת הפוסקים שאומרים שבמקרה שלא הקריבו קרבן תמיד של שחר אין בטלה העבודה באותו היום ואפשר להקריב את שאר הקרבנות (עיי' ערוה"ש קב"ד. לקוטי הגרי"ז עמ' ס'. הנצי"ב על פרשת פנחס ד"ה וכו'. חידושי הגרי"ז על הש"ס מנחות מט, [על המשנה]). וממילא מכיוון שעומדים לאחר חצות היום יוצא שכאשר תבוא הגאולה לא יקריבו את קרבן תמיד של שחר מכיוון שעבר זמנו ולכן יהיה אפשר לומר שהקרבן הראשון שיקריבו יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות, כנ"ל.

אלא שלא מצינו שאכן שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א סובר כדעת הפוסקים הללו ובפרט שדעת יחיד הם, ורוב הפוסקים סוברים שאם לא הקריבו קרבן תמיד של שחר בטלה העבודה באותו היום. ולכן א"א לומר כן. (הערת מערכת: אם אכן ישנה התייחסות להנ"ל בדברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א נא לפנות למערכת "הערות התמימים ואנ"ש" דישיבת תות"ל הקריות).

ד

ונראה לפרש שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עוסק אך ורק בקרבנות יחיד (קרבן תודה) ולא בקרבנות ציבור (קרבן תמיד) ואומר שהקרבן הראשון שיקריבו מקרבנות היחיד יהיה קרבן תודה ("שמסתמא יקריבו") על היציאה של כאו"א ממאסר הגלות וא"כ "יקריבו מספר עצום ורב של קרבנות תודה" כנ"ל.

ולהוכיח מפשטות המילים בשיחה: "וכאו"א יושב בחלקו בארץ ישראל "איש תחת גפנו ותחת תאנתו" כבימי שלמה. ולפני זה מקריבים כל

הקרבנות בירושלים - "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותנו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם", החל מקרבנות של תודה ושמחה שמסתמא יקריבו בקשר עם קץ הגלות והגאולה האמיתית והשלימה וכו' עכ"ל הק'. שהרי אומר לפני ענין הקרבנות שכאו"א יחזור לארץ ישראל השלימה וישבו "איש תחת גפנו ותחת תאנתו" וכו' שמוזה משמע שעוסק בקרבנות היחיד. (כלומר שמברך שיה"ר שתתקיים בפועל ממש הבשורה שבפרשת השבוע וכאו"א יחזור לארץ ישראל ויקריב קרבן תודה על היציאה מהגלות כנ"ל בשיחה.)

ולכאורה קשה שהרי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מזכיר ומוסיף גם כן את קרבנות הציבור שהרי מביא בדבריו "ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותנו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם" וא"כ חוזרת השאלה למקומה?

ואפשר לומר שאין מוסיף זאת אלא כדי להוכיח איך יתכן שלעת"ל יקריבו קרבנות הרי "כל הקרבנות בטלים לעת"ל"? ועל זה עונה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שהקרבנות שיתבטלו לעת"ל הם רק הקרבנות שמקריבים על כפרת החטאים משא"כ שאר הקרבנות הן נחשבים כמו קרבנות "תמידין ומוספין" ולכן הם לא יתבטלו (כמוזכר בשקו"ט בעת ביקור הרה"ג מרדכי אליהו ז"ל ובעוד מקומות עיי"ש). וממשיך ואומר שהקרבן הראשון שיקריבו לעת"ל מקרבנות היחיד יהיה קרבן תודה על היציאה מהגלות.

בענין התחלת ההכנה למצב ארץ ישראל לעת"ל.

הנ"ל

א

שואל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשיחת ש"פ שלח ה'תנש"א:
 "ויומתק זאת ע"פ המבואר במדרשי חז"ל ש"שנים אנשים" ששלח יהושע הם כלב ופנחס:

כלב הוא היחידי (נוסף על יהושע) שנשאר מהמרגלים דמשה, כיון שהיתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי גו' ". אבל פנחס, בנו של אלעזר בן אהרן הכהן, משבט לוי - למה שלחו יהושע לראות את הארץ לצורך כיבושה, הרי שבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל"? "

ועונה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א:

"ויש לומר הביאור בזה - ע"פ דברי הגמ' "עתידה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים", שגם שבט לוי יקבל חלק בארץ, כמ"ש "שער לוי אחד":

"למה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביתו עם אחיו - מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים, ... לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל...

אבל לעתיד לבוא - כיון ש"באותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת, ... לא יהיה צורך בהבדלה דשבט לוי מדרכי העולם שיהי' אז בתכלית השלימות, ולכן יקבל גם שבט לוי חלק ונחלה בארץ.

ויש לומר שה"חלוקה" ל"ג שבטים דלעתיד לבוא קשורה עם דרגת האחדות שלמעלה מהתחלקות - י"ג בגימטריא אחד: ...

...ויש לומר שההכנה לשלימות הארץ לעתיד לבוא, כשתתחלק הארץ ל"ג שבטים, גם "שער לוי אחד", ע"י ומצד דרגת האחדות שבישראל ובתורה, התחילה בשילוח המרגלים ע"י יהושע, שהוסיף על השליחות דמשה ע"י ששלח (נוסף על כלב, מהמרגלים ששלח משה) גם את פנחס, משבט לוי, שבט ה"ג, בגימטריא אחד. "עכ"ל

כלומר מקשה מדוע שלח יהושע את פנחס לרגל את יריחו, הרי שבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל"? ומבאר זאת ע"פ פנימיות העניינים (עיי"ש) שדווקא ע"י שיהושע שלח את פנחס למרות ששבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל" התחילה ההכנה לחלוקת הארץ לע"ל שהיא גם לשבט לוי, שתהיה מצד דרגת ה"אחדות" שלמעלה מהתחלקות.

ב

ולכאורה יש להקשות משיחת ש"פ חוקת ז' תמוז ה'תש"נ: "בסיום פרשתנו נאמר "וישב ישראל בכל ערי האמורי בחשבון ובכל בנותי", "וישב ישראל בארץ האמורי", "וירשו את ארצו" (של עוג). ומבואר בפרטיות יותר בפרשיות שלאח"ז (בס"פ מטות ובס"פ דברים) - שארץ סיחון ועוג ניתנה לבני גד ולבני ראובן ולחצי שבט המנשה (לאחרי שבני גד ובני ראובן ביקשו ש"יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוזת"), ובנו שם ערים לשבת, ולא עוד אלא ש"ויקראו בשמות את הערים אשר בנו" (כולל גם ש"הסבו את שמם לשמות אחרים")...

ולכאורה צריך להבין:

בכו"כ פסוקים שבהם הבטיח הקב"ה למשה ע"ד כניסת בני ישראל לארץ - נתפרש ארץ כנען, שהיא בעבר הירדן המערבי...

ועפ"ז תמוה ביותר: איך יתכן שבני גד ובני ראובן רצו להתיישב בארץ סיחון ועוג שבעבר הירדן המזרחי - בה בשעה שכל בני יודעים שרצונו של הקב"ה ליתן להם ארץ כנען, בעבר הירדן המערבי להתיישב שם?!

יתירה מזה:

בקשת בני גד ובני ראובן "אל תעבירנו את הירדן" לארץ כנען היא בדוגמת המרגלים שלא רצו להכנס לארץ כנען. ואיך יתכן שבידעם הקלוקל שנעשה ע"י המרגלים שלא רצו להיכנס לארץ כנען, ביקשו גם הם "אל תעבירנו את הירדן"?!

...ויש לומר, שכוונת בני גד ובני ראובן להתיישב בעבר הירדן המזרחי הייתה למהר ולזרז ירושת הארץ בשלימותה, לא רק ארץ שבעה אומות, אלא כל עשר אומות - עי"ז שבני יתיישבו לא רק בארץ כנען, בעבר הירדן המערבי, אלא גם בעבר הירדן המזרחי, בארץ סיחון ועוג...

ויש לומר שע"ז ניתוסף עילוי ושלימות בכיבוש וירושת הארץ - שבזמנו של משה רבינו נעשה כבר מעין והכנה לכיבוש וירושת הארץ לעתיד לבוא, כל עשר אומות". עכ"ל.

שמכאן משמע שההכנה וההתחלה של הכיבוש וחלוקת הארץ לעת"ל הייתה כבר "בזמנו של משה רבינו" וקשה על שיחת ש"פ שלח ה'תשנ"א שבה כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מסביר:

"שההכנה לשלימות הארץ לעתיד לבוא, כשתתחלק הארץ לי"ג שבטים... התחילה בשילוח המרגלים ע"י יהושע?

ג

ויש לומר שאין זה סותר אלא באמת מדובר על שני עניינים שונים אך דומים אחד לשני:

א. הכנה לכיבוש וירושת הארץ לעתיד לבוא, כל עשר אומות. - נעשה ע"י התיישבות בני גד, ראובן וחצי שבט המנשה בעבר הירדן המזרחי.

ב. הכנה לשלימות הארץ לעתיד לבוא, כשתתחלק הארץ לי"ג שבטים - נעשה ע"י שילוח המרגלים דיהושע (פנחס וכלב).

כלומר שעוד בזמן משה רבינו התחילה ההכנה לכיבוש וירושת הארץ לעת"ל (בשלימותה) ע"י התיישבות בני גד, ראובן וחצי שבט המנשה בעבר הירדן המזרחי. שהרי ע"ז שהתיישבו שם הם כביכול כבר התחילו את כיבוש ארצות ג' העמים (שיכבשו לעת"ל).

ולאחרי זה (בזמן יהושע) כאשר יהושע שלח את פנחס וכלב לרגל את הארץ למרות ששבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל" ממילא התחילה ההכנה לחלוקת הארץ לי"ג שבטים שתהיה לעת"ל (שגם שבט לוי יקבל חלק ונחלה בארץ) ואין שום קושי.

ד

ויש להוכיח בפשטות המילים בשיחות עצמן:

בשיחת ש"פ שלח ה'תנש"א - "ויש לומר הביאור בזה - ע"פ דברי הגמ' "עתידיה ארץ ישראל שתתחלק לשלשה עשר שבטים", שגם שבט לוי יקבל חלק בארץ, כמ"ש "שער לוי אחד":

למה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביתוה עם אחיו - מפני שהובדל לעבוד את ה' לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים... לפיכך הובדלו מדרכי העולם, לא עורכין מלחמה כשאר ישראל...

אבל לעתיד לבוא - כיון ש"באותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת"... לא יהיה צורך בהבדלה דשבט לוי מדרכי העולם שיהי' אז בתכלית השלימות, ולכן יקבל גם שבט לוי חלק ונחלה בארץ". ע"כ.

בשיחת ש"פ חוקת ה'תש"נ: "...ויש לומר, שכוונת בני גד ובני ראובן להתיישב בעבר הירדן המזרחי הייתה למהר ולזרז ירושת הארץ בשלימותה, לא רק ארץ שבעה אומות, אלא כל עשר אומות - עי"ז שבנ"י יתיישבו לא רק בארץ כנען, בעבר הירדן המערבי, אלא גם בעבר הירדן המזרחי, בארץ סיחון ועוג...

ויש לומר שעיי"ז ניתוסף עילויי ושליומות בכיבוש וירושת הארץ - שבזמנו של משה רבינו נעשה כבר מעין והכנה לכיבוש וירושת הארץ לעתיד לבוא, כל עשר אומות". ע"כ.

לסיכום הדברים:

בזמן משה רבינו התחילה ההכנה לכיבוש ארצות ג' העמים שתהיה לעת"ל (כמבואר בשיחת ש"פ חוקת ה'תש"נ עיי"ש) ולאח"ז כאשר יהושע שלח את המרגלים התחילה ההכנה לחלוקת ארץ ישראל השלימה שתהיה לעת"ל שתתחלק גם לשבט לוי (כמבואר בשיחת ש"פ שלח ה'תנש"א עיי"ש).

מלך "עליהם" - ונשיא "לעולם"

הת' שניאור זלמן שי' סגל
תלמיד בישיבה

א

בספר שערי גאולה חלק ימות המשיח ס' ט"ו, מובאות שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח בענין "קיסר" ו"פלגי קיסר" שבמשיח.

דבתחילה מביא את דברי הגמרא בסנהדרין צח, סע"ב, "אמר רב יהודה אמר רב עתיד הקב"ה להעמיד להם דוד אחר (שעתיד למלוך עליהם, רש"י) שנאמר ועבדו את ה' אלוקיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם, הקים לא נאמר אלא אקים. אמר ליה רב פפא לאב"י והכתוב ודוד עבדי נשיא להם לעולם (ומשני) כגון קיסר ופלגי קיסר". ובפירוש רש"י "כגון קיסר ופלגי קיסר - מלך ושני לו, כן דוד החדש מלך כדכתיב ודוד מלכם אשר אקים, ודוד המלך שני לו כדכתיב נשיא להם ולא כתוב ומלך".

ב

הסברת הענין:

בהגדרת תפקידו ופעולתו של מלך המשיח מבאר הרמב"ם שני ענינים: (א) "יכוף כל ישראל" לילך בדרך התורה והמצווה, "ילחם מלחמות ה'", בנה בית המקדש ויקבץ נדחי ישראל ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' [וכן אחר "שתתישב ממלכתו ויתקבצו אליו כל ישראל יתייחסו את ה' כולם על פיו ברוח הקודש שתנוח עליו"] - וזהו ענינו של מלך ישראל בכלל וכמ"ש הרמב"ם שכל מלך "תהי' מגמתו ומחשבתו ישראל בכלל, להרים

דת האמת ולמלאות העולם צדק ולשבור זרוע הרשעים ולהלחם מלחמות ה' שאין ממליכין מלך תחלה אלא לעשות משפט ומלחמות."

(ב) "אותו המלך שיעמוד מזרע דוד בעל חכמה יהי' יותר משלמה ונביא גדול כו' ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה' ויבואו כל הגוים לשומעו כו'", שמדבריו אלה מובן, דוה ש"באותו הזמן כו' יהי' עסק כל העולם .. לדעת את ה' בלבד. . יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כו' מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", כל זה יהי' על ידי מלך המשיח, שהוא "ילמד את כל העם".

ויש לומר, שעל שם עידן זה ייקרא משיח בשם "נשיא", ע"ד שמצינו בלשון חכמים, שראש הסנהדרין "הוא שקורין אותו החכמים, ועד"ז יש לומר, שזה נשיא בכל מקום והוא העומד תחת משה רבינו", ועד"ז יש לומר, שזה שמשיח נקרא "נשיא" הוא לפי שהוא "ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'".

ועפ"ז יש לבאר השינוי בלשון הכתוב, "מלך עליהם" ו"נשיא להם": הנהגת המלוכה היא בדרך רוממות מהעם, שהמלך צ"ל מרומם ונבדל מן העם, וזהו "מלך עליהם", שהוא ממעל להם: משא"כ השפעת הנשיא, ללמד את העם ולהורות להם דרך ה', היא בדרך קירוב אליהם, שמשתדל שהעם יבין ויקלוט את דבריו, ולכן עם היות שמצד גדלותו נקרא "נשיא" (מלשון התנשאות) הרי תיאור יחסו אל העם הוא ("נשיא") להם, כי השפעתו בתור נשיא היא באופן של קירוב.

והנה עיקר החידוש של משיח צדקנו (לגבי המלכים והנשיאים שקדמוהו) הוא בענין הא', הנהגת המלוכה. כי על ידו יהי' חידוש עיקרי בכל העולם כולו, וכמבואר בארוכה ברמב"ם שם ש"יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד", ש"יחזרו כולם לדת האמת ולא יגזלו ולא ישחיתו", עד ש"באותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות כו'". כלומר, אע"פ שפסק הרמב"ם שלא "יבטל דבר ממנהגו של עולם" ולא "יהי' שום חידוש במעשה בראשית אלא עולם כמנהגו נוהג", מ"מ, זהו שלא יתבטלו

חוקי טבע הבריאה, אבל מובן שזה שכל העולם כולו יעבוד את ה' ביחד ולא תהיינה מלחמות כבר, ה"ז חידוש בהנהגת העולם שלא מצינו כזאת מעולם.

משא"כ זה שמשיח "ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'", אין זה חידוש ממש, כי בתורה אי אפשר להיות חידוש (אמיתי) כפסק הרמב"ם שתורה הזאת "אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת".

ויש לומר, שדבר זה נרמז בלשון הגמרא "קיסר ופלגי קיסר":

מבואר בתוס' בשורש שם "קיסר" שהוא על שם מלך רומי אחד "שמתה אמו בלדתה ונבקעת בטנה ומצאוהו חי . . ונקרא קיסר בלשון רומי והוא לשון כרות בעברי [היינו לידה באופן ד"יוצא דופן" ועל שמו נקראו כל המלכים שלאחריו קיסר"].

וזהו הרמז בכך שמשיח נקרא בשם "קיסר" – מלך שנולד באופן של "יוצא דופן", שלא כפי הטבע שהטביע הקב"ה סדר של לידה (דרך הרחם) – להורות שמלכותו של מלך המשיח (פעולתו בעולם) תהי' באופן של חידוש, שלא כפי טבע העולם, "יוצא דופן" למעליותא (משא"כ זה שמשיח הוא "נשיא", אין בו חידוש (כ"כ). ומצד זה הוא רק בגדר "פלגי קיסר").

אבל, אע"פ שעיקר החידוש של מלך המשיח הוא בענין המלכות, מ"מ מזה גופא מובן, שיש עילוי בענין הנשיאות על ענין המלכות.

ובפשטות: הצורך בענין המלוכה הוא (כנ"ל מהרמב"ם) כדי "להרים דת האמת ולמלאות העולם צדק ולשבור זרוע הרשעים ולהלחם מלחמות ה'", ומוזה מובן, דלאחרי שמשיח "יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד", "ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד", הרי אין צורך (כ"כ) בפעולת משיח בתור מלך ועיקר תפקידו של מלך המשיח יהי' ללמד את העם ולהורותם דרך ה'".

וזהו גם הטעם שדוקא אצל ענין הנשיאות נאמר "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", כי עיקר ענין הנצחיות של מלכות משיח אינו בפעולת הנהגת המלכות שלו, אלא בהשפעתו בתור נשיא, שהוא "ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה'". עכ"ל

ג

והנה לכאורה יוקשה ממה שמבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח בספר המאמרים שבועות מאמר ד"ה "ועבדי דוד", מיום ב' דחג השבועות תשמ"ב (עמ' תכג) דבמאמר שם: "ויש לומר דבפנימיות הענינים אין הכוונה שיהיו שני בני אדם, אלא ששני ענינים אלו הן שתי דרגות בהשפעה דמשיח צדקנו: שבחינת "קיסר" שבו היא המשפעת את הענינים הרוחניים והפנימיים, ובחינת "פלגי קיסר" שבו היא המשפעת את הבחינות החיצוניות".

וצריך עיון: דכאן מבאר ממש להיפך. דבשערי גאולה מבאר ש"קיסר" - הוא תוקף הממלכות בגשמיות - לשבור זרוע רשעים, ואילו במאמר ד"ה ועבדי דוד הנ"ל, מבאר ש"קיסר" זו בחינה המשפעת את הענינים הרוחניים והפנימיים!

וי"ל - נקודת הביאור בתירוץ הקושיה הנ"ל:

א עפ"י הלשון בספר המאמרים שבועות הנ"ל - "יש לומר שבפנימיות הענינים אין הכוונה שיהיו שני בני אדם, אלא ששני ענינים אלו הן שתי דרגות בהשפעה דמשיח צדקנו" - הרי שמדובר בביאור (לא על פי נגלה אלא) על פי פנימיות הענינים, דהיינו על פי חסידות.

וכן משמע להדיא, בלשון כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בהערה 36 בשערי גאולה (שם) וזהו לשונו הק': "ועיין שם על דרך החסידות שעידן המלוכה של משיח אז אינה הנהגת המלכות כפשוטה. אלא המשכה בבחינת מקיף. (ועיין שם" - הכוונה למצויין בתחילת ההערה הנ"ל - "וכשאלה בספר המצוות להצמח צדק שם פרק ג"). והכוונה היא למבואר בדרך מצוותיך מצוות מינוי מלך דאיתא שם: "קשה כי בזמן ביאת משיח במהרה בימינו אמן יהיו כל בני ישראל תלמידי חכמים כמו שכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' וכתוב ולא ילמדו עוד איש את רעהו, ואם כן למה צריכים למלך"?! והמענה על זה שם ב"דרך מצוותיך" הוא וזהו לשונו: "במשיח נתת אתה (את) האין סוף בעצמו ומצד זה יהיה בחינת מלך על ישראל, הגם

שיהיו תלמידי חכמים והגם שיתגלו טעמי המצוות, אבל לא כל מה שיתגלה לו, ולכן נקרא רב ומלך. מפני שיתגלה טעמי המצוות בהשגה לישראל, יהיה נקרא רב, ומפני מה שישאר מבחינת מקיף עליהם נקרא מלך, עכ"ל.

ד

עוד י"ל בדא"פ תירוץ נוסף כדלהלן: זה שמשיח משפיע השפעות בדרך של "מלך" - השפעה באופן של מקיף, לא יהיה "לעולם" אלא אפ"ל שלעתיד לבוא יביא משיח את בני ישראל, למדרגה כזו, שלמרות שמשיח יהיה באופן של התנשאות - מקיף עליהם, בכל זאת יהיו בני ישראל כלים להשפעה הזו, לקבלה באופן פנימי, דהיינו באופן של הסברה - שהיא בחינת רב - כהשפעת רב לתלמיד, ועל דרך ענין "אורות דתהו" (מקיף) אבל באופן ד"כלים דתיקון" (השגה פנימית). ואם נכונים דברינו, אזי י"ל סיבה נוספת לכך שלא כתוב "ועבדי דוד מלך "לעולם", (לא רק מפני שעל פי הפשט, זה רק בתקופה הראשונה דביאת משיח אלא גם) כיוון שגם על פי פנימיות הענינים, השפעה באופן דמקיף לא תהיה "לעולם". אלא שהגם שמשיח הוא מקיף, מתנשא ומלך עליהם גם ברוחניות, אולם בבוא הזמן, יומשך המקיף באופן ד"רב לתלמיד", באופן דהשגה פנימית, כיוון שיתעלו לידי כך, וכנ"ל.

תורתו של משיח

נשיא הדור בגוף גשמי לעולם

הרב דוד שלמה דניאל שי" סגל
אנ"ש גילה, ירושלים

תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה אמר נפל לי פור
בירח שמת בו משה ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד
(מגילה י"ג:)

ויש לשאול בזה כמה שאלות:

א. למה הגמרא מזכירה תאריך מדויק של המיתה והלידה של משה?
הרי המן ידע שזה "ירח שמת בו משה" ולכן היה צריך לכתוב בקיצור שהוא
לא ידע שזה ירח שמשה גם נולד בו. מה מוסיף לנו תאריך מדויק - שבעה
באדר?

ב. למה הגמרא חוזרת ואומרת שבשבעה באדר מת הרי המן ידע שהוא
מת באדר וזה כבר כתוב לפני כן. היה צריך לכתוב רק שהוא נולד באדר.

ג. אם כבר כותבים תאריך מדויק של לידה למה לכתוב מיתה לפני לידה. היה צריך לכתוב בשבע באדר נולד ובשבע באדר מת. הרי משה קודם נולד ואחרי זה מת?

ד. מה נפקא מינא לנו מה חשב המן מה הוא ידע ומה הוא לא ידע?

יש לומר שקושיות אלו מתורצות אחת בחברתה:

כי הנה אפשר לומר שהמן לא ידע שלאמיתו של דבר משה לא מת בכלל כמו שכתוב במסכת סוטה י"ג: "לא מת משה כתיב הכא וימת שם וכתוב התם ויהי שם עם ה' מה להלן עומד ומשמש אף כאן עומד ומשמש". זאת אומרת שנשמתו של משה עוברת מגוף של נשיא הדור אחד לגוף של נשיא הדור שאחריו (ליקוטי שיחות, כ"ו, שמות א). זאת אומרת שמדובר כאן על לידה של משה רבינו אחרי מיתתו. שנשמה של משה רבינו נולדה בגוף של יהושוע. ולכן מיתה כתובה לפני לידה.

ולכן הגמרא אומרת תאריך מדויק כדי להדגיש שזה קרה באותו יום שמה מת. כדי לשלול אפשרות שיכול לעבור אפילו יום אחד בלי נשמה של נשיא הדור בגוף גשמי.

וזה חשוב לדעת לכל יהודי כדי לנצח את עמלק ה"פנימי" בבחינת "דע את אויבך". צריך לדעת שכל המחשבות של עמלק מתחילות בזה שמה מת. ולנצח עמלק הפנימי בבחינת "המן" אפשר רק על ידי ידיעה ברורה שמשה לא מת אלא חי בגוף גשמי של נשיא הדור.

וכמבואר בענין "לא מת משה" בליקוטי שיחות חכ"ו, שמות שיחה א', בהרחבה כמצויין לעיל.

האם ישנה חובה לפרסם את זהותו של מלך המשיח?

הת' יוחאי שי' דניאל
שליח בישיבה

א

הקדמה. יש לחלק נושא זה לשנים א' האם ישנה האפשרות (זכות) לפרסם את זהותו של מה"מ וב' האם ישנה חובה והוראה בדבר. וכיון שבכלל מאתים מנה ראוי לכתחילה לדון בדבר השני שהרי אם ישנה החובה ההוראה והצורך לפרסם את זהותו של המשיח הרי הזכות ממילא.

והנה ראשית היה נראה לומר דדבר הפשוט הוא שהרי אחרי שראינו את הרבי מה"מ שליט"א מעודד את שירת הקודש יחי אדונינו... מעל לשנה, והעולה על כולם הוא מעמד הסאטלייט הגדול בי' שבט התשנ"ג שהרבי מה"מ שליט"א עודד ורצה בו (עד שבית דין רבני חב"ד חזר בו מהפסק הראשון שהיה כנגד המעמד ופסק שכיון שכך הרבי רוצה "אין אחר דברי המלך כלום") ובמעמד זה בשידור ישיר לכל רחבי העולם עודד הרבי שליט"א מה"מ את שירת יחי אדונינו... לאחר שקיבל את הברכה מהרב גוראריה בזו הלשון "ואנו מוסרים לרבי היום את הברכה של יחי המלך ואנו מתמסרים עליו כולנו בתור מלך המשיח יחי אדונינו..." וא"כ פשוט הוא שכך צריך לנהוג ולפרסם את זהותו של מלך המשיח לרבים.

אך עדין אינו מוסבר די צורכו כיון שאפשר לומר שזהו רק זכות (אפשרות) לפרסם זאת וכפי שראינו את כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א עושה בעצמו, אך את החובה לפרסם את זהות המשיח לכאורה מניין?

ב

הנה בשיחת ש"פ שופטים התנש"א (בדבר מלכות אות י"א) נותן הרבי מה"מ שליט"א הוראה ברורה "ישנה ההוראה כנ"ל, צריכים לפרסם לכל

אנשי הדור, שזכינו שהקב"ה בחר ומינה בעל בחירה, שמצד עצמו הוא שלא בערך נעלה מאנשי הדור, שיהי' ה"שופטייך" ו"יועציך" ונביא הדור, שיורה הוראות ויתן עצות בנוגע לעבודת כל בני ישראל וכל האנשים דדור זה, בכל ענייני תורה ומצוות, ובנוגע לחיי והנהגות היום יום הכללית, גם בכל דרכיך (דעהו) ו"כל מעשיך יהיו לשם שמים", עד הנבואה העיקרית הנבואה ש"לאלתר לגאולה" ותיכף ומיד ממש "הנה זה (משיח) בא".

ושם בשיחה באות ט' מבאר הרבי שליט"א מה"מ שכל העניין של חזרת הנבואה הוא דוקא במשיח "ובכל דור ודור ישנו אחד הראוי לזה ולכן צריכים לדעת בתור הלכה גם בזמן הזה (עוד קודם הגאולה) שישנה המציאות דגילוי הנבואה (אצל משיח עוד לפני הגאולה) שלמות גילוי הנבואה לאחר הגאולה".

וא"כ לאחר שהסביר באות ט' שהנביא זהו המשיח, ולאחר מכן באות י"א ("ובפרט נשיא דורנו הבא בהמשך לרבותינו נשיאנו שלפניו שופט דורנו ויועץ דורנו ונביא דורנו") אומר במפורש שיש לפרסם את זהותו לכל אנשי הדור.

והיינו שבתחילה מבאר שהנביא של הדור הוא גם המשיח, ואח"כ מבאר שזהו נשיא דורנו הבא בהמשך לרבותינו נשיאנו והוא שופט יועץ ונביא דורנו ובאות י"א שם נותן הוראה מפורשת לפרסם אודות הנ"ל (שבדורנו ישנו שופט יועץ ונביא), יוצא לנו שצריך לפרסם את זהותו של מה"מ לכל אנשי הדור.

אך לכאורה זו אינה ראייה כיון שלגבי חובת הפרסום לא הזכיר את עניין המשיח כלל (על אף שמובן מהשיחה בפשטות שהמשיח הוא השופט היועץ והנביא וכו') ויתרה מזו כיון שהזכיר לפני כן את העניין הנ"ל שהמשיח הוא הנביא ואח"כ השמיטו במתן ההוראה לפרסם זאת לכאורה הוא כיון שאין צורך בפרסום הנ"ל, שהרי לא נוגע לכאורה לפועל כמו שופט יועץ ונביא שצריך "שיורה הוראות ויתן עצות..." שצריך להקשיב להם. וע"ד שבמתן ההוראה לא הזכיר לפרסם שהוא נשיא הדור וכמו שמובא באות י"א הנ"ל בהמשך וכו' כיון שאינו נוגע לפועל לכאורה.

ומאידיך כמובן שאין מכאן ראייה לאסור הפרסום שליכא למימר דכיון שהזכיר מקודם אודות כך שהנביא הוא המשיח אבל בהוראה השמיט זה הוא בדוקא בכדי שלא יפרסמו זאת. שהרי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בעצמו אמר זאת ברבים והגיה שיחה זו לפרסום. ואם לא רצה לפרסם זאת לא היה אומר זאת ברבים ובפרט לא היה מאשר את פרסום השיחה.

וא"כ יוצא מהאות הנ"ל שאין ראייה לא לחובת הפרסום אך גם לאידיך לא לאיסורו.

ג

בשיחת ש"פ חיי שרה התשנ"ב (בדבר מלכות אות י"ג) אומר הרבי שליט"א מה"מ "שמאחר שהשלוחים עומדים כבר מזמן לאחר מילוי עבודת השליחות... ואעפ"כ לא באה בפועל ממש הגאולה האמיתית והשלימה צריך לומר, שעדיין נשאר משהו לעשות כדי להביא את הגאולה בפועל" וישר בסמוך ממשיך הרבי שליט"א מה"מ "והוא: ע"פ הידוע ש"בכל דור ודור נולד א' מזרע יהודה שהוא ראוי להיות משיח לישראל", "א' הראוי מצדקתו להיות גואל וכשיגיע הזמן יגלה אליו השי"ת וישלחו כו'", וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, השליח היחיד שבדורנו, המשיח היחיד שבדורנו, שכבר סיימו את כל הענינים - הרי מובן, שמתחיל להתקיים ה"שלח נא ביד תשלח", השליחות של כ"ק מו"ח אדמו"ר. ומזה מובן, שהדבר היחיד שנשאר עכשיו בעבודת השליחות, הוא: לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש, בכדי שיוכל לקיים את שליחותו בפועל ולהוציא את כל ישראל מהגלות!"

והנה ישר אחרי שמבאר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שסיימו הכל ונשאר רק עוד דבר אחד לעשות "והוא" ומבאר שבכל דור ישנו אחד שראוי להיות משיח ואומר את זהותו בדורנו, ואח"כ אומר שמה שנשאר הוא רק לקבל פניו. יוצא א"כ שצריך לפרסם זהותו בכדי לקבל פניו. וביתר ביאור בכל דור ישנו משיח שאם יתגלה כו' אך בדורנו כיון שכבר סיימו הכל וכו'.

ודאי שה' ישלחו מה שנשאר הוא לקבל פניו ולכן צריך לדעת זהותו ועל כן מבאר מיד שבדורנו הוא כ"ק.

אך עדין קצת דחוק כי אינה ראייה ברורה לחיוב הפרסום של זהותו של משיח אלא רק פועל יוצא שמכיון שצריך לקבל פניו יש לפרסם זהותו. מה גם שהרבי שליט"א מה"מ לא אומר כן בפירוש אלא רק משמע כך מדיוק בדברי קודש¹.

ד

בש"פ תזריע מצורע התנש"א שיחה מוגת (הובא בדבר מלכות ח') ושם בהערה 67 גבי דברי הגמ' בסנהדרין שכל קבוצה של תלמידים היו אומרים ששמו של המשיח הוא כשם רבם "כל אחד ואחד היה דורש אחר שמו" היינו אפילו הוא בעצמו וממשיך שם "ואנן (חסידים) נעני' אבתרייהו (בנוגע לרבותינו נשיאנו, ובפרט כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) יוסף שמו... "

ולכאורה היה נראה לומר מכאן ראייה שיש הוראה לפרסם את זהותו של מלך המשיח שהרי "אנן חסידים נעני' אבתרייהו."

אך אינה ראייה משום שאפשר לומר זה שכל אחד היה דורש אחר שמו הוא לא כיון שסבר שהוא המשיח (או שתלמידיו סברו כן) אלא מאחר שרצה לדרוש שהוא נקרא וקרוי כשם המשיח. וב' שגם אם הפירוש היה שחזרו אחר שמם כיון שכל א' מהם רצה לרמוז שהוא המשיח, הרי אם כל זאת אין כאן לשון של חובה אלא שדבר של ממילא² הוא שאנו חסידים נעני' אבתרייהו. ועוד שזהו רק רמז על כל פנים ואינה אמירה ברורה.

ה

(1) שלא דבר ריק הוא כלל וכלל חלילה (הדיוק בלשון מלכנו שיחי' נצח) וכלשון כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א "והלואי והיו מדקדקים אנ"ש, ובפרט התמימים בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ אפילו בשיחותיו, ובפרט אלו משנת השי"ת והשנה שקדמה לה" (אג"ק ח"ד עמ' כד)

(2) והיינו שזהו יותר מצד רגש ההתקשרות לנשיא מאשר החובה וההוראה שבדבר.

ישנה שיחה של כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מכ"א כסליו תשמ"ח (הובא בספר השיחות תשמ"ח) שבה מביא גבי מנהג רבותינו נשיאנו לעריכת התוועדות באור ל' כסליו ואומר כ"ק אדמו"ר שליט"א מה"מ בזו הלשון "ומכיון שנהגו כן ברבים ובפרסום הרי זה הוראה לרבים" ושם בהערה 8 מובא שדוקא מנהג שנהגו ברבים הוא הוראה לרבים משא"כ הנהגות שלא נתגלו לכל (ועאכו"כ הנהגות שלא נתגלו אפילו ליחידי סגולה). וכן ישנן עוד ריבוי התייחסויות של הרבי מה"מ שליט"א בנושא הנ"ל של הנהגה כהנהגת רבותינו נשיאנו שכיון שהם נהגו כך וכך, גם לנו יש לנהוג כן ג"כ ונביא מספר דוגמאות. א' מכתב כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א גבי הגבלת הספר תורה (הובא בלקו"ש ח"ט עמ' 282 בהוספות). ב'. וכן גבי העלאת יותר מז' קרואים בשבת "ומצד גודל ערך ההתקשרות נחיצותה וחביבותה (ובפרט גם אם מקום גשמי מפסיק) הרי עלינו כולנו להתאזר ולהתאמץ ביותר לאחוז בהוראות רבותינו נשיאי חב"ד מנהגיהם ותנועותיהם השייכים לנו (פרט לאלו שאינם אלא של הנשיא עצמו)". (המכתב הובא בלקו"ש חלק כ"ט עמ' 416). וכן עד"ז ראה שיחת ליל ה' דחג הסוכות תשמ"ח גבי אחיזת הד' מינים בהלל. וכן במכתב מזאת חנוכה תש"ל גבי מקום הנחת החנוכיה (הובא בלקו"ש ח"ה עמ' 456).

והנה כמעט בכל המקומות הנ"ל מביא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א כראיה לכך שצריך לנהוג כמנהג רבותינו נשיאנו את דברי הגמ' בסוכה ל"ב ע"ב [בגמ' שם מובאת מחלוקת כאשר חכמים סוברים שההדס כשר רק כאשר כל שלושת העלים שלו יוצאים מקנה אחד ולעומת זאת רב כהנא מכשיר גם "בתרי וחד" והיינו ששני עלים יוצאים מעוקץ אחד ועלה אחד מלמטה ועולה ע"ג שניהם ואעפ"י שגם לדעתו ששלושת העלים יוצאים מקנה אחד כ"ש דכשר אם כל זאת רב אחא שהיה תלמיד של רב כהנא הידר דווקא אחר הדסים אלו הכשרים רק לפי דעת רבו ולא לפי דעת חכמים משום שכך יצא מפי רבו וכלשון הגמ' שם "רב אחא ברי' דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפיק מפומי' דרב כהנא"].

וראוי להביא את מכתב כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בחשיבות דברי הגמ' הזו, המכתב הינו מענה לאחד בנוגע לקיצוץ פאות הראש בתחילה מביא את הנהגת האר"י ז"ל שהי' חותכן ומקצר במספרים ואח"כ מביא בזו הלשון "ועל פי האמור הרי חלה על זה הוראת חז"ל הוראה ברורה, במסכת דמינה אזלינן (סוכה לב, ב) רב אחא ברי' דרבא מהדר אתרי וחד הואיל ונפיק מפומי' דרב כהנא. עיי"ש ברש"י. ואת"ל הרי כ"ש וק"ו בנדון דידן, שבזה לא רק דיבור הרב אלא מעשה רב..." וא"כ הרבי שליט"א מה"מ מסביר שזהו לא איזה חידוש אלא הוראת חז"ל ברורה שצריך לנהוג במנהג הרב.

ו

וכיון דאתינן להכי הרי דבר מובן וגם פשוט הוא עפ"י דחובה והוראה היא לפרסם את זהותו של מלך המשיח וכפי שעשה זאת הרבי מה"מ שליט"א בריבוי שיחות ומאמרים לרבים ואף הגיה חלק מהם ואישר לפרסמם וא"כ זהו מנהג שנהגו בו רבותינו נשיאנו ברבים ובפרסום ועד לפרסום הכי גדול הן באמירה ברבים ובשידורים לכל רחבי העולם והן בפרסום בכתב ואף שהמפורסם אינו צריך לראיה אך נביא מספר קטן של שיחות אלו א' פרשת חיי שרה שיחה מוגהת (הודפס בדבר מלכות אות י"ג) "וע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, השליח היחיד שבדורנו, המשיח היחיד שבדורנו". שיחת בית רבינו שבבבל אות ה' "רבינו נשיא הדור הוא גם משיח (גואלן של ישראל)". ש"פ ויחי התשנ"ב שיחה מוגת (הודפסה בדבר מלכות אות י"ב בסופה) "וכאו"א מראה באצבעו ואומר זה הנה משיח צדקנו, הנה כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורינו. ש"פ משפטים כ"ז שבט התשנ"ב (הודפס בדבר מלכות אות ג') "ויש לומר שבקיומה של פגישה החלטה והכרזה זו בהעיר של נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר... ונעשים ע"י נשיא דורינו משיח שבדור...". ושם בהערה 25 "שנשיא הדור הוא משיח שבדור". וכן הוא בהתוועדות שמחת תורה תשמ"ו, התוועדויות חלק א עמ' 3342 "נשיא הדור הוא - "משיח", החל מהפירוש הפשוט ד"משיח"

"משיח ה'") - מלשון משיח, שנמשח ונבחר להיות נשיא ורועה ישראל; ולא תהי' שום תרעומת ("איך וועל ניט האבן קיין פאריבל") אם יפרשו "משיח" כפשוטו, משיח צדקנו, מכיון שכן הוא האמת - שנשיא הדור הוא משיח שבדור".

סיכום. מכיון שכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א נוהג פעמים רבות לפרסם את זהותו של מה"מ ברבים ובפרסום ועד לפרסום הכי גדול הרי זו הוראה לנו ככל מנהג שנהגו בו רבותינו נשיאנו ברבים ובפרסום שהרי הוא הוראה לרבים.

ולסיום ראיתי להעתיק את לשון המדרש רבה ויקרא א, ז (הובאה ג"כ בחוברת אמונה ללא פשרות עמ' מ"ו בהקשר זה) שמביא משל שמסביר את הכתוב ויקרא ה' אל משה "משל למלך שצוה את עבדו ואמר לו בנה לי פִּלְטִין (ארמון). על כל דבר ודבר שהיה (העבד) בונה היה כותב עליו שמו של מלך. והיה בונה כתלים וכותב עליהן שמו של מלך; היה מעמיד עמודים וכותב עליהן שמו של מלך; היה מְקַרֵּה בקורות והיה כותב עליהן שמו של מלך. לימים נכנס המלך לתוך פִּלְטִין, על כל דבר ודבר שהיה מביט היה מוצא שמו כתוב עליו. אמר 'כל הכבוד הזה עשה לי עבדי ואני מבפנים והוא מבחוץ קראו לו שיכנס לִפְנֵי וְלַפָּנִים'. כך בשעה שאמר לו הקב"ה למשה 'עשה לי משכן'; על כל דבר ודבר שהיה עושה היה כותב עליו 'כאשר צָנָה ה' את משה'. אמר הקב"ה - 'כל הכבוד הזה עשה לי משה ואני מבפנים והוא מבחוץ קראו לו שיכנס לִפְנֵי וְלַפָּנִים'. לכך נאמר וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה".

נספח:

(4) היות ובישחות הנ"ל דיבר מלכינו שיחי' נצח אודות נשיא הדור ובחלקם הזכיר זאת בנוגע לרבי הריי"צ לנכון להביא מספר שיחות בהם רומז כ"ק שהוא הנשיא וממשיך דרכו. התועודיות ח"ב תשי"א עמ' 326 "כך גם על הרבי אינני אומר נשמתו עדין אלא נשמתו בי". שיחות קודש ח"ד עמ' 126 (בהוצאה החדשה). "זה אותו רבי עם אותם הנהגות אלא שהתלבש בלבושים מאירים יותר ולמי זה איכפת היות וזה אותו רבי". וכן קונטרס פורים קטן תשנ"ב ס"ז. סה"ש תשנ"א ח"ב עמ' 501. שיחות קודש תשנ"ב עמ' 318. ועיין בחוברת 'אמונה ללא פשרות' שם בעמ' יג-יד מובאת שיחה מי' שבט תשכ"ו בתרגום ללה"ק עפ"י סרט ההקלטה ששם מבאר כ"ק אד"ש שהרבי הריי"צ הוא ג"כ בחיים כעת רק בלבוש גשמי אחר עיי"ש וראה שיחות קודש תשכ"ו עמ' 174.

מכיון שבהערה זו לא עסקנו בחובת הפרסום של נצחיות חיי נשיא הדור שהוא מה"מ והיותו חי וקיים בגוף גשמי וכפי שקובעת התורה ומובא בדברי רבותינו נשיאנו מספר רב של פעמים כיון שאחרי שזהו דבר המובא בגמ'⁵ ושיחות ומאמרי רבותינו נשיאנו פשוט וגם מובן שאין כלל וכלל מה להסתיר זה אלא אדרבא היא הנותנת שכיון שזהו חלק מתורת הנגלה והחסידות ודאי יש לפרסם זאת.

אך רק ראיתי לנכון להאיר מהמובא בשו"ע אדמו"ר הזקן סי' קכ"ד סעיף ח' 'ועוד אפילו שמזכיר צדיק בשר ודם צריך לברכו שנא' וזכר צדיק לברכה'. וא"כ שמזכירים את הרבי מה"מ שליט"א יש לברכו בתואר כגון שיחי' שליט"א וכד'.

ולסיום קטע מהתועדויות תשמ"ז ח"ב עמ' 209. "לכאורה יכול לבוא מישוה ולטעון: דיבורים אלו הם "ווילדע רייד", אשר, בכל הזמנים והדורות שלפנינו לא נאמרו, ומה מדברים לפתע דיבורים כאלו, כיצד יגיב העולם לשמע דיבורים כאלו?! ובכן, לכל לראש צריכים לדעת שאין מה להתפעל מהעולם, מה יאמרו וכו'; מכיון שכן הוא האמת ע"פ תורת אמת, יש להכריז על כך באופן גלוי. ויתירה מזה - המצב כיום הוא שגם העולם מוכן לקבל זאת, צריכים רק לבוא ולומר באופן גלוי. ועד"ז כאשר נשמעת טענה בעולם ש"ספרו ספדיא וחנטו חנטיא" - אזי צריכים לומר בפירוש את המציאות האמיתית ע"פ תורה, ואין מה לחשוש כיצד תהי' התגובה כו',

(5) יומא לח' ע"ב גבי נשיא הדור שצריך להיות בגוף גשמי (הובאה בשיחת ב' ניסן הערה 7 תשמ"ח מוגה נדפס בהוספות לד"מ). ובסוכה נב ע"א גבי מלך המשיח.

(6) ונביא מקצתם גבי גשמיות חייו של נשיא הדור ובפרט בדורינו לקו"ש חכ"ו עמ' 7 וחכ"ד עמ' 6 סה"ש נ"א ח"א עמ' 399 התועדויות תש"נ ח"א עמ' 89 סה"ש ח"א נ"ב עמ' 294 סה"ש נ"א ח"ב עמ' 749 סה"ש נב' ח"א עמ' 11 התועדויות תשמ"ח ח"ד עמ' 398 ואילך ויחי נ"א אות י' בדברי משיח.

גבי מלך המשיח שצריך להיות בגוף גשמי דווקא וגם בזמן הגלות ועוד שבטל בו המוות לגמרי. נגלה מסכת סוכה שם, רש"י ישעיה פרק מ' פסוק ו', וויכוח הרמב"ן. ומקבלה ספר ארבע מאות שקל כסף להאר"י ז"ל וספר הגלגולים פרק י"ג, הרמ"ק אור החמה ויקהל ריב', א'. ובחסידות התועדויות מ"ט ח"א עמ' 446, שיחות קודש נ"ב ח"א עמ' 318, התועדויות מ"ו ח"א עמ' 155, תורת חיים לאדמו"ר האמצעי פר' ויחי עמ' ק"ו, מאמרי אדמוה"ז נבאים ישע"י עמ' ס' - ס"א, סה"ש תורת שלום עמ' 176, התועדויות מ"ו עמ' 525-528, מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושי חתונה ח"א עמ' קל"א, סה"מ תשי"ד עמ' רמז בהוצאת תשמ"ה, סה"ש נ"ב ח"א עמ' 107.

מכיון שהעולם מוכן לקבל את הדברים... וכאמור, העולם נמצא במצב כזה שהוא מוכן לקבל דברים אלו: צריכים רק לאומרם, בדברים היוצאים מן הלב, שאז, פועלים הדברים פעולתם, ובאופן שהפעולה היא בדרכי נועם ודרכי שלום, מבלי שיהי' צורך לבטל איזו התנגדות (ועאכו"כ שאין צורך במלחמה) - כפי שראו במוחש כל אלו שעסקו בזה."

בענין הדגשת דרגת ההתחלקות במרגלים דמשה דווקא.

הת' יוסף יצחק ש"י סגל
תלמיד בישיבה

א

מסביר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בשיחת ש"פ שלח ה'תנש"א: "ויש לומר, שב' האופנים דבירור העולם (מצד דרגת ההתחלקות ומצד דרגת האחדות) מרומזים בב' האופנים דשילוח המרגלים, ע"י משה וע"י יהושע: בשילוח המרגלים דמשה - "שנים עשר אנשים איש אחד לשבט" שהלכו לתור את כל י"ב חלקי הארץ שנתחלקה לי"ב השבטים - מודגשת הפעולה דבירור הארץ באופן של התחלקות".

כלומר מבאר בארוכה (גם בהמשך הסעיף) אשר המרגלים דמשה, מורים על כיבוש הארץ ובירור העולם מצד דרגת ה"התחלקות" - הכוחות הפנימיים, שכל ומידות. לעומת המרגלים דיהושע, המורים על כיבוש הארץ ובירור העולם מצד דרגת ה"אחדות" שלמעלה מהתחלקות: "לא מצד בחינת הדעת (כחות פנימיים).. אלא מצד ציווי הקב"ה, באופן של קבלת עול וביטול הנשמה שלמעלה מהתחלקות, בכל ישראל בשווה" (עיי' בהמשך הסעיף).

על קטע זה בשיחה הובאה שאלה בגליון "מדקדקים" (גליון ל"ב): "והנה בהערה 78 מבאר מדוע התחלת כיבוש הארץ הייתה דווקא ע"י המרגלים דמשה: "וכיון שכל ההתחלות קשות... ובפרט בפתיחת דרך חדשה... לכן

הוצרך הדבר להיות ע"י "כל נשיא בהם" ... ראשי אלפי ישראל", ובשליחות של משה דווקא. והיינו, שפעולת המרגלים דמשה הינה בכוחו ובשליחותו של משה, ומבטאת את פעולתו של משה. ולפי זה יש לעיין, הרי בריבוי מקומות מבואר שבחי" משה שישנה בכל יהודי היא הינה "נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות", וא"כ מדוע אנו אומרים, שהמרגלים דמשה מורים על דרגת ה"התחלקות" והכוחות הפנימיים שאינם בשווה אצל כל יהודי? ע"כ.

ב

ולכאורה ניתן ליישב קושיה זו ע"פ המבואר בשיחת ש"פ שלח ה'שי"ת ובעוד מקומות: "אלא שזה הי' ענין המרגלים שהלכו וערבו אריינגעמישט גם אייגענעם שכל, כי משה אמר להם לתור את הארץ עפ"י הסדר החזק הוא הרפה, השמנה היא אם רזה, היינו שאמר להם לכתחילה ששולחם על כל האופנים בין אם הוא עם חזק ובין רפה, היינו ששולחם גם אם צריכים מלחמה כבדה, ולא עוד אלא שהתחיל בחזק ואח"כ ברפה, היינו ששולחם שילכו ללחום ולכבוש את הארץ על מנת שהוא חזק, הי' אצלו המלחמה והכיבוש, ולכן הקדים ענין החזק הוא הרפה קודם לענין השמנה היא אם רזה, שזהו ענין הרווח והשכר, כי משה רצה שזה יהי' שלא ע"מ לקבל פרס".

וכאן משמע שכל ענין המרגלים הוא שעירב את שכלם בשליחות של משה עד כדי כך שהפכו את סדר הדברים והגיעו למצב שהוא היפך מכוונת משה, עד שאפי' תפילת משה לא הועילה בשבילים מכיוון שהגיעו למצב שהם מתריסים נגד משה "וילינו עליו" (עיי' שיחת ש"פ שלח ה'תשל"ב) ומכיוון ששינו משליחות משה הרי הם פגמו בכוח השליחות שלו וממילא אין ניתן יותר ללומר שהם תחת שליחות וכוח משה, ואדרבה דבר זה דווקא מורה שעוד כשמשה שלח אותם הייתה אצלם האפשרות של השינוי בשליחות (שהרי זה מה שעשו בפועל) ולכן אין קשה מדוע כ"ק אדמו"ר

מה"מ שליט"א מבאר שדווקא בשילוח המרגלים דמשה מודגשת הפעולה דבירור הארץ באופן של התחלקות כמבואר שם.

מדרש ויצא יעקב

הת' יעקב שי' יעקובב
תלמיד בישיבה

א

על הפסוק: "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" (בראשית כ"ח, פ"ה י') איתא במדרש (מד"ר פר"ח): "מבאר שבע מבארה של שבועה אמר שלא יעמד עלי אבימלך ויאמר השבעה לי כשם שנשבע לי זקנך נמצאתי משהה בשמחת בני שבועה דורות" ע"כ.

כלומר: היות ואברהם נשבע לאבימלך (כדאיתא בבראשית, כ"א). וע"י השבועה עיכב את כניסתם של בני" לא"י ז' דורות (כי מאברהם עד כיבוש ארץ סיחון ועוג ע"י משה רבינו עברו ז' דורות) ויצחק גם הוא נשבע לאבימלך (כדאיתא בבראשית, כ"ו) ועי"ז עכבם עוד דור אחד (כי מיצחק עד כיבוש הארץ ע"י יהושע עברו ג"כ ז' דורות ונמצא שנתעכבה כניסתם בעוד דור אחד לאחרי הז' דורות מאברהם) לכן חשש יעקב שמא יצטרך גם הוא לישבע לאבימלך ועי"ז תתעכב כניסתם של בני" לא"י ז' דורות (וז"א עוד דור נוסף). ולכן יצא מבאר שבע ("בארה של שבועה") שהייתה באזור של אבימלך.

ב

ולכאורה קשה מדוע יעקב אכן חשש לכך שיצטרך להשבע לאבימלך שהרי כשיעקב יצא מבאר שבע יצחק אביו היה עוד חי כדאיתא (בבראשית ל"ה) "ויהיו ימי יצחק מאת שנה ושמונים שנה: ויגוע יצחק וימת ויאסף

אל עמו וזקן ושבע ימים... "וכפירש"י על הפסוק: "ויגוע יצחק: אין מוקדם ומאוחר בתורה מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק י"ב שנה וכו'" "עכ"ל. וא"כ מדוע חשש יעקב שיצטרך להשבע לאבימלך הרי כל עוד יצחק אביו חי אין צורך לחדש את השבועה שהרי כן היה גם עם אברהם שרק לאחר שאברהם נפטר, אבימלך בא אל יצחק?!

ג

ויש לומר על דרך החסידות: שהיות וכל עבודתו של יעקב הייתה עבודת הברורים באופן שכל מציאות הקליפה תתבטל ותהפוך לקדושה משא"כ העבודה של אברהם ויצחק שהייתה באופן של הגדרת הקליפה ומניעת הקליפה מהתעסקות עם הקדושה (ולכן הם נשבעו לאבימלך שהרי כל תכלית השבועה הזו ה"ה לפעול בכל התוקף על כל אחד מהצדדים שלא יתנגד לשני). לכן יעקב כל כך חשש מעצם העובדה שהוא נמצא במקום "שמסכים כביכול עם הקליפה אלא שאינו מתעסק עימה ולכן ממילא "ויצא יעקב מבאר שבע" "בארה של שבועה" "אמר שלא יעמוד עלי אבימלך" - הקליפה. "ויאמר השבעה לי כשם שנשבע לי זקנך" - כלומר: שתשלים ותכרות ברית עימי כמו שאבותיך עשו עימי וממילא לא תברר אותי (הקליפה), "נמצאתי משהה בשמחת בני שבועה דורות" - שהרי דווקא ע"י שיעקב נמנע משבועה זו (ועוד יותר הוא הלך לחרן "חרון אף של מקום" ושם בירר והפך הכל לקדושה) גרם לכך שבני ישראל יוכלו להכנס לארץ מבלי שהקליפה תמנע מהם ועייני בלקו"ש חלק י' שיחת פ' ויצא א' וק"ל.

בענין חיוב קרבן תודה על היציאה מהגלות

הת' יוסף יצחק ש"י פיזם
תלמיד בישיבה

בשיחת ש"פ שלח ה'תשנ"א כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א מסביר: "וכל בני באים לארץ ישראל בשלמותה, שלמות שבשלמות: ארץ עשר אמות

(כולל גם ארץ קיני קניזי וקדמוני) שתתחלק ליי"ג השבטים, ובארץ ישראל עצמה - באים לירושלים עיר הקודש שלא התחלקה לשבטים, ולבית המקדש השלישי, ושם מקריבים (לכל לראש) קרבן תודה על היציאה דכל בני ממאסר הגלות... "עכלה"ק.

כלומר שלעתיד לבוא כאו"א יצטרך להביא קרבן תודה על היציאה מהגלות.

ב

ולכאורה קשה משיחת פר' צו חלק י"ב בהערה 36: "בנוגע להיציאה משאר הגלויות (וכן גלות זה האחרון) י"ל דבכלל אין שייך חיוב קרבן תודה (כחבוש המתיר עצמו מבית האסורים) - כי רק כלל ישראל (כציבור) חבושים בגלות, משא"כ יחיד בפע"י עכלה"ק.

ומכאן משמע שלא יצטרכו להביא קרבן תודה על היציאה מהגלות? ולא מצאתי תשובה על כך אשמח לשמוע דעת הקוראים בזה.

חסידות

הקבלות בין הגאולה העתידה לגאולת מצרים

הת' אליעזר שי' פרלשטיין
תלמיד בישיבה

א

נאמר בהגדה של פסח "מצה זו שאנו אוכלים על שום מה? על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ וכו'". וקשה: הרי נצטוינו קודם לכן על אכילת מצה (שמות י"ב). והתירוץ על דרך הפשט, מופיע בהגדת הרבי: "הקב"ה ציום לעשות המצה לזכרון הפלא שהוא עתיד לעשות להם". (וזבח פסח, שבלי הלקט, אבודרהם, לקו"ת סד"ה להבין מ"ש בהגדה).

ומבאר עוד אדמו"ר הזקן בד"ה כי ששת ימים (הא') שבלקוטי תורה, שהרי אף שהיתה לבני ישראל קפיצת הדרך בצאתם ממצרים, מכל מקום עבר זמן שיעור חימוץ, ומה פירוש הדבר ש"לא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ"?

ומבאר (שם) שיש שתי בחינות מצה: מצה הא' שנצטוו לאכול קודם חצות, שהיא כדי שע"י אכילת מצוה זו, יקבלו ישראל - יראה תתאה - ביטול היש, אמונה שלמטה מטעם ודעת - דרגת הממלא כל עלמין. מצה ב' - שנצטוינו לאכול אחר חצות - עליה נאמר "ובמורא גדול זה גילוי שכינה" - "אני" - יראה עילאה, שבבחינת ראייה, שלמעלה מטעם ודעת, שמדרגה זו אין ולא יכולה להיות יניקה לחיצונים וזהו הפירוש "שלא הספיק" בצקת של אבותינו להחמיץ, היינו, שזו המצה שלאחרי חצות - מצה הב' - וממנה לא יכולה להיות יניקה לחיצונים חימוץ. וזהו "לא הספיק".

ומעתה יוקשה: איך יתכן ש"מצה זו שאנו אוכלים היא על שום שלא הספיק בצקת וכו'" - הרי מצה זו - היא המצה שלאחרי חצות, והמצה שאנו אוכלים בליל הסדר לדורות, הנה אדרבה מדייקים לאכלה, דוקא לפני חצות?! ומתרץ כ"ק אדמו"ר הזקן: שרק אז ביציאת מצרים, היה צריך להיות אכילת מצה הא' ולאחריה אכילת מצה הב' - כדי שהאלוקות שבמצוות אכילת מצה תעלה אותם לדרגה יותר גבוהה. אולם לדורות, מאחר שכבר מדובר לאחרית מתן תורה, הרי שגילוי עצמות א"ס ב"ה המלוּבש בתומ"צ, הוא פועל את העליה של מצה הא' - בתורה ומצוות דכל השנה, ונמצא שבלייל הסדר, כבר ישנה מעלת מצה הא' לפני כן, וממילא יכולים לגשת מיד לאכילת מצה הב' ולקבל את הגילוי הנעלה שלאחרי חצות, כבר לפני חצות!

ועל פי הנאמר "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", אפשר למצוא ג' הקבלות בין יציאת מצרים לגאולה העתידה: א. ביציאת מצרים אכלו "אלוקות" שבמצה הא' לפני חצות ובמצה הב' שלאחרי חצות ועי"ז התעלו מדרגה לדרגה, וכמו כן בגאולה ישנו ענין זה של אכילת "אלוקות" באכילת שור הבר והלווייתן, שהקב"ה מכניס בהם ניצוצות של קדושה הכי נעלים, וע"י אכילתם מתעלים ישראל כמבואר בלקוטי תורה לפרשת שמיני.

ב. ביציאת מצרים, אכילת מצה הא', היא הכנה להגיע לאכילת מצה הב' ולעליה הנוספת שע"י זה. ובגאולה: כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח מבאר שישנם לדעת הרמב"ם שתי תקופות בביאת המשיח, ועל ידי עבודם

של בני ישראל בתקופה הא', זוכים להגיע לעליה של התקופה הב' של הגאולה - שעיקרה וכללותה - ניסית לגמרי ולמעלה מדרך הטבע בגשמיות ורוחניות.

ג. כשם שבפסח, אנו זוכים לקבל בליל הסדר "לדורות", את דרגת מצה הב' שלאחר חצות, כבר בזמן של מצה הא' שהוא לפני חצות, כך בגאולה - מבאר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בשיחות קיץ תשל"ג על הרמב"ם בעניני משיח שבהלכות מלכים, נדפס בלקוטי שיחות חכ"ז, שתוכן הדברים שם הוא: "מלך המשיח יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה" (הלכות מלכים סוף פרק י"א) ועל ידי זה יביא את בני ישראל למעמד ומצב של "זכו", ואז גם אם תתחיל הגאולה באופן של "לא זכו", מכל מקום תהיה אחר כך ע"י משיח התעלות של בני ישראל שיגיעו למצב של "זכו" ובזכות זה תתחיל (גם לפי הרמב"ם) תקופה שניה של ימות המשיח שהיא תקופה ניסית.

ומוסיף כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א: פעולת מלך המשיח יכוף כל ישראל וכו' תתחיל קודם הגאולה ומכל שכן שתימשך במהלך הגאולה, לכן גם לפי הרמב"ם יגיע הזמן של ו"גר זאב עם כבש", כפשוטו, וכמובן מתחיית המתים של כל עם ישראל. זאת ועוד, אם הגאולה תתחיל באופן של "זכו" (ניסים גלויים, למעלה מהטבע לגמרי - כאופן "התקופה השניה") - אזי בית המקדש ירד משמים (גם לדעת הרמב"ם), דהיינו ניסים שלמעלה מהטבע כאופי התקופה השניה, שקורים כבר בתקופה הראשונה! והוא ממש, על דרך שעל ידי שישראל מוכנים בדרגת מצה הא' (לפני חצות) אזי יוכלו לקבל ומקבלים את הגילוי האלוקי בנפשם של אכילת מצה הב', שלאחרי חצות, ע"י האכילה לדורות, עוד קודם חצות, כדלעיל, ודו"ק.

ביאור לשון אדה"ז בספר התניא פרק יט

הת' חיים מאיר שי' סויסה

תלמיד בישיבה

בפרק יט בספר "התניא" נוקט אדה"ז בלשון - "לתוספת ביאור צריך לבאר היטב מ"ש נר ה' נשמת אדם וכו'.." לכאורה לא מובן

א. מהו הטעם לשינוי הלשון בפרק זה, שהרי בכל שאר הפרקים אדה"ז נוקט בלשון ו"לתוספת ביאור באר היטב".

ב. מהו פירושו של לשון זה?

ואפשר לומר שמכיון שאדה"ז מבאר ענינה ואופיה של אותה "אהבה מסותתרת" וכיצד נובע ממנה הכח למסור את הנפש ע"י שמסביר את ענינה של האש שתמיד עולה למעלה ורוצה ליכלל בשרשה אפי' שיודעת שכשתעלה לשרשה היא תתבטל במציאות וכן גם נשמת האדם וכו'. והרי הפסוק "נר ה' נשמת אדם" גם כן משייך בין האש (נר ה') לנשמתו של היהודי (נשמת אדם). אבל אף מפרש לא מבאר שהכוונה כאן על האש שעולה למעלה וכו' שהיא דומה לנשמה של היהודי כנ"ל ולכן אדה"ז מבאר בעצמו את הפסוק הנ"ל ולכן כתוב "צריך לבאר היטב" דווקא.

ג' שנות ערלה ונטע רבעי בהלכה ובקבלה

הת' שניאור זלמן שי' כהן
תלמיד בישיבה

א

בענין ג' שנות ערלה והשנה הרביעית נטע רבעי, מביא כ"ק אדמו"ר הזקן בלקוטי תורה פרשת קדושים מזוהר ח"ג סוף פרשת קדושים דף פ"ז סע"א ש"פירש שם ענין שלש שנים כו' שנה הרבעית דא כנסת ישראל דאיהי קיימא רביעאה לכורסייה דהא כדין מזדווג בה קוב"ה בכנסת ישראל". ומביא עוד הרמ"ז בפרשת וירא דף צ"ז סע"ב שפירש: "כי בשלש שנים הראשונות לנטיעת האילן בארץ מקבלת הארץ העליונה מבחינת שלושת הספירות האחרונות שהן נצח הוד יסוד, ובשנה הרבעית מקבלת מתפארת ואזי דווקא הילולא אשתכח" (-קודש הלולים).

נמצא שהן ארבע דרגות דקדושה, שלמעלה מהתגלות, ולכן אין אוכלים את פירות הערלה אלא רק פירות שנה רביעית בירושלים.

לעומת זאת מביא כ"ק אדמו"ר הזקן מפרדס רימונים להרמ"ק שער כ"ד בסופו דמה שכתוב שלש שנים יהיה לכם כו' זהו כנגד ג' קליפות הטמאות שנזכר במרכבת יחזקאל רוח סערה כו' והרביעית הוא קליפה דקה הנקראת (קליפת) נוגה, שיוכלים להעלותה לקדושה.

נמצא שלפי שיטה זו, איסור האכילה הוא כיוון שהפירות שייכים בשלשת השנים הראשונות לג' קליפות הטמאות- בחינות בטומאה ובשנה הרביעית קליפת נוגה. ועיין עוד בענין זה במאמר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א ד"ה וכי תבואו אל הארץ, ה'תשכ"ח (ספר המאמרים ויקרא עמ' ריד ואילך) בהרחבת הביאור.

ב

והנה ידועה המחלוקת באחרונים האם מותר לברך ברכת האילנות על עץ שהוא עדיין בשנות הערלה שלו. יש אומרים שאסור לברך על כך. ויש אומרים שאפשר לברך ברכת האילנות גם על עץ שהוא עדיין ערלה. והחולקים בענין זה מבארים דעותיהם בנימוקים שונים.

וי"ל בדרך אפשר, שאפשר לקשר את שני הביאורים שהביאו כ"ק אדמו"ר הזקן וכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מספרי קבלה, ולשייכם באופן כללי למחלוקת זו: השיטה האומרת שאין לברך ברכת האילנות על עצי פרי של ערלה, מתאימה יותר, לשיטה המבארת עפ"י קבלה שאלו 3 שנים שהעץ מקבל חיותו מג' קליפות הטמאות לגמרי וכמבואר בתניא - שערלה הם ג' קליפות הטמאות לגמרי, ועל כן לא שייך לברך על דבר שהוא מג' קליפות הטמאות לגמרי על אף שאין זה אכילה, אלא הנאה מחיצוניותו של האילן, שכן הרי זה כמו תוכן הענין של "מרשעים יצא רשע", ואין שייך לברך על זה.

מאידך, השיטה האומרת שאפשר לברך ברכת האילנות על עצי פרי של ערלה, מתאימה יותר לשיטת המקובלים, האומרים שבשלושת השנים הראשונות "מקבלת הארץ העליונה משלושת הבחינות נצח הוד יסוד", שאלו דרגות שבקדושה, ובמילא אפשר לברך ברכת האילנות על עצים כאלו, ודו"ק.

ג

עוד אפשר לקשר את שני אופני ביאורי המקובלים, גם למחלוקת אחרת שמבאר הגאון הרגוטשובי: כלל מוסכם הוא בהלכה כי "כל שאין לו ערלה אין לו רבעי", כלומר, כל אילן שלא קדמו לו תחילה שלש שנים של חיוב ערלה, שוב אינו במצוות רבעי, דוגמא לדבר: הנוטע אילן למטרת עצים שפטור מערלה שבשנה הרביעית נמלך וחשב עליו למאכל, פטור מרבעי. שיש להסתפק: האם צריך רק שקדמו לו שלש שנים של חיוב ערלה בלבד,

על אף שלא עמד האילן בתנאים של חיוב רבעי, או שמא צריך שקדמו לו שלש שנים של חיוב ערלה בהן עומד האילן גם בתנאים של חיוב רבעי? דהינו: האם ארבעת השנים של חיוב נטע רבעי מהוות חטיבה עצמית אחת שכולן יחד יוצרות את מהותו של שם וחיוב רבעי או שמא אלו הן ארבע שנים נפרדות זו מזו, אלא שמצטרפות זו אל זו כקומה על גבי קומה לחשבון השנים ושוב בשנה הרביעית, בהיותה נפרדת לעצמה ועל ידה בלבד, מתהווה מהותו של שם רבעי, ויעוין שם בדבריו בהרחבה כמובא ב"צפנות הפרשה" לפרשת קדושים.

וגם כאן אפשר לתלות את ב' הצדדים שבסתירה זו, בב' השיטות שבדברי המקובלים, שמדובר בדרגות נצח הוד יסוד ותפארת שבקדושה הרי זו מהות ועצם אחד. ולשיטת המקובלים שיש כאן שתי חלוקות: ג' קליפות הטמאות לגמרי ושנה הרביעית היא קליפת נוגה שניתן להעלותה לקדושה הרי זה כהצד שבחקירה ששם רבעי הוא בהיותה חטיבה נפרדת לעצמה ועל ידה בלבד.

ד

עוד אפשר לחקור האם איסור ערלה הוא איסור גברא או איסור חפצא, וגם זה תלוי, לפי דברינו, במחלוקת בטעם איסור ערלה, האם הוא מטעם שבשלש שנים הראשונות לנטיעת האילן בארץ מקבלת הארץ מדרגות עליונות מאוד שלמעלה מגילוי (כדלעיל מזוהר ח"ג והרמ"ז כמצויין בלקו"ת) או שאיסור ערלה הוא מטעם שאז העץ מקבל חיותו מג' קליפות הטמאות לגמרי, שמוכן בפשטות שההוה אמינא לסבור שאיסור ערלה הוא איסור על הגברא לאכול, ולא שמוטל איסור חפצא על העץ ופירותיו, תיתכן רק לפי הסברה שבג' שנים הראשונות מקבלת הארץ מדרגות עליונות מאוד, שאז הגברא לא יכול לקבל גילוי כזה ולכן נאסר עליו.

לעומת זאת לפי הביאור שאיסור ערלה הוא מטעם שאז העץ מקבל חיותו מג' קליפות הטמאות לגמרי, הרי זה מתאים ביותר עם הצד שבחקירה

שאיסור ערלה הוא איסור חפצא, שהרי האיסור של ג' קליפות הטמאות רובץ על החפצא האילן ופירותיו והם החפצא נאסרים.

ומבואר הדבר בלקו"ש חכ"ב שיחת קדושים (א) וז"ל: (בלה"ק: עמ' 118 ואילך) "לגבי ההסבר הפנימי להבחנה בין איסורי גברא לבין איסורי חפצא, ניתן לומר, שהדבר תלוי במקור שממנו נובעת החיות של הדבר הנאסר: איסורי חפצא, שהחפץ כשלעצמו אסור, קיימים כאשר החפץ מקבל חיות משלש הקליפות הטמאות לגמרי, ולפיכך זהו חפץ של איסור, והוא אסור לעולם.

איסורי גברא קיימים כאשר החפץ מקבל חיות מקליפת נוגה, שיכולה להתעלות לקדושה, ולפיכך זהו חפץ של היתר, אלא שלאדם אסור לאוכלו וכדומה.

פירות ערלה הם איסור חפצא, כדלעיל, כי חיותם נובעת משלש הקליפות הטמאות, כפי שאומר אדמו"ר הזקן בתניא.

אך עדיין נדרש הסבר: כיון שהאילן עצמו הוא דבר היתר, והפירות יונקים חיותם מן האילן כיצד ייתכן, שהאילן עצמו הוא דבר מותר, והפירות הצומחים ממנו הם חפץ של איסור?

אילו היו פירות האילן אסורים תמיד, ניתן היה בכל זאת להסביר, שהחלק שממנו יונקים הפירות את חיותם הוא מג' הקליפות הטמאות.

אך כיוון שלאחר שלש שנים מותרים הפירות, יוצא שגם חלק זה של האילן אינו משלוש הקליפות הטמאות - ומדוע אפוא קיים בפירות איסור חפצא?

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את דברי אדמו"ר הזקן בתניא אודות "מאכלות אסורות" מהצומח כמו ערלה וכלאי הכרם... "שה"קיום וחיות" שלהם הוא מג' קליפות הטמאות. הרבי (מוהרש"ב) נ"ע מדייק, שב"ערלה וכלאי הכרם לא אמר וקיום גופם" - בשונה מן הנאמר לפני כן, לגבי "בעלי חיים הטמאים ואסורים באכילה", ששם אין אדמו"ר הזקן אומר

רק "נפשות", אלא שגם "קיום גופם" הוא מג' קליפות הטמאות, ומסביר: "שהרי גופם (של ערלה וכדומה) טהור".

ולכאורה, אין מובן: הרי פירות ערלה אסורים לעולם, ואם כך צריך להיות "קיום גופם" מג' קליפות הטמאות. ואם זה משום שהפירות צומחים מהאילן שהוא דבר היתר, הרי גם חיותם על ידי האילן?

ההסבר לכך הוא: ההבדל בין "קיום גופם" לבין "קיום וחיות" הוא: הגוף והגשמיות של כל דבר נברא פעם אחת בלבד, ולאחר מכן רק מקיימים את המציאות הקודמת, ולכן לא יתכן שיחולו בכך מעצמם שינויים בין תקופה לתקופה, ולא יתכן שישתנה המקור שממנו נובע "קיום גופם".

לעומת זאת חיות הצומח והדומם מתחדשת תמיד, כמבואר במספר מקומות, שהמשמעות של "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית" היא ש"בכל יום" נמשכת חיות חדשה, ולכן יכול לחול שינוי במקור החיות.

וזהו ההסבר לגבי איסור ערלה: הגוף והגשמיות של האילן, שזהו דבר טהור - נותר טהור, כי לא יכול לחול בכך שינוי.

ואילו החיות והכח שבה מצמיח האילן את הפירות היא בשלש שנות הערלה חיות מג' קליפות הטמאות, ומשום כך הפירות הם איסור חפצא, ואסורים לעולם.

מסעות בני ישראל במדבר

הת' אהרן יעקב ש"י בנין

תלמיד בישיבה

בלקוטי תורה לפרשת נשא, (כ, א.) מבאר "כללות ענין המשכן ונסיעתו במדבר", בשני ביאורים ביאור הא': שרש טעם נסיעתם במדבר עם המשכן וכליו היה כדי להכניע כח יניקת החיצונים ששרש יניקתם הוא במדבר דווקא, כי המדבר הוא שורש הקליפות והסטרא אחרא, והנה לכך היה

נסיעת הארון וישראל במדבר כדי להכניע את המדבר. והינו ע"י גילוי אלוקות שהיה במשכן כשנשא אותו במדבר במילא נכנעו.

ביאור הב': שלא רק שזה פעל באותו זמן להכניע את הקליפות, אלא זאת ועוד: "תועלת הכנעה זו הייתה ענין ההכנה לעתיד לבוא, שיוכל להיות גלוי אלוקות בעולם השפל שלנו, כמו שכתוב "ונגלה כבוד ה' וגו'", שע"י שנכנע תחילה עבור ההסתר והיש, יכול להיות בו אחר כך הגילוי דלעתיד לבוא", עכ"ל וע"ש.

ואפשר לדייק במה שכ"ק אדמו"ר הזקן כותב וזהו לשונו: "והנה לכך היה נסיעת הארון וישראל במדבר"... שיש כאן דיוק מיוחד בהזכרה מפורשת של "הארון וישראל", להדגיש את ענין קדושת עם ישראל.

וי"ל בדא"פ, שהכוונה בזה היא להורות, או עכ"פ לרמוז, שגם עצם נסיעת ישראל עצמם במדבר מהוה סוג של בירור והכנעת הקליפות. והוא ע"ד מה שמובא בשם הבעש"ט הק' שכאשר יהודי מתהלך בארץ טומאת עמים, הרי ע"י עצם זה שיש בו נפש אלוקית, וממילא מחשבות של אמונה בה', מברר הדבר בירור הניצוצות במקום. ועד"ז י"ל אף כאן, שגם ישראל עצמם הם חלק מענין הכנעת הקליפות במדבר.

ביאורי תפילה

הת' שמואל שי' און
תלמיד בישיבה

א

בקובץ הערות התמימים ואנ"ש דישיבת תות"ל כפר חב"ד י"ט תמוז ה'תשנ"ו מעיר ושואל הרב יוסף שמחה גינזבורג: בהיום יום, כ"ו טבת, מבואר ש"תעקר [טה"ד מש"כ שם "ותעקר"] ותשבר ותמגר" הם כנגד ג' קליפות שצריכים העברה לגמרי ו"תכניע" - לנגד קליפת נוגה שצריכה הכנעה ויש בה בירור.

ולכאורה עפ"ז צריך ביאור הנאמר בסיום הברכה "ומכניע זדים", דמשמע שבזדים יש הכנעה ובירור, ומאידך בתחילה אומרים "וכל המינים" וכל הזדים כרגע יאבדו" - משמע שאין בהם בירור כלל?.

ובקובץ הערות התמימים ואנ"ש דישיבת תומכי תמימים לוד שהוציאו לכבוד יום הבהיר י"א ניסן התשע"א שואל הת' א. ש.: ב'היום יום' כ"ו טבת כותב כ"ק אדמו"ר שליט"א מה"מ: "בברכת 'ולמלשינים' מפסיקים קצת בין [תיבת] 'ותמגר' לתיבת 'ותכניע', מתאים להכוונה, אשר "תעקר ותשבר ותמגר" הם ג' קליפות [הטמאות] שצריכים העברה [=הכחדה] לגמרי, "ותכניע" - נגד קליפת 'נוגה' שצריכה הכנעה [בלבד] ויש בה בירור".

ולפי זה אפשרי להסביר גם את סיומה של הברכה בה נאמר שובר אויבים ומכניע זדים, וע"פ הנ"ל ניתן להסביר ש'שובר' הולך על תיבת 'אויבים' שזה בדוגמת ג' קליפות הטמאות ותיבת 'תכניע' הולך על 'זדים'. ופירוש זדים ניתן לבאר על פי ביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א מלך המשיח (לקו"ש חלק ל' עמוד 209 ואילך), בנוגע לברכת ועל הניסים, שמה שכתוב 'זדים ביד עוסקי תורתך' אין הכוונה על רומאים כי לפי זה אינה מובנת ההשוואה בין 'זדים' ל'עוסקי תורתך' אלא הכוונה ב'זדים' היא, למתיונים שהם היו יהודים שהלכו אחר דרכם של היונים.

וניתן לומר שהוא בדוגמת קליפת נוגה שענינה הוא שהאדם צריך להכניע אותה, כך גם 'זדים' שהיה צריך להכניע אותם ולהחזיר אותם ליהדותם. ולכן נאמר על זדים תיבת תכניע שהם צריכים הכנעה לצד הטוב.

אמנם ע"פ הביאור הנ"ל יש להבין מדוע בתחילת הברכה נאמר 'וכל המינים וכל הזדים כרגע יאבדו' שהרי לפי הביאור הנ"ל יוצא ש'זדים' צריכים רק הכנעה ומדוע נאמר לשון יאבדו שענינה העברה לגמרי, וכפי שכתוב בתהילים: "כהנדוף עשן תנדוף כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים מפני אלוקים", שגם כאן יאבדו משמע העברה לגמרי שהרי יאבדו כמו דונג וכמו עשן.

וכן מהפסוק (שם צב), "כי הנה אויבך ה' כי הנה אויבך יאבדו יתפרדו כל פועלי אבן" משמע העברה לגמרי. ונשאר בצריך עיון.

ב

ומצאתי בסידור תפילה על פי נוסח האריז"ל עם פירוש מהרי"ד (מאת כ"ק אדמו"ר מוהר"ר יצחק דובער מלאדי נבג"מ, נכדו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק נבג"מ), בעמוד קט ואילך, שמבאר שם את ברכת ולמלשינים עפ"י דא"ח, ובאופן שקושיה זו מיושבת:

א. החלק הראשון של הברכה "וכל המינים וכל הזדים כרגע יאבדו" מדבר באנשים, וזהו לשונו: "וכל המינים - מינים הם אפיקורסים, שהם אומרים שתי רשויות הם... וכל הזדים - הם שעושים במזיד... להיות מתנגד על ה'... כרגע יאבדו".

ב. החלק האמצעי - "תעקר ותשבר ותמגר ותכניע" - מדבר על הקליפות עצמן: תעקר תשבר ותמגר - ג' קליפות הטמאות, ותכניע - קליפת נוגה.

ג. סיום הברכה - משובר אויבים ומכניע זדים - עוסק במצב הטוב, שמבקשים אנו, שאכן תהיה הגאולה במהרה, ואז לא יהיה רע בעולם. או אז - "שובר אויבים" - פירושו שעל ידי עבודת האתכפיא - נשבר הרע. "ומכניע זדים" - שתייהיה אז עבודת שבר ושבירה ("שובר") יתהפך להיות בחינת שבר ותקוה לה'.

ונמצא ש"מכניע זדים" - פירושו הכנעת הרע, עד כדי הפיכתו לטוב - זדונות נעשים כזכויות, כפי שיהיה בגאולה בתכלית השלימות. (ועיין שם באריכות) ומעתה, הכל בא על מקומו בשלום.

שריה מליחה והדחה

הת' מנחם מענדל שי' עמוס

תלמיד בישיבה

בספר השיחות קיץ ה'ת"ש עמ' 175, אומר כ"ק אדמו"ר מהוריי"ץ:
 "הכשרת בשר לאכילה היא על ידי מליחה. הוצאת הדמים האסורים היא
 על ידי שלשת הדברים: שריה, מליחה והדחה ובעבודת האדם הם:

שריה - לשרות בדברי הרב.

מליחה - ענין "היחידות".

הדחה - ענין הניגון.

כשאדם משרה את עצמו בדברי הרב עד שהוא מתעורר ללכת ל"יחידות"
 ועושה זאת מתוך ניגון חסידי, אז ניהיה גופו כשר, שהבשר הגשמי ניהיה
 כלי לגילוי הנשמה.

ובהיום יום לכ"ו אלול כותב כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א: "סדר
 הכשר בשר לאכילה להוציא ממנו דם האסור הוא: שריה, מליחה, הדחה,
 ענינם בעבודה: שירה - להשרות עצמו בדברי הרב, מליחה - יחידות, הדחה
 - ניגון".

ולכאורה צריך ביאור, שהרי מפורסם הדבר שיש הדחה לפני המליחה
 והדחה גם לאחר המליחה, ואילו כאן לשון רבותינו נשיאינו היא "שריה",
 לפני מליחה.

אך ביאור הענין הוא כך: בטעמי ההדחה, ישנם שלשה סוגי ביאורים:
 א. שדה השחיטה לא יבלע פנימה: רא"ה - לאחר פליטת הדם שבפנים,
 סמ"ג וסמ"ק - תוך כדי פליטת הדם שבפנים.

ב. כדי לרכך החתיכה ולעזור לדם להיפלט: ש"ך - ר"ן וי"א במרדכי - לרכך את כל הבשר, פרי מגדים: - הר"ן מצריך ריכוך קליפת הבשר בלבד.

ג. שהדם שבחוץ לא יתערב עם המלח: מרדכי: - יחלש כח המלח ולא יפליט כל הדם, רא"ש: - הדם לא יזרום החוצה, ובחזק - יבלע שוב.

ולחלכה: השו"ע (רבינו יוסף קארו) פסק כהמרדכי, ואילו הרמ"א פסק כהסמ"ג והסמ"ק, ולכתחילה הרמ"א חושש לכול הטעמים הנ"ל.

וכמו כן: השו"ע פוסק - ביורה דעה סי' ס"ט סעיף א': שצריך להדיח (לשטוף) את הבשר במים, והדחה זו מספיקה.

אולם הרמ"א פסק (שם) שיש לשרות את הבשר במים, במשך חצי שעה, ורק אחר כך לעשות את המליחה.

וזהו מה שאמר הרבי הרי"ף ומובא ב"היום יום", ש"שריה" פירושה ב"עבודה" הוא "לשרות" בדברי הרב, כפסק דין הרמ"א (הינו שלא מספיק "להדיח" את הענינים הבלתי רצויים, על ידי שטיפתם בלימוד דברי הרב, אלא צריך להיות שרוי בדברי הרבי - שריה בדברי הרב).

כפרת עוון בית עלי

הת' שמואל שי' פיזם

בוגר הישיבה

במאמר לש"פ משפטים פ' שקלים מבה"ח אדר ה'תשל"א, מביא הרבי שליט"א מלך המשיח (באות ה' במאמר) וזלה"ק: "וכמוכח גם ממארו"ל⁷. עה"פ⁸ אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה, בזבח ובמנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמילות חסדים" שגם הכפרה דמנחה (ועד"ז נסכים)

(7) ר"ה יח, א.

(8) שמואל-א, ג, יד.

אינה כהכפרה שע"י תורה וגמ"ח". - כלומר שהעניין שבכפרה שנפעל ע"י זבח ומנחה הם לא בערך להעניין שנפעל ע"י תורה וגמילות חסדים.

ולכאורה ניתן לשאול שהרי לפי מה שכותב המצוד"ד ניתן להבין הפוך.. שמכיון שבני עלי חטאו בקרבנות, ו'אין קטיגור נעשה סניגור', אז לכן אי אפשר שיתכפר עוונם ע"י קרבנות, אלא ע"י תורה וגמ"ח. ולכאורה אפשר לחשוב שהכוונה היא שמכיוון שהם חטאו בקרבנות, אז הם לא יכולים להקריב קרבן וזוהי יתכפר להם (- שזה הרצוי), אלא מכיון שא"א לא לתת אפשריות של מקום לתשובה - ניתן להם 'תורה וגמ"ח' בתור כפרה, למרות שזה לא כמו קרבנות.

אפשר לתרץ בפשטות, שהרבי שליט"א מלך המשיח סובר כמו שיטת המהר"י קרא שכותב⁹ שמכיון שבני עלי חטאו בקרבנות, לכן 'מידה כנגד מידה' הם - לא יוכלו לכפר על עוונם בקרבן אלא בתורה וגמ"ח. - ומכאן משמע שהם לא יוכלו להסתפק בהקרבנות קרבן (-הקל) 'מידה כנגד מידה' - אלא יאלצו לעבוד קשה ולעשות תורה וגמ"ח. וכך יתיישב הכל בפשטות ולא יהיה קשה, שהמצוד"ד סובר שהקרבנות הם יותר נעלים מתורה וגמח והמהר"י קרא סובר שתורה וגמח. ושיטת החסידות מכריעה כשיטתו;

אך אם נעיין ונדייק, נוכל לראות שדברי הרבי שליט"א מלך המשיח במאמר לא סותרים כלל להמצוד"ד. ובפשטות ניתן לומר; שהרבי שליט"א מלך המשיח מביא בתחילת האות, שהלימוד שתורה וגמח הם יותר מהקרבנות, מהפס"י "כי חסד חפצתי ולא זבח" וכמו שמבואר באריכות בלקו"ת¹² שעניין התורה וגמח הוא המשכה למטה ואפי' יותר מקרבן ומנחה.

וממשיך הרבי שליט"א מלך המשיח - שהתורה וגמח הם כמו הקרבנות; "שזהו לפי שההעלאה דקרבנות היא בשביל ההמשכה שאח"כ ע"י הנסכים, ולכן הרצון בקרבנות הוא (כמו) חיצוניות הרצון [ע"ד אדם שרוצה לנסוע

(9) שם.

(10) שם.

(11) הושע ו, 1.

(12) שלח מב, ג. (וכמו שכתוב שם במ סע"א ואילך. שם מא, ג ואילך. ועוד.. דהטעם שמדמה ק"ש ותפילין לזבח ונסכים הוא העלאה מלמטלמ"ע ותפילין הוא המשכה מלמעלמ"ט).

לאיזה מקום לקנות סחורה, שהרצון שלו בהנסיעה הוא רק בשביל הרוח שיהי' לו עי"ז"] מפנימיות הרצון הוא בהמשכה למטה . . שיהי' חסד, המשכה למטה".

ובהערה 27 שם כותב "אבל לא ממש. וי"ל הביאור בזה: כשאדם רוצה לנסוע לאיזה מקום לקנות סחורה - באם הסחורה היתה נמצאת במקומו, לא הי' נוסע. משא"כ בהנמשל, רצון העליון הוא שההמשכה שע"י נסכים תהי' ע"י העלאה דקרבות. וזה שההמשכה תהי' דווקא ע"י ההעלאה הוא לפי שכן הוא,,פנימיות רצון העליון וחפצו האמיתי" - וא"כ רואים שהמשל מבאר את כללות העניין ולא מדויק ממש בהפרטים,

ואולי י"ל גם כן בנוגע אלינו שלאחר שהרבי מביא את כללות עניין הלימוד שתפילה וגמח הם יותר מקרבות, מביא גם הוכחה מכללות הסיפור של חטא בני עלי - אך לא מפרטי העניין שם כנ"ל. ויש לדייק כן גם ממה שכותב "וכמוכח גם ממארזל" - ולא שמשם נלמד עניין זה.. וכן נראה ודו"ק.

בבחנית המלכות לעתיד לבוא לא שייך ענין הבושה!

הת' יוסף יצחק שי' פיזם

תלמיד בישיבה

א

מסופר בנביא בספר שמואל א' פרק כ"ד: "ויעל דוד משם וישב במצודות עין גדי: ויהי כאשר שב שאול מאחרי פלשתים ויגידו לו לאמר הנה דוד במדבר עין גדי: ויקח שאול שלשת אלפים איש בחור מכל ישראל וילך לבקש ואנשיו על פני צורי היעלים: ויבוא אל גדרות הצאן על הדרך ושם מערה ויבא שאול להסק את רגליו ודוד ואנשיו ביכתי המערה יושבים: ויאמרו אני דוד אליו ונה היום אשר אמר ה' אליך הנה אנוכי נתן את אויבך בידך ועשית לו כאשר יטב בעינך ויקם דוד ויכרות את כנף המעיל אשר לשאול בלט: ויהי אחרי כן ויך לב דוד אותו על אשר כרת את כנף אשר

לשאל ויאמר לאנשיו חלילה לי מה' אם אעשה את הדבר הזה לאדוני למשיח ה' לשלח די בו כי משיח ה' הוא: וישסע יוד את אנשיו בדברים ולא נתנם לקום אל שאל ושאל קם מהמערה וילך בדרך: ויקם דוד אחרי כן ויצא מן המערה ויקרא אחרי שאל לאמר אדני המלך ויבט שאל אחרי ויקד דוד אפים ארצה וישתחו: ויאמר דוד לשאל למה תשמע את דברי אדם לאמר הנה דוד מבקש רעתך: הנה היום הזה ראו עיניך את אשר נתן ה' היום בידי במערה ואמר להרגך ותחה עליך ואמר לא אשלח ידי באדוני כי משיח ה' הוא: ואבי ראה גם ראה את כנף מעילך בידי כי בכרתי את כנף מעילך ולא הרגתיך דע וראה כי אין בידי רעה ופשע ולא חטאתי לך ואתה צודה את נפשי לקחתה"

ב

לכאורה אין מובך הרי כשדוד צעק לשאל המלך מאחרי ויאמר לו שהוא היה יכול להורגו אבל הוא לא עשה את זה ועוד הוא כרת לשאל את כנף מעילו הוא ביזה את שאל המלך כלומר הוא ביזה מלך ישראל ולכן התחייב מיתה או לפחות עונש על כך אבל בשום מקום לא מצינו שדוד אכן נענש על כן והשאלה מתחזקת יותר ע"פ מה שמוספר בספר מלכים א' פרק א' שהרי מסופר שם על עונשו של דוד המלך על כך שביזה את בגדיו של שאל ו"אמרו רביתנו כל המבזה בגדים אינו נהנה מהם" (ע"פ רש"י שם) ולכן בסוף ימיו בגדיו של דוד לא חיממו אותו, אך על כך שדוד ביזה את שאל המלך לא לא מתייחסים כלל?!

ג

ולכאורה יש ליישב זאת ע"פ מה שכתב רבינו הזקן בלקו"ת פ' צו וזהו לשונו: "ובזה יובן מה שכתוב ולא יבושו עמי כי הנה אנו אומרים מהרה ישמע וכו' קול כלה קול הוא המשכה והשפעה והנה עתה כתיב הקל קול יעקב מבחינת דבר נמשך ההשפעה בנוק' אבל הכלה אין לה בחינת קול כי המלכות היא רק בחינת מקבל ולכן החתן אומר הרי את מקודשת לי והכלה שותקת כי אין לה קול כו'... אבל לעתיד שתתעלה המלכות אחר כל הברורים להיות א"ח עט"ב ולהיות בבחינת או"ח כתר מלכות ותהיה

היא המשפיע אז נאמר קול כלה ולזאת ולא יבושו עמי... וכיוון שעכשיו הכלה היא המלכות היא רק בחינת מקבל לכן הופכת את פניה ואוכלת וזהו ענין הבושה בהית מסתכלא ביה אבל לעתידולא יבושו עמי כי אחר הבירור ההעליה תהיה עט"ב ואז תהיה היא בבחינת משפיע וא"כ ממילא ולא יבושו כו". עכ"ל.

כלומר שעכשיו אין לכלה קול אלא היא שותקת מכיוון שהכלה היא בבחינת מלכות והמלכות היא בבחינת מקבל אלא שלעתיד לבוא בגאולה האמיתית והשלימה תתעלה בחינת המלכות לדרגה יותר נעלית ואיך שהיא עכשיו ויהיה לכלה קול ולכן אומרים מהרה ישמע... קול חתן וקול כלה".

ועל פי זה יש לסהביר את השאלה כלומר ששאל המלך הרי הוא בבחינת מלכות אבל כמו שהוא לפני הבירור והעליה ולכן שייך אצלו עניין הבושה והביזיון.

אבל משא"כ דוד המלך הרי גם הוא בבחינת מלכות אבל כמו שהיא אחרי הבירור והעלייה ואיל שהיא תתגלה בגאולה האמיתית והשלימה ולכן כאשר דוד המלך צעק מאחורי שאל ואמר לו את כל הנ"ל לא היה שייך ענין של בושה אצל שאל המלך שהרי כל ענינו של דוד הוא שמזרעויצא משיח שהרי נאמר "דוד מלכא משיחא" וד"ל.

צדיק וחסיד

הת' שמואל שי' לנדאו
תלמיד בישיבה

כתוב בפ"י בתניא, ובעוד מקומות, שחסיד זה דרגה יותר נעלית מצדיק

מעין הוכחה לזה אפשר להביא מכך מהברכה דמלך אוהב צדקה וכו' (שבברכת שמונה עשרה) מקדים חסד לצדק (בחסד וברחמים בצדק ובמשפט)

אבל אינו מובן למה בברכת "משען ומבטח" מקדים צדיק לחסיד? וכמדובר בארוכה בשיחות של הרבי מלך המשיח שליט"א שחסיד דרגתו "מפנימיות עתיק" ולעומת זאת צדיק "מחצוניות הכתר" משמע שחסיד הרבה יותר נעלה.

וי"ל בדרך אפשר הביאור בזה: כשמקדים חסיד לצדיק בברכת "מלך אוהב וכו'", רוצים להדגיש ולומר שההמשכה של חסיד תומשך עלינו, שהיא הנעלית יותר. וכן את המשכתו של צדיק, (כי המשכתו של חסיד מגיע מפנימיות עתיק שזוהי דרגה הרבה יותר נעלית מהמשכתו של צדיק) - כמבואר לעיל. ו

אילו בברכת "משען ומבטח" שמקדים צדיק לחסיד, הוא בגלל שצדיק זקוק ליותר השפעה ושמירה מחסיד, (כי בברכה זו מדובר על השפעה ושמירה מלמעלה - משען ומבטח, שעל כך מדובר בברכה זו).

בענין מטרת שליחות המרגלים דמשה

הרב משה חיים שי' פיזם
משפיע בישיבה

א

בשיחת ש"פ שלח ה'תשנ"א מסביר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א את מטרת שליחות המרגלים דמשה: "ויש לומר, ששלוח המרגלים דמשה (לדעתו של משה) לא היה (כל כך) לצורך כיבוש הארץ, לדעת הדרכים, מבוא הערים (כי בזמנו של משה לא היה צורך בדבר), אלא (בעיקר) כדי להכיר את תכונותיה ומעלותיה של הארץ...." עדכלה"ק.

כלומר שמשה לא שלח את המרגלים בשביל לדעת איך לכבוש את הארץ אלא כדי להכיר את תכונותיה ומעלותיה של הארץ.

ב

ולכאורה קשה משיחת ש"פ שלח השי"ת: "אלא שזה היה ענין המרגלים שהלכו ועובי אריינגעמיטש גם אייגענעם שכל, כי משה אמר להם לתור את הארץ על פי הסדר החזק הוא הרפה, השמנה היא אם רזה, היינו שאמר להם לכתחילה ששולחם על כל האופנים בין אם הוא עם חזק ובין רפה, היינו ששלחם שילכו ללחום ולכבוש את הארץ על מנת שהוא חזק, והעיקר היה אצלי המלחמה והכיבוש, ולכן הקדים עניין החזק הוא הרפה קודם לענין השמנה היא אם רזה, שזהו ענין הרווח והשכר, כי משה רצה שזה יהיה שלא על מנת לקבל פרס". עדכלה"ק.

ומשמע מכאן שכל משרת השליחות של המרגלים דמשה הייתה בעיקר לצורך המלחמה והכיבוש וזה לכאורה סותר את מה שמסביר בשיחת ש"פ שלח התנש"א הנ"ל?

ולא מצאתי תשובה על כך אשמח לשמוע דעת הקוראים בזה.

נגלה

בענין אבות נזיקין

הרב יהונתן ש"י עמוס
משגיח בישיבה

א

שנינו בגמ' מסכת ב"ק דף ב' עמוד א' (משנה העוסקת בענין אבות נזיקין)
"ארבעה אבות נזיקין השור הבור המבעה וההבער".

בהמשך הגמ' (דף ג' עמוד ב') ישנה מחלוקת בין רב ושמואל בנוגע ל"מבעה"
(אחד מהאבות נזיקין המוזכרים במשנה).

לפי רב "מבעה זהו אדם" (כלומר היוזק ע"י אדם) משא"כ לפי שמואל
"מבעה זהו "שן" (כלומר - ל"שור" (אחד מארבעה אבות נזיקין המוזכרים
במשנה) יש שלשה אבות - "קרן" "שן" ו"רגל", וכל נזק שנגרם ע"י השור
ממשיך לאב שלו בהתאם לתכונותיו לדוגמא: היוזק ע"י נגיחה ממשיך
ל"קרן" מכיוון ש"קרן כוונתו להזיק" וגם כשהשור נוגח כוונתו להזיק וכן גם
בשן. ולפי שמואל "מבעה" זהו "שן", כנ"ל).

ב

וממשיכה הגמ' ומביאה (בדף ד' ע"ב) ברייתא העוסקת גם היא בענין אבות נזיקין והיא: "תני רב אושיעא שלשה עשר אבות נזיקין שומר חינם והשואל נושא שכר והשוכר נזק צער ריפוי שבת ובושת וארבעה דמתני' הא תליסר"

ושואלת הגמרא - אם אכן יש שלשה עשר אבות נזיקין מדוע התנא במשנתנו שנה רק ארבעה? וממשיכה הגמרא ומחלקת בין שמואל לרב (בענין מחלוקתם בהבנת המשנה בנוגע ל"מבעה" כנ"ל) ומסבירה שלפי שמואל לא קשה מכיוון שלפי דעת שמואל מבעה זהו "שן" ואם כן יוצא שמשנתנו עוסקת רק בנזקים שנגרמים ע"י ממונו של אדם (שור, בור, וכו') ולא ע"י האדם עצמו ולכן רב אושיעא הוסיף עוד תשעה אבות נוספים העוסקים בנזקים הנגרמים ע"י האדם עצמו (שומר חינם וכו').

אך לפי דעת רב קשה שהרי לפי רב "מבעה" זהו "אדם", וא"כ אי אפשר לומר שמשנתנו עוסקת בנזקים הנגרמים ע"י ממונו של אדם (שהרי מבעה זהו אדם) וא"כ מדוע התנא במשנתנו שנה רק ארבעה אבות ולא את כל השלשה עשר?

ועונה על כך הגמרא שלפי רב ברגע שהתנא כתב במשנה "מבעה" (אדם) זה כלל את כל הדברים הנכללים באדם כלומר שומר חינם וכו'. ולכן לא קשה שהרי התנא במשנתנו כלל את כל האבות שאמר רב אושיעא.

וממשיכה הגמרא ושואלת אם כן קשה על רב אושיעא שהרי אם התנא במשנתנו כלל את כל הדברים הנ"ל בברייתא במשנה מדוע רב אושיעא חזר ושנה אותם שוב.

ועונה הגמרא שלפי רב אושיעא יש שתי סוגי היזק באדם: א. אדם שהזיק אדם ב. אדם שהזיק שור (בהמה \ ממון). ולכן אי אפשר להכליל אותם באותו אב ("מבעה"). אך בכל זאת קשה לגמרא והיא ממשיכה לשאול הרי אם באמת יש שתי סוגי אדם ולכן אי אפשר להכליל אותם באותו אב ("מבעה") מדוע ב"שור" שיש בו גם שתי סוגים: א: שור שהזיק שור (בהמה \ ממון). וב: שור שהזיק אדם הם נכללים באותו אב ("שור")?

ועונה הגמרא - שבאמת זה נכון של"שור" יש שתי סוגים אבל אין צורך לחלק אותם שהרי בין שתי סוגי אדם יש הבדל מהותי שכן אדם שהזיק שור משלם אך ורק תשלומי נזק אבל אדם שהזיק אדם משלם גם את כל שאר ארבעת הדברים (צער, רפוי, שבת ובושת). ולכן אינם יוכלים להיכלל באב אחד אבל משא"כ בין שתי הסוגים של שור אין הבדל מהותי שהרי בין אם השור הזיק שור ובין אם הזיק אדם משלם תשלומי "נזק" בלבד ולכן לא קשה מדוע בין שתי סוגי שור לא מחלקים.

עד כאן מהלך ורצף הגמרא (עיי' שם באריכות).

ג

ולכאורה קשה שהרי לעיל בדף ב' עמוד ב' שנינו שיש הבדל מהותי בין שור שהזיק שור לבין שור שהזיק אדם שהרי שור שנגח בהמה אינו מועד אלא לבהמה בלבד ולא לאדם, אבל אם נגח אדם נחשב למועד גם לבהמה שהרי בהמה קלה למות ולאדם יש מזל ויודע להתחמק מהשור (עיי' ברש"י שם).

ואם כן יש הבדל מהותי בין שתי סוגי השור ולכן חוזרת השאלה על רב אושעיא מדוע בשור לא חילק בין שתי הסוגים שבו, אלא רק באדם? (כנ"ל).

ד

ויש לומר שאם כל זה שיש הבדל נוסף בין שתי סוגי השור בכל זאת זהו לא הבדל שמשנה כל כך שהרי כל ההבדל בין שתי סוגי האדם הוא בתשלום הנזק שהרי אדם שהזיק שור משלם גם את שאר ארבעת הדברים (צער, רפוי, שבת ובושת) אבל בשור בין אם יהיה מועד רק לבהמה ובין אם יהיה מועד גם לאדם ישלם רק "תשלומי נזק" במקרה שהשור יהיה תם ישלם חצי נזק ובמקרה שהשור יהיה מועד ישלם נזק שלם ולכן זהו לא הבדל מהותי.

חצי קב בשתי אמות

א' מאנ"ש, קרית שמואל

המשנה בתחילת פרק "אלו מציאות" (בב"מ כא.) כותבת מצא פירות מפוזרין הרי אלו שלו. ומפרשת הגמרא מהם פירות מפוזרין. אמר ר' יצחק קב בארבע אמות. היינו מידת קב המפוזרת בשטח של ארבע אמות זה נקרא מפוזר, משא"כ אם זה יותר מקב או פחות מארבע אמות אין זה מפוזר ובהמשך מפרשת הגמרא שמדובר בזמן אסיפת הגרנות, שקב ב-4 אמות אדם מוכן להפקיר, ולכן הרי אלו שלו.

ושואל רבי ירמיה בהמשך, מה יהיה הדין בחצי קב בשתי אמות, האם טעמו של רבי יצחק זה משום טירחה מרובה, ולכן קב בארבע אמות הרי אלו שלו, אבל חצי קב בשתי אמות שאין טירחה מרובה, לא יגע, או שטעמו של רבי יצחק זה משום שקב בארבע אמות לא חשוב, וא"כ גם חצי קב בשתי אמות שאינו חשוב, הרי אלו שלו. ושואל תוס' ד"ה חצי קב (שם), על קושיית רבי ירמיה שלכאורה חצי קב בשתי אמות זה בדיוק כמו קב בארבע אמות ולכן אינה מובנת קושיית רבי ירמיה.

ומתרץ בשתיים: א. כיון שאין אלא חצי קב ילקוט כיון שאין לו טורח לגמור, אבל קב בארבע אמות יש לו טורח ללקוט הכל ואין מלקט כלל.

ב. קב בארבע אמות, זה 4 כפול 4 היינו 16 אמות, אבל חצי קב בשתי אמות, זה 2 כפול 2 היינו ארבע אמות.

ולכאורה יש להקשות כמה קושיות: א. בקושיית תוס', אינו מובן, הרי ר' ירמיה מפרש את קושיותו.

ב. בתי' תוס' הראשון, אינו מובן, הרי זה בדיוק מה שאומר ר' ירמיה ומה החידוש שחידש?

ג. בתי' תוס' השני אינו מובן, הרי ר' יצחק לא אומר "קב", אלא קב בארבע אמות, כלומר לא רק הכמות גורמת, אלא גם סוג הפיזור בשטח (כמו שפירש רש"י ד"ה "משום דלא חשיבי") שאם זה היה למשל קב ב-3 אמות, כן היה

אוסף, למרות שלא חשוב, ואם כן מניין לנו לומר שאם קב בארבע אמות (שהם 16 אמות מרובעים) לא חשוב, כמו כן חצי קב לא חשוב, הרי אולי את זה כן יאסוף כי מפוזר פחות למרות שזה לא חשוב לו?

אלא יש לפרש כוונת התוס' כך שלכאורה אם קב בארבע אמות הרי אלו שלו בגלל טירחה, הרי זה בגלל הפיזור של הפירות (-החיטים), וא"כ אותה טירחה קיימת גם בחצי קב בשתי אמות ששם הוא אותו פיזור.

והראיה, שבקב בארבע אמות אינו אוסף אפילו חצי קב, ומפקיר הכל, וא"כ גם חצי קב בשתי אמות לא יאסף?

וע"כ מתרץ תוס' 2 תירוצים: א. אינו מתחיל לאסוף מה שלא יכול לגמור, ולכן דווקא קב בארבע אמות אינו אוסף כלל, אבל חצי קב כן יאסף.

ב. הפיזור בחצי קב הוא יותר קטן, כי זה חצי קב בארבע אמות מרובעים, ולכן בחצי קב יש מקום לומר שכן יאסף.

אלא שלפי הפירוש השני יש להקשות, מדוע הגמרא אומרת שחצי קב גם לא חשיבי, הרי כנ"ל החשיבות נקבעת גם לפי הפיזור ולא רק לפי הכמות, וכאן שפחות מפוזר אולי כן יאסף?

ויש לתרץ שתוס' מדייק במילים של הגמרא שכותבת: משום דלא חשיבי וחצי קב בשתי אמות כיון דלא חשיבי מפקר להו, שהנה המהרש"ל מוסיף כאן: "וכ"ש חצי קב", כיוון שהבין שהפיזור אותו דבר (כמו בתי' הראשון של תוס'), ולכן אם בקב בארבע אמות לא חשוב כל שכן שחצי קב לא חשוב, אך תוס' בתירוץ השני מקבל את הגירסא שכתובה אצלנו ללא "כל שכן" היינו כשם שקב בארבע אמות לא חשוב בגלל הפיזור, כן חצי קב ב2 אמות לא חשוב, אך לא בגלל הפיזור אלא בגלל הכמות.

ולכן אין זה כל שכן, אלא סברתו של ר' ירמיה.

טעם לקביעת המעשרות בעמון ומואב בשביעית

הת' צבי הרשי שי' שינברגר
תלמיד בישיבה

איתה במסכת חגיגה דף ג' עמוד ב' ושם מובא שתיקנו¹³ שיעשרו עמון ומואב מעשר עני בשביעית ב"כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית". ועיין שם ברש"י ד"ה כך מקובלני שהינחו מלקדש את עמון ומואב בכדי שיהיה לעניים על מה לסמוך שהיה לחכמים לתקן להם איזה מעשר שירצו ולכן בחרו דווקא במעשר עני.

אך לכאורה קשה מדוע לתקן בעמון ומואב מעשר עני (בשמיטה) בשביל עניים בעת שכל הארץ שלהם היא לאוכלה כדאיתה בשמות פרק כ"ג פסוק י"א: "והשביעית תשמטנה ונטשתה ואכלו אביוני עמך וגו'". ואם כן מדוע לתקן לעניים מעשרות בעמון ומואב שיסמכו עליהם בו בעת שכל הארץ שלהם שיכלו לסמוך עליה.

ובפשטות ניתן לתרץ: שהרי גם עשרים יכולים לאכול בשביעית כמו עניים כדאיתה בויקרא פרק כ"ה פסוק י' וברש"י שם ד"ה לך ולעבדך ולאמתך. וזהו לשונו (של רש"י): לכי שנאמר ואכלו אביוני עמך, יכול יהיו אסורים באכילה לעשרים תלמוד לומר לך ולעבדך ולאמתך, הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן" עדכ"ל.

אך עדיין מגומגם קצת שהרי בשנה רגילה יש לענים רק מעשרות ובשנה זו יש להם את תבואות ופירות כל הארץ ואף על פי כן שגם לעשרים יש רשות לקחת, עדין מסתבר לומר שלעניים ישאר יותר פירות מאשר כל שנה רגילה. ואם כן חוזרת השאלה מדוע יש לתקן להם במיוחד מעשר שיסמכו עליו?

(13) עיי"ש שנמנו וגמרו ואח"כ אמר ר"א שכך מקובל מר' יוחנן בן זכאי שקיבל מרבו ורבו קיבל מרבו

ונראה לתרץ על פי לשון הגמרא "כדי שיסמכו עליהם עניים". והיינו שבאמת יש להם יותר פירות מכל שנה אך זה לא בטוח. פי' שהעניים אם לא נתקן להם מעשר עני יהיו מודאגים כל השנה שמא לא ישאר להם פירות ותבואה (אף על פי שבפשטות צריך להשאיר להם אולם כיוון שיש אפשרות לכולם לקחת מפירות הארץ ולכן יכול להיות אפשרות שלא ישארו להם פירות ולכן יהיו מודאגים ופחדים) ולכן תיקנו להם בעמון ומואב מעשר עני כך שתסמוך דעתם עליו. זאת אומרת שיהיה להם על מה "לסמוך" שהעניים לא ישארו מודאגים כי ידעו שיש להם את עמון ומואב ששם יש מעשר לעניים בלבד בכל שנה ועל כן תסמוך דעתם ויהיו בטוחים וזהו הלשון בגמרא "שיסמכו" עליהן עניים היינו שעל עמון ומואב הם יוכלו לסמוך במאת האחוזים שיש להם שם פירות ותבואה ולכן לא יהיו מודאגים¹⁴.

הגירסא המדוייקת ברש"י

הת' יוחאי שיח' דניאל
שליח בישיבה

איתה במסכת סוטה דף ה' עמוד א' ושם ברש"י ד"ה רואה את הגובה מפרש: "לקרבו ולהשתדל עמו וחשוב בעיניו כמו כביכורה בתאנה בראשיתה ראיתי את אבותיכם נתתי עיני לקרבם ולחבבם" עדכ"ל.

וקשיא טובה רש"י מפרש כן על המילים גבוה רואה את הגובה והיינו שה' גבוה וראה את האבות שהם גבוהים.

אך קשה: א. שהרי הגמרא אומרת שם שזהו דרכו של בשר ודם (שגבוה רואה את הגבוה) משא"כ דרכו של הקב"ה היא להיפך דווקא שגבוה הרואה את הנמוך דווקא, שנאמר: כי רם ה' ושפל יראה. וא"כ קשה שה' שינה מימדיותיו וראה את הגבוה כמידת בשר ודם וגם לא את השפל כמידותיו.

¹⁴ ומלשון רש"י ד"ה נמנו ואמרו. וכך מקובלני. משמע שכל הענין הוא בכדי שיורעו אך גם בלשנו אפשר לפרש כמואב בפנים שהניחו מלקדם בכדי שיורעו ומהורע יתנו את המתנות לעניים בכדי שיסמכו

ב. קשה יותר הלשון ברש"י "לקרבו ולהשתדל עמו וחשוב בעיניו" הרי אם הוא גבוה ג"כ מצד עצמו מדוע צריך לקרבו (כאילו הוא מרוחק מבני אדם). ואם תאמר שהכוונה היא לקרבו אליו (ולא שהוא מרוחק משאר בני אדם). עדיין קשה המשך פירושו וחשוב בעיניו. שהרי אם אדם גבוה הוא חשוב בעיני כולם ולא רק בעיניו. שכך הוא נוהג שבעולם שאדם גבוה כדהיינו נעלה חשוב הוא. ואם היה אדם שפל היה מובן הפי' חשוב הוא בעיניו שכיוון ששפל הוא בעיני אנשים איננו חשוב אלא בעיני ה' דווקא אך אם אדם גבוה הוא חשוב בעיני כל אחד ולא דווקא בעיניו של אדם גבוה אחר.

ובאמת נראה שהרגיש בכ"ז הרש"ל ולכן הגיה כאן בד"ה במקום רואה את הגבוה צריך להיות שפל. והיינו שהקב"ה רואה את השפל. ואם כן אתי שפיר שבאמת חשוב דווקא בעניו של ה'. וכן לא שינה מדרכו אלא ראה לחבב את האבות שהיו נמוכים דווקא.

שונות

בענין ציצית במקום שהנכרים מצויים שם

הת' אליאב ש"י חביב
תלמיד בישיבה

בשולחן ערוך אורח חיים, סימן כ"ה סעיף ז' כותב אדמו"ר הזקן וזהו לשונו:

"והעולם נהגו להתעטף אף בטלית גדול בביתו קודם הנחת התפילין ואח"כ מניח תפילין והולך לבית הכנסת ובמקומות שנכרים מצויים ברחוב אין מתעטפים בטלית גדול עד בואו לחצר בית הכנסת". ע"כ לשונו והי ינו שפוסק אדמו"ר הזקן שבמקום שיש נכרים, את הטלית ישים רק בבית הכנסת. והנה בסימן ח' סעיף י"ט פוסק לגבי טלית קטן שהציצית על כל פנים צריכה להיות גלויה ובמקומות שמצויים נוכרים יכול לתחבן בבגדים.

וצריך להבין: א. מדוע לגבי טלית קטן כתב "יכול" לתחבן שמשמע שזהו לשון רשות ולגבי טלית גדול "אין מתעטפים" והיינו שזהו לשון חובה שאף על פי שרצה להתעטף בטלית גדול בביתו אינו יכול שכאן משמע מלשונו שחובה היא שהיכן שהנכרים מצויים יתעטף דווקא בבית הכנסת?.

ב. צריך להבין גופא גבי הלכה זו מדוע מדבר רק על טלית גדול (שצריך לשים בחצר בית הכנסת) ולא מזכיר גם שאת התפילין יש להניח בבית הכנסת היכן שהנכרים מצויים?.

ג. צריך להבין מהו הטעם שאם יש נכרים מצויים ברחוב מתעטף דווקא בבית הכנסת?.

והנה מקורו של רבינו הזקן לשתי ההלכות הללו הוא מגן אברהם להלכות ציצית והלכות תפילין (סימן כ"ה סעיף קטן ה' וסימן ח' סעיף קטן י"ג) ושם מג"א לא מזכיר הטעם מפני מה משנים בגלל הנכרים ובמחצית השקל שם מפרש את טעמו של המג"א הלכות תפילין שזהו משום רשעת העכו"ם.

ע"כ היה נראה לומר שזהו משום חשש שמא הגוים יפגעו בו ועפ"ז יובן מדוע בהלכות תפילין המג"א גם מביא הלכה זו בלשון חובה וכלשונו "ובמקום שמצויים עכו"ם ברחוב לכולי עלמא יתעטף בחצר בית הכנסת" והיינו שבגלל פיקוח נפש אנו מחייבים אותו להתעטף בבית הכנסת ואם רוצה להתעטף בביתו אינו יכול מחשש שיזיקו לו הנכרים ואף אם הוא אינו חושש אינו בעל הבית על גופו ואסור לו להעמיד עצמו על מקום שיש חשש סכנת פגיעה לגופו כפי שפסק אדמו"ר הזקן בחו"מ דיני שמירת גוף ונפש בל תשחית סעיף ד'.

ועפ"ז יובן מדוע דווקא בהלכות תפילין מפנה המג"א לסימן תקנ"ד ששם הרמ"א פוסק שהיכן שיש גויים מצויים ילך עם נעלי עור שגם שם זהו לשון חובה "לא יחלוץ כי אם ברחוב היהודים וכן נהגו" שמשום רשעת העכו"ם מכריחים אותו להישאר עם נעלי עור שלא יזיקו לו הגויים עד שיגיע למקום היהודים ועפ"ז מובן מדוע דווקא בהלכות תפילין שזהו לשון חובה מפרש שם המחצית השקל פירוש זה משא"כ בהלכות ציצית שזהו לשון רשות "לאנשים ההולכים בין העכו"ם יוצאים בזה" ולכן אם רוצה ללכת עם הציציות בגלוי יכול כי זהו לא משום סכנת הגוף.

ותיהיה קושיא טובה על פירוש זה דמה שונה בין ציצית לטלית (ומנעלים) שבציצית לא יהיה סכנה ובטלית (ונעלים) כן יהיה סכנה?

על כן צריך לומר כפי שכתב רבינו הזקן הטעם בהלכות ציצית סעיף י"ט שם שזהו משום שחושש שהעכו"ם יצחקו עליו ולכן מתירים לו לתחבן בבגדים (ושעל כל פנים בברכה יהיו מגולים) וכיוון שכבר פירש אדמו"ר הזקן טעם בהלכות ציצית לא היה צריך לחזור ולשנותו בהלכות תפילין שכבר הניח לנו היסוד מהו הטעם לכל פעם שמשנים מפני העכו"ם.

אך אם כן צריך להבין מדוע בהלכות ציצית הלשון היא רשות (גבי תחיבת הציצית בבגדים) משא"כ בהלכות תפילין שהלשון היא חובה וי"ל שבסעיף ז' לא פוסק זה בתור הלכה אלא בתור סיפור שמנהג העולם שכמובן גם נוגע להלכה הוא... ובהקדים שבסעיף א' פסק שאת הטלית ישים לפני התפילין ובסעיף ה' הביא יש אומרים שהתפילין צריך להיות לפני הטלית ובסעיף ו' כתב שצריך לצאת ידי כולם ישים טלית קטן בביתו וטלית גדול בבית הכנסת, לאחר מכן בסעיף ז' כותב בפועל שהעולם נהגו להתעטף בטלית גדול בביתו כמו בסעיף א' ובמקומות שהנכרים מצויים שם נהגו להתעטף בחצר בית הכנסת והיינו שלא כותב את ההלכה מצד חובה אלא מלשון מנהג העולם שבמקומות שהנכריים מצויים העולם נהגו לא להתעטף עד שיגיע לחצר בית הכנסת ובאמת מביא סעיף זה בתור הלכה שהרי הדין הוא שיש נכרים, באמת יכול לשים הטלית בבית הכנסת אך לשון זה אינה מורה על חובה אלא על מנהג העולם, שהולך הלשון על ראש הסעיף שהוא מנהג העולם.

ותירוץ שאלה ג' יש לומר בפשטות שלא הזכיר תפילין מכיוון שדיבר לפי שיטת מנהג העולם שאת הטלית שמים לפני תפילין. א"כ כשהזכיר הטלית שלא שמים אותה עד לבית הכנסת לא היה צריך שוב להזכיר על תפילין כיוון שמנחים אותה בין כה אחר הטלית. וא"כ שאת הטלית שמים בבית הכנסת ממילא היה לתפילין.

והיוצא מכל האמור לעיל שהרוצה להתעטף בטלית גדול בביתו אף במקומות שנכרים מצויים שם יכול להתעטף.

דתן ואבירם הם שהותירו מן המן

הת' שמואל שיחי' אחזן

תלמיד בישיבה

אית' בחומש שמות פרשת שמות פרק ב' פסוק י"ג, "ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים ניצים ויאמר לרשע למה תכה רעך" ורש"י בפירושו על פסוק זה מפרש: "שני אנשים עברים: דתן ואבירם הם שהותירו מן המן ניצים: מריבים" עד כאן פירוש רש"י.

והעיקר שפתי חכמים מפרש ומסביר איך רש"י הבין שאלו הם דתן ואבירם: "דכתיב הכא שני אנשים וכתיב התם סורו נא מעל אהלי האנשים בפ' קרח. (הבין שזה דתן ואבירם ע"י גזירה שווה)

משמע מכל הנ"ל שבא רש"י להשמיענו ש"שני אנשים עברים ניצים" אלו הם דתן ואבירם!

ולכאורה קשה: מדוע הוצרך רש"י לומר שהם שהותירו מן המן, מה זה מוסיף לנו בהבנה, מה בא ללמד אותנו משפט זה?

ובהקדים: מדוע הותירו דתן ואבירם מן המן מכיוון שלא היה להם אמונה בהקב"ה שיוריד להם מן גם מחר אז הם אספו מן גם למחר וכו'. ולפי עניות דעתי אולי אפשר לומר: שבא רש"י ומשמיע לנו את זה ללמד אותנו שבגלל שלא היה להם אמונה בהקב"ה אז באמת יש איתם מריבות ונקראים אנשים ניצים.

על דרך מה שמבואר בתניא "והמאמין לא יחוש"

(שמעתי מפי מנכ"ל הישיבה הרב איתן יעקב שיחי' פיום)

ביאור הקושי בנוסח י"ג מידות הרחמים שאנו אומרים בתפילה

הת' שלום שיחי' נתן

תלמיד בישיבה

אנו אומרים בכל יום (למעט בימים אשר אין אומרים בהם תחנון) בתפילות שחרית ומנחה אחרי תפילת שמונה עשרה, את נוסח הוידי ובסיום ההכחות על הלב וכו' אנו אומרים את יג מידות הרחמים וזהו הנוסח - "ויעבר ה על פניו ויקרא ה' ה' א-ל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת: נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה".

ולכאורה נשאלת השאלה איך מפסיקים את הנוסח הנ"ל באמצע פסוק שהרי הפסוק המלא הוא - "ויעבר ה' וכו... נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה לא ינקה פקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים" (שמות ל"ד ז)? ועוד יותר שפוסקים במילה - "ונקה" והרי ההמשך של המילה הוא - "לא ינקה" והמשך זה בא לרבות לנו ש- "לפי פשוטו משמע שאינו מוותר על העון לגמרי אלא נפרע ממנו מעט מעט ור"ד מנקה הוא לשבים ולא ינקה לשאין שבים (יומא פ"ו) (על פי רש"י) וא"כ איך אפשר להפסיק במשפט הזה הרי אם מפסיקים כאן אין את הריבוי של - "לא ינקה"? ואפשר לומר : ש-

א. אפשר להפסיק בפסוק זה מכיון שאין בו שם מז' שמות שאינן נמחקים לעולם.

ב. למרות שנוסח זה נפסק דווקא במילה "ונקה" ללא המשך של המשפט זה מסתדר מכיוון שהנוסח הנ"ל כולל את כל י"ג מידות הרחמים שהרי הם פועלים ישוע כנודע ולכן לא הוצרך להמשיך את המשפט מכיוון שהנוסח הנ"ל הובא בתפילה לצורך תפילה ובקשה ולא לצורך לימוד.

ג. ואפשר להסביר זאת בפירוש גאולתי יותר והוא: שבעצם נוסח זה בא אחרי הוידי שאנו שאנו עושים וכביכול מתחרטים על עונותנו ולאחר מכן אנו אומרים את י"ג מידות הרחמים עד המילה "ונקה" דווקא מכיוון שאנו מבקשים מהקב"ה שעל ידי י"ג מידות הרחמים הוא ירחם עלינו וישמע בקשותינו וישלח במהרה בימינו את משיח צדקנו עד שנגיע לידי הדרגה של "ונקה כלומר שהקב"ה ימחל לנו על עונותנו מיד וולא עיכובים ולכל בני ישראל גם לאלו שאינם שבו באמת לקב"ה כנזכר לעיל בפירוש רש"י.

ואפשר להוכיח מהנוסח שאנו אומרים אחרי הוידי ולפני י"ג מידות הרחמים והוא: "אל ארך אפים אתה ובעל הרחמים נקראת ודרך תשובה הורת גדולת רחמך וחסידך תזכור היום ובכול יום לזרע ידיך תפן אלינו ברחמים כי אתה הוא בעל הרחמים בתחנון ובתפלה פניך נקדם כהודע לעניו מקדם מחרון אפל שוב כמו בתורתך כתוב ובצל כנפיל נכסה ונתלונן כיום וירד ה' בענן תעבור על פשע ותמחה אשם כיום ויתיצב עמו שם תאזין שועתנו ותקשיב מנו מאמר כיום ויקרא בשם ה' ושם נאמר:

שהרי בנוסח הנ"ל אנו אומרים - "וירד ה' בענן" ומבואר על זה (בתו"ח שמות ח"א ב"פ א') שכל התגלות אור העצמות של אין סוף לעיני כל ישראל הכל היה על ידי ענן. שגילוי זה היה במתן תורה כמו שכתוב ל"עני כל ישראל" וכן יהיה גם בגאולה.

וכן כתוב בנוסח הנ"ל - תאזין שועתנו - כלומר שהקב"ה יאזין לשוועת בני ישראל והרי כל יהודי משווע לכך שתבוא הגאולה. ולכן נוסח זה נפסק דווקא במילה "ונקה ללא ההמשך שלה. (מצד שתי הטעמים הנ"ל).

הוספה

המקור ההלכתי להכרזת הקודש
"יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד"

פתח דבר

בגיליון חג השבועות ה'תשס"ט (גיליון י"ב) דהערות התמימים ואנ"ש דשיבתנו הקדושה, נוספה "הוספה" בענין הכרזת הקודש "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד",

ומפני חשיבות הדברים, מצאנו לנכון להדפיס כאן, שוב, "הוספה" חשובה זו, לזרזו ההתגלות של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א מהרה יגלה אמן כן יהי רצון. ונחתום בהכזת הקודש זו "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד".

המערכת

המקור ההלכתי להכרזת הקודש "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד"

הרב אורי מרדכי שי' ליפשיץ

ברצוני לבוא בשורות אלה, בעניין שלצערנו הרב הננו עסוקים בו משך ריבוי זמן, ואף מי שלא יסבור כמוני, הרי "תורה היא ללמוד אני צריך".

והוא בעניין אמירת יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד (ולא אתבסס רק על שיחות ומעשה רב כו', שהרי היו כו"כ שניסו לומר בזה דברים בכל מיני אופנים. ואכ"מ).

לפני שאפתח בעניין, אקדים בזה ג' הקדמות:

.

א

עיון בדברי הרמב"ם - אין אדם יודע איך יהיו הדברים

האמנם גם כשיארע הדבר בפועל גם אז לא ידעו?

דברי הרמב"ם בסיום ס' היד החזקה (פי"ב ה"ב) "וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו, שדברים סתומים הן אצל הנביאים..."

והשאלה הפשוטה היא: האם כשיגיע הזמן, ידעו או לא?

הנה בודאי כשיגיע זמן בו יקויים "והיה ה' למלך על כל הארץ גו'", ונכון יהיה הר בית ה'... ונהרו אליו כל הגויים גו'", ומוכח שבודאי יהיה זמן שבו כל ישראל ואפי' אומות העולם יכירו (עד לבע"ח ש"לא ירעו ולא ישחיתו גו' כי מלאה הארץ דעה").

אמנם נראה מכו"כ מקומות שיהיה משך זמן, אירועים הקשורים באופן ישיר עם הגאולה האמיתית והשלימה, ואעפ"כ יהיו אנשים גדולים וטובים שלא ידעו לקשר אותם לגאולה.

ואביא בזה כמה מקורות בודדים.

1. דברי הרמב"ם עצמן בהלכה שלאחרי זה: "בימי המלך המשיח כשתתישב מלכותו ויתקבצו אליו כל ישראל".

היינו שיש זמן בימות המשיח שהוא עדיין לפני שתתישב מלכותו, ולפני שיתקבצו אליו כל ישראל.

2. הדבר מפורש במפרשי דניאל (בסופו) על הפסוקים "ואני שמעתי ולא אבין ואומרה אדוני מה אחרית אלה.. ויאמר לך דניאל כי סתומים וחתומים הדברים עד עת קץ.. ולא יבינו כל רשעים והמשכילים יבינו" (שלכאורה מכאן הוא מקורו של הרמב"ם (שכתב "וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו" הנה גם דניאל, שהמלאך עצמו אמר לו

מה יהיה - שואל שהוא לא הבין את הדברים. והמלאך אינו מפרש, רק אומר לו בפירוש דע לך ש"סתומים וחתומים הדברים עד עת קץ".

ומה יקרה בבוא "עת קץ", האם אז יבינו את מה שנאמר מקודם או לא? הנה רש"י פירש והמשכילים יבינו אותה בבא עת קץ, ועד"ז פי' האבן עזרא "כי בעת הקץ יבינו המשכילים רמיזות המלאך", היינו שלדעות אלו הרי (לפחות בהתחלה) רק המשכילים יבינו (וכן משמע בפירוש בלשון הנביא).

ברם המצו"ד פי' "אבל בבא הקץ יתחכמו הכל להבין!" היינו שלדעתו כולם יבינו.

ובהכרח לומר א' מהב', או שיהיה זמן כדעת רש"י ויהיה זמן כדעת המצו"ד (וכנ"ל שמוכרח להיות זמן בו כולם ידעו). או שהכוונה בפי' המצו"ד ש"יתחכמו הכל להבין" היינו כל מי שיחפש לדעת בהתאם למקורות (ולא כולם ממש) שאם לא תאמר כן יקשה על המצו"ד מהמפורש בכתוב שאומר "המשכילים יבינו". ואולי שני האפשרויות אמת.

ג. בפסיקתא רבתי דרב כהנא פרשה ל"ה שמחלק את מצב עם ישראל באופן כללי לג' קבוצות, והם:

א) "אבילים שחמדו את הישועה ערב ובוקר וצהרים מאמין במשנה ראשונה. כל רואיהם כיכרום אלו אבלי ציון" "אבלי ציון שהשפילו את רוחם ושמעו את חרפתם ושתקו ולא החזיקו טובה לעצמם. . אבילים זכוהו שהודו בו".

ב) "צדיקי הדור שמסלקים תפילתם ומניחים אותם על ידי הארץ ואומרים לפניו רבונו של עולם לא יפה עשינו כל השנים כצאן תעינו..."

ג) "צרה גדולה מישאל שמבזין אותן ומלעיגין עליהן "ושחקו עליו פושעי ישראל. . שמא משיח נגוע..."

והיינו, שמחלק לג' סוגים "אב לי ציון" המבקשים את הגאולה - והם אלה שזכוהו והודו בו. צדיקי הדור - שמקיימים מצוות וכו' (ובפסיקתא משמע יותר שענינם הוא לימוד התורה), ודרגה שלישית פושעי ישראל - ששחקו עליו.

4. ועד"ז בפרקי היכלות פל"ו "ואלה שאינם מאמינים בו קוראים למאמינים בו בשם משומדים ועוד דברים שאין האוזן יכולה לשמוע..." ,

המורם מכל הנ"ל שבודאי בביאת משיח יש כמה שלבים, ובדאי יהיו יהודים שיכירו בזה בתחילה, או עכ"פ בשלבים מוקדמים, ויהיו כאלה (צדיקים) שיכירו בזה רק בשלבים מאוחרים יותר. ויהיו כאלו שנמצאים במצב של "שחקן עליו", רח"ל, וקוראים למאמינים בו בשמות גנאי חמורים ביותר.

ב

היחס למי שאומר סתומים וחתומים הדברים

בזמן שאפשר לדעת

ישעיה הנביא (פכ"ט פסוקים יא, יב) אומר בנבואה שנאמרה ונצרכה לדורות "ותהי לכם חזות הכל כדברי הספר החתום אשר יתנו אותו אל היודע ספר לאמור קרא נא זה ואמר לא ידעתי ספר".

ופי' במצו"ד "ותהיה לכם חזות הכל. לכם היו כל נביאות של דברי ה', כמו דברי הספר החתום, אשר אם יתנהו אל היודע לקרות, ויאמרו לו קרא נא זה, וישיבו הוא לאמור לא יכול לקרות - כי חתום הוא, והנה מוצא עילה ותואנה לפי שאין רצונו לקרות, כי אם יהיה רצונו לקרות היה משיב פתח החותם ואקראנה. וכן החכמים שבכם אומרים הלא יש בדבר ה' דברים חתומים, ולזה לא יתנו לב עליהם, ואם היו חפצים בהם היו אומרים להנביא פרש לנו הדבר החתום". עכ"ל.

(ומה סתום יותר מהקץ? שגם אותו פירש לנו הנביא, ובפרט כשהרבי מלך המשיח שליט"א השמיע בפירוש "ענווים הגיע זמן גאולתכם").

ובהמשך מצו"ד: "וניתן הספר. וכאשר ניתן הספר אל אשר לא ידע לקרות ספר, ישוב לומר לא ידעתי לקרות אף אם היה פתוח - וכן הכסילים שבכם אומרים אין אנו מבינים, אף הדברים המפורשים לנו ואמרו לחכמים".

ועד"ז פי' ברד"ק. [ורש"י פי' באופן אחר].

ומ"מ מתלונן הנביא על החכמים שבמקום לפתוח עניינים הסתומים ולבדוק האם הדבר מתאים לדברי הנביאים וחז"ל, אומרים החכמים שהדברים סתומים, והמון העם טוען "לא ידעתי ספר" לכו לחכמים. [והוא מלבד הנז' לעיל בדברי הפסיקתא כיצד ירגישו אותם צדיקים אח"כ, שברוב צער יהיו במצב של "מסלקים תפילתם, ומנחים אותם על ידי הארץ, ואומרים לפניו רבנו של עולם לא יפה עשינו כל השנים, כצאן תעינו..."].

ג

למי הדברים אמורים

דברים אלו נכתבים למי שרוצה כמוני (או יותר ממני) לראות משיח כאן למטה מעשרה טפחים, והוא יגאלנו.

ושאלתו היא רק האם נכונה היא דרך זו או לא [ולא לליצני הדור שמוזכרים בפסיקתא (הובא לעיל) בשם "פושעי ישראל ששחקו עליו" כו'].

לאחר כל הנ"ל אפתח בדברי.

.

א

יחס למדרשים סותרים

הרי אין ספק שעל כל עניין ומדרש שאביא, יהיה מי שיוכל להביא גם מדרשים חלוקים והפכיים וכו' ובכל זאת על יסוד המבואר ב"היום יום" (ו' שבט) שכל המחברים עד הט"ז והש"ך, והם בכלל, עשו החיבורים שלהם ברוה"ק. א"כ הרי בוודאי גם על מדרשים אלו ישנו החיוב דלימוד כל התורה כולה עד ליגעת ומצאת כו', ליישב סתירתם. או שנאמר שתלוי בזכו לא זכו.

או שחלק היה וחלק יהיה בעתיד, או שמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי אבל ודאי שאינה מחלוקת במציאות, שהרי אצל כולם היה "רוח ה' דיבר בי ומלתו על לשוני".

והן אמת שא"א לדעת (בכירור בצורה מדויקת מה יהיה הסדר לעתיד - בדברים שטרם אירעו -) וכמו שפסק הרמב"ם "וכל אלו הדברים וכיוצא בזה אין האדם יודע איך יהיו עד שיהיו", אבל על העבר דברים שכבר ארעו, הרי וודאי שצריך ללמוד בהתאם לכללים שהתורה נדרשת בהן.

ב

מקור אמירת דוד מלך ישראל חי וקיים

בסנהדרין דף לח עמוד א' מובא ששני בני ר' חייא, יהודה וחזקיה, אכלו אצל רבי ולא אמרו דבר, רצה רבי שהם יאמרו דברי תורה וציוה "אגברו חמרא אדרדקי" (- שישקו אותם יין). כיוון ששתו, אמרו שיש שתי משפחות בעם ישראל שהן אלו שמעכבות את הגאולה. ובלשונם: "אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות מישראל ואלו הן ראש גולה שבבבל ונשיא שבארץ ישראל שנאמר "והיה (מושיען של ישראל למקדש, רש"י) למקדש, ולאבן נגף ולצור מכשול (סלה מכשלה יהיה לשני בתי ישראל, רש"י) לשני בתי ישראל", אמר להם רבי (שהיה משיח שבדור) קוצין אתם מטילין לי בעיני (שאתם אומרים שבגללי מתעכבת הגאולה), אמר לו ר' חייא: אל ירע בעינך.. יין ניתן בשבעים אותיות וסוד ניתן בשבעים אותיות נכנס יין יצא סוד".

ובחדא"ג והלכות על אתר "...ומבואר בסוד עיבור החודש וע"פ מ"ש בפ"ב דר"ה רבי חייא חזיא לסיהרא דהוה קאים בצפרה דכ"ט שקל קלא פתק בה ואמר כו' זיל אכסי, א"ל רבי לר' חיי אזיל לעין טב וקדשיה ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים והכוונה בסוד העיבור שדומה לו מלכות בית דוד כמ"ש במדרשות, שכמו שהלבנה אחר שנתמלא.. תתחיל לחסר.. עד שתתחסר לגמרי ואחר כך מחדשת באורה, כן אחר שתכלה מלכות בית דוד לגמרי.. שוב יתחדש מלכותו, ולזה כיוון שכיסוי הלבנה הוא סימן לרבי שהיה נשיא .. לא

רצה לומר כן זיל איכסי [כלומר, רבי לא רצה לדבר על מצב של "איכסי", המעתיק] ... ועל כן אמר לרבי חייא דלקדשיה אז ע"פ אותו הכיסוי ... ולזה אמר ליה שלח לי סימנה דוד מלך ישראל וכו' ר"ל דאף שהכיסוי הוא סימן רע לנשיאות .. הנה מצד אחר הוא סימנא טבה דדוד מלך ישראל חי וקיים שאחר שיכלה הנשיאות יתחדש מלכותו ויצמח קרן דוד וע"כ אמר זיל לעין טב [ואולי רמז בזה, שיצטרכו לעיין ולהסתכל היטב, המעתיק] וקדשיה ... דאחר שיכלה ממשלתו לגמרי, אז יתחדש מלכותו .. והיה רבי מיצר ע"ז". עכ"ל.

ג

הנפק"מ מהנ"ל

המורם מהנ"ל הוא כמה חידושי הלכות:

1. שעיקר אמירת "דוד מלך ישראל חי וקיים" - בכל הדורות קאי דווקא על הזמן בו יהיה הכיסוי!

ז.א שאינו מדבר בדוד המלך עצמו, אלא דווקא במלך המשיח, עליו אומר הפייט "איש צמח שמו" - הוא דוד בעצמו" [וכן מפורש במאמרי אדה"ז נביאים, ד"ה למרבה המשרה שאומר (בתחילת ד"ה הנ"ל) "משמע שכסא דוד ומלכותו הוא עד עולם, וגם אנו אומרים בקידוש לבנה דמ"י חי וקיים, והלא מבואר בכתובים ובמארו"ל שדוד לא חי כ"א שבעים שנה והן שבעין שנים דשאלין מא"ק שהוא אדם הראשון.. אך העניין הוא דמה שאומרים דוד מ"י חי וקיים קאי על משיח בן דוד].

2. "אחר שתכלה מלכות בית דוד לגמרי...שוב יתחדש מלכותו". (וא"כ הרי א'. תתחדש מלכותו שלו. ב' שדווקא זהו הזמן!).

3. "הוא סימן לרבי" (!)

4. "לקדשיה אז ע"פ אותו הכיסוי".

5. (אמת נכון הדבר ש"היה רבי מיצר על זה").

ד

מעט מענייני קידוש לבנה

המקור לענין זה בשו"ע

בדרכי משה לטור או"ח סי' תכ"ו מביא בשם הבחיי "שנוהגין לומר אחר קידוש לבנה דוד מלך ישראל חי וקיים משום שמלכות בית דוד - נמשל לירח ועוד יש לו טעם ע"פ הקבלה .. ודע כי כל עניינים שצריכין להיות בשמחה בקידוש החודש ועניין הריקודים יש לו סוד גדול בדבר הקבלה .. שכולם הם עניינים שמחת נישואין שהאשה חוזרת ומתקדשת לבעלה כמ"ש לעיל סימן תי"ז .. והוא סוד קידוש החודש והמשכיל יבין".

וכן הביא בשו"ע סי' תכ"ו סעיף ג' בהגה"ה (ומזכיר שהוא מהבחי ודעת עצמו. ודבר פלא שלמרות שהוא דעת הרמ"א ולא נזכר בטור ובב"י ובמחבר ושאר נושאי כלי הטור מ"מ הוא מנהג פשוט גם בין אחינו בני הספרדים שאומרים בקידוש לבנה ג"פ "דוד מלך ישראל חי וקיים"). ובביאור הלכה מציין עיין בפר"ח שכתב שיש לזה סמך מפר' ב' דר"ה דא"ל ר' לר"ח זיל לעין טב וקדשיה לירחא ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים וע"ש בפרש"י (שהביא שמלכות ב"ד נמשלה לירח מהפסוק כירח יכון עולם).

והמעין בשיחות המוגהות מש"פ נח תשנ"ב וש"פ תולדות תשנ"ב יוכח בודאי שכ"ק אדמו"ר שליט"א למד פשט בהרמ"א כדברי המהרש"א הנ"ל (אף שכדברי החדא"ג הנ"ל "לא רצה הוא לומר כן...") אלא שהאריך ביותר במשל אודות כיסוי לבנה וקיצר בהנמשל ד"מלכות בית דוד" שנמשל ללבנה. ומ"מ הדגיש [ביחס למשל הלבנה] ש"נראה כמו שאינו במציאות" והרי תורה אמרה שתפקיד הלבנה הוא "להאיר על הארץ" וא"כ כשאינה מאירה הרי נראה כמו שאינו במציאות, ואח"כ דיבר שכן הוא במלכות ב"ד שנמשלו ללבנה, אלא שקיצר בהנמשל. (הובא לקמן בפנים).

וכן כתב המהר"ץ חיות (ר"ה דף כה עמוד א') שזה שאומרים בקידוש לבנה דוד מלך ישראל חי וקיים הוא על פי הגמרא הנ"ל שמלכות בית דוד נמשלה

ללבנה ומטעם מעשה הנ"ל דרבי ור' חייא שאמר על זמן כיסוי הלבנה שיקדש החודש וישלח הסימן דוד מלך ישראל חי וקיים.

וע"פ כל הנ"ל שחידוש מלכות ב"ד וחידוש הירח הוא אותו העניין ממש, הרי נוכל מקידוש לבנה ללמוד כמה עניינים בנוגע לחידוש מלכות בית דוד:

1. שהם עתידים להתחדש כמותה, זאת אומרת שכמו שאצל הירח לא יתחיל החודש הבא לפני שיעלם הירח הנראה מהחודש הקודם, כן אצל משיח צדקנו לא תהיה הגאולה כל זמן שלא יהיה הכיסוי דמלכות בית דוד (כנ"ל מדובר בדברי בני ר' חייא והמהרש"א ועד"ז משמעות דברי הדרכי משה בסי' תכ"ו ומפרש שמדבר על הגאולה, וראה גם רש"י קרוב לסוף ס' דניאל).

2. ההכרזה ג"פ דוד מלך ישראל חי וקיים.

3. "ודע כי כל עניינים שצריכין להיות בשמחה .. ועניין הריקודים יש לו סוד גדול..".

4. יש נוסחאות שמוזכר גם הפסוקים הבאים (וכן הוא נוסח גם רבינו הזקן בסידורו): קול דודי הנה זה בא .. הנה זה עומד אחר כתלנו .. [והרי פשוט שאם עומד אחר כתלנו הרי גם אם משגיח בין החלונות ומציץ מהתרכים עדיין אי אפשר לראותו..]

5. ולהעיר גם מהפסוק הנמצא בסדר קידוש לבנה (בסידור אדמו"ר הזקן): "ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם. אמן". שפסוק זה הוא מהושע ג, ה, ופי' המצו"ד "וגם בקשו את מלך המשיח הבא מזרע דוד ומעצמו יבקשו שאלתם כי הוא ימשול בהם" (וראה גם פירוש רש"י ורד"ק גודל האחריות שבזה), וכן פי' בתרגום עה"פ מי ינתן כאח לי (שה"ש ח, א') שמשיח יתגלה לבני ישראל והם יבקשו ממנו שיבוא עימם לירושלים.

ה

שיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח

"ואמרתם יחי המלך"

בב' ניסן ה'תשמ"ח דיבר הרבי נשיא דורנו מלך משיח שליט"א שיחה שיש לה שייכות ישירה למבואר עד כה (והשיחה יצאה לאור מוגהת ע"י הרבי עצמו), ואלה דבריו (סעיפים ד' ה' ו' וי"ב):

מציאותו של המלך תלויה בעם.. פועלים הם המלכת המלך.

"וכמודגש גם בהכתרת המלך שהעם מכריזים "יחי המלך" (כפי שמצינו גם במלכות בית דוד) שבזה מודגש גם שפעולת העם היא בחיי המלך, חיים של מלך.

"עפ"ז מובן גם בנדו"ד .. אנשי הדור פועלים הוספה בעניין החיים אצל נשיא הדור. כאמור לעיל בענין הכרזת "יחי המלך".

ובאותיות פשוטות:

"לאחרי שישנה השלימות ד"חיים" שנה לנשיאות של נשיא הדור צריך להיות הוספה עיקרית בעניין החיים (גם) עפ"י פעולת העם שמכריזים "יחי המלך" שתוכנה של הכרזה זו - שכבר הגיע הזמן להקיצו ורגנו דוד מלכא משיחא!

"וזהו גם מה שמרעישים בעקבתא דמשיחא על דבר הצורך להכריז "עד מתי" שעיי"ז מקרבים ומזרזים את הגאולה - די"ל שנוסף על הצפייה הבקשה והדרישה על הגאולה.. יש בהכרזה זו גם התוכן דעניין ההכתרה - "יחי המלך" שעיי"ז פועלים ביאת דוד מלכא משיחא.

"ויש להוסיף שאצל מלך המשיח שייכותו לכאו"א מישראל - לכן בכוחו ויכולתו דכאו"א מישראל לפעול העניין ד"יחי המלך"

".. והמעשה הוא העיקר: יש לסיים ולהשלים מעשינו ועבודתנו - כולל גם הבקשה והדרישה "עד מתי?", וההכרזה "יחי המלך" דוד מלכא משיחא בזריזות הכי גדולה.

".. שעיי"ז פועלים כביכול ה"אחישנה" הזריזות אצל הקב"ה."

ו

על איזה זמן מדובר?

כשנמצאים בצער הכי גדול

שם בשיחה בסעיף ח' מדגיש שמדובר בזמן של הנשיא דנתנאל בן צוער, "צוער הוא גם מלשון צער, אשר הצער הכי גדול הוא צער הגלות".

היינו שמדובר במצב בו קשורים לצער הכי גדול (וכדומה שהוא די פשוט שאצל כל תלמיד הקשור לרבו אין צער יותר גדול מאשר המצב שלאחרי כ"ז אדר ה'תשנ"ב ועוד יותר מאז ג' תמוז) וכפי שנמצא בהלכה שתלמיד שגלה מגלים רבו עמו - "לפי שחיי בעלי החכמה ומבקשיה" אינם חיים בלעדיה ונגזר עליו עונש גלות ולא עונש מיתה. ואכ"מ] והאם פלא הוא שמנסה כל מה שביכולתו כדי לזכות לשנות את המצב?)

ז

הדמיון למולד הלבנה

וכמה דיוקים ושאלות בסיבת הדמיון למולד ממש

בשיחת ש"פ תולדות ה'תשנ"ב (מוגה) יש בזה עוד כמה פרטים שלכאורה יש מה ללמוד מהם בנוגע להלכה בשייכות להנ"ל, אלא שמפני גודל האריכות עד עתה לא אאריך בזה, והרוצה לעיין יוכל לעיין בהשאלות ומהם יראה ענייני פלא בהנוגע להמדובר לעיל.

(בסעיף ב' ואילך) "עניינו הכללי של ראש חודש מודגש בשמו - "ראש חודש": חודש מלשון חידוש על שם החידוש דמולד הלבנה, שלאחרי שהולכת ומתמעטת עד שמתעלמת ומתכסה לגמרי נעשית ההולדה שלה באופן של התחדשות. ובלשון הכתוב "ונפקדת כי יפקד מושבך" שעל ידי החסרון ד"יפקד מושבך", בדוגמת העלם וכיסוי הלבנה, נעשה הזכרון ד"ונפקדת", בדוגמת מולד הלבנה מחדש.

".. ועניינו בעבודתם של ישראל שדומין ללבנה ומונין ללבנה (ראה סוכה כט, א. בראשית רבה פרשה ו, ג. אור התורה בראשית ד, סוף עמוד ב' ואילך. ועוד) ועתידים להתחדש כמותה (נוסח קידוש לבנה [סנהדרין מב, א]) - החידוש שנעשה בעולם ע"י עבודתם של ישראל, ועד להחידוש שנעשה בישראל עצמם, שע"י עבודתם בעולם מתעלים לדרגא נעלית יותר מכמו לפני ירידתם למטה - כפי שיתגלה בפועל בגאולה האמתית והשלמה" ("דוד מלך ישראל חי וקיים" [נוסח קידוש לבנה, ראש השנה כה, א] שדוד ומלכתו נמשלו ללבנה [פירוש רש"י ראה השנה שם. רמ"א אורח חיים סימן תכ"ו סעיף ב].

וממשיך באות ד': "ויש להוסיף בביאור השייכות דגאולתם של ישראל לחידוש (מולד) הלבנה ("שהם עתידים להתחדש כמותה") דלכאורה אינו מובן:

"מצינו במדרשי חז"ל ששלימותם של בני ישראל בזמן (דוד ו) שלמה היא על דרך ובדוגמת מילוי ושלימות הלבנה - "הלבנה בראשון של ניסן מתחלת להאיר וכל שהיא הולכת מאירה עד ט"ו ימים ודיסקוס שלה מתמלא ... כך ישראל ט"ו דור מן אברהם ועד שלמה אברהם התחיל להאיר... כיוון שבא שלמה נתמלאה דיסקוס של לבנה שנאמר "וישב שלמה על כס ה' למלך" (שמות רבה פרשה טו, כו) "קיימא סיהרא באשלמותא".

"וכיוון שבגאולה האמתית והשלמה ע"י משיח צדקנו "מבית דוד ומזרע שלמה" יהיה מעמדם ומצבם של בני ישראל בתכלית השלימות (עוד יותר מהשלימות שהייתה בזמן דוד ושלמה) - שייך ומתאים יותר הדמיון למילוי ושלימות הלבנה, ולא למולד הלבנה (בראש חודש) שזה עתה נתחדש אור ומציאות הלבנה [דכיון שתכלית בריאתה "להאיר על הארץ" (בראשית א, טו - יז) הרי כשאינה מאירה על הארץ (ברגע שלפני המולד), הרי זה כמו שאינה במציאות (שם הע' 49)] באופן של נקודה בלבד (לאחרי ההעלם והכיסוי לגמרי - ברגע שלפני המולד) שלא בערך למילוי ושלימות הלבנה באמצע החודש .. ועכו"כ שלא בערך למילוי ושלימות אור הלבנה לעתיד לבוא כשהיה "אור הלבנה כאור החמה ... כמו שהיתה קודם מיעוטה"?!

"וע"כ צריך לומר, שבהדמיון של הגאולה האמתית והשלמה ע"י דוד מלכא משיחא למולד וחידוש הלבנה, מודגשת מעלה יתרה שיש במולד וחידוש

גם לגבי מילויי ושלמות, ובגאולה העתידה לבוא ע"י דוד מלכא משיחא "שהם עתידים להתחדש כמותה", כדלקמן.

ח

השייכות כפי שהיא עדיין למעלה מגילויים

בדומה לתינוק הפונה לבורא עולם עצמו באופן שלמעלה מהבנה • איך יהודי צריך להתכונן? • ומה פעולת ההכרזה?

ובביאור הדבר מאריך בסעיפים ה' - ח שכאשר תינוק פונה לקב"ה הרי כוונתו היא לעצמותו ומהותו של הקב"ה כפי שהוא למעלה מדרגות ותוארים. מהותו ועצמותו יתברך ממש. עד שגם גדולי ישראל הדגישו "אני מתפלל לדעת זה התינוק", ואינו יודע מהי מציאותו, כי אם שישנה מציאות. ולאמיתו של דבר, אי אפשר לומר עליו "מציאות", "ענין", או "דבר", כיוון שגם בתיבות אלו יש תוכן וגד מסויים, ורק מפני שמוכרחים להשתמש בביטוי מסויים (כיוון שרוצים לדבר אודותם) משתמשים בלשון "מצוי".

כתוצאה מכך, גם הקשר שבין התינוק להקב"ה הוא מצד עצם הנשמה, ולא רק מהבנה והשגה (או מהכוחות הנעלים).

וכך צריך להיות אצל כל יהודי שתיכף ומיד כשניעור משנתו אומר "מודה אני" שהוא מתקשר עם הקב"ה למעלה מההבנה וההשגה, ורק אחר כך מתחיל גם ההתבוננות, אריכות התפילה, עד ל"הנהג בהם מנהג דרך ארץ" לעשות לו יתברך דירה זו בתחתונים.

[וממשיך בסעיף ט' ואילך] "ע"פ האמור לעיל יש לבאר גם תוכן החידוש שבגאולה האמיתית והשלימה ע"י דוד מלכא משיחא - "שהם עתידים להתחדש כמותה, בדוגמת החידוש דמולד הלבנה דווקא, ולא בדוגמת מילויי ושלמות הלבנה:

"העילוי דמולד הלבנה לגבי מילויי ושלמות הלבנה - שמילויי ושלמות הלבנה הוא בנוגע להאור (בחנית הגילויים), מה שאין כן המעלה דמולד הלבנה היא (לא בנוגע לאור, כיוון שזה עתה מתחילה להאיר, אלא) בנוגע למציאותה (עצם שלמעלה מגילויים), שלאחרי ההעלם בתכלית ברגע שלפני המולד, מתחדשת ומתגלה מציאותה של הלבנה: אלא שמציאות זו (העצם שלמעלה מגילויים) נמשכת ובא בפועל ובגילוי בהתגלות אור הלבנה מיום ליום עד למילוי ושלמות הלבנה.

"..ודוגמתו בישראל התגלות עצם המציאות דישראל .. עצם הנשמה שהיא חד עם עצמותו ומהותו יתברך, ודבר זה חודר בכל כוחות הנפש".

ומאריך שכאשר מדובר על הכנה לגאולה האמיתית והשלמה הרי כל אחד צריך לעורר את עצם נפשו [על דרך הלשון "מיד כשניעור משנתו יאמר מודה אני"] ולדאוג שזה יחדור בכל פרט של קיום המצוות ועשיית טובה ליהודי וכו'.

ומסיים את השיחה: "ויהי רצון והוא העיקר - ש .. תבוא בפועל ובגילוי הגאולה האמיתית והשלמה, התחלת הגאולה ושלמותה, ע"י משיח צדקנו - "יעמוד מלך מבית דוד כו" ..

"וכמרומו גם בסיום וחותם ההפטרה דשבוע שעבר [פרשת חיי שרה]:

"ההפטרה דשבוע שעבר מסתיימת בהכרזה "יחי אדוני המלך דוד לעולם - נצחיות מלכות דוד שנמשכה במלכות שלמה, ששלמותה ע"י המלך המשיח שהוא "מבית דוד ומזרע שלמה, שתוכנה של הכרזה זו הוא התגלות מציאותו דמלך המשיח.

"וע"י זה ולאחרי זה באה התגלותו לעין כל ע"י פעולותיו כו'.. עד ש"כל השומע יצחק לי", ולא עוד אלא שבפועל גם על העולם הבא. "עד אשר אבוא אל אדני שעירה", "בימי המשיח" שנאמר ועלו מושעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה - תיכף ומיד ממש".

ט

קיצור מכל הנ"ל

1. המעיין בגמ' סנהדרין (לח, א) ובראש השנה (כה, א) ובמהרש"א (לסנהדרין) וברש"י (ר"ה שם) וברמ"א או"ח סי' תכ"ו, מוכח שמדמים מלכות בית דוד (כולל מלכות המשיח) ללבנה, עד לדוגמת הכיסוי והעלם שלפני המולד והתחדשות שאחרי זה.

2. מטעם זה הנהיגו לומר בזמן קידוש לבנה דוד מלך ישראל חי וקיים (ויש שהייתה הוראה - ע"י רבי לר' חייא - לומר כך בזמן קידוש החודש ע"י הבי"ד, ועכ"פ בתור סי' שנעשה קידוש החודש בזמן דכיסוי הלבנה).

3. הכיסוי עצמו אם כי יש בו עניין רע, יש בו מעלה שאחר שיכלה הנשיאות יתחדש מלכותו ויצמח קרן דוד (מהרש"א).

4. אמירת "יחי אדוני המלך דוד לעולם" פועלת התגלות מציאות המשיח בעולם, ורק אחרי זה מתחילים פעולותיו (שיחת פ' תולדות ה'תשנ"ב על יסוד הרמ"א וכו' וגודל הדמיון למולד כמוכח מגמ' ופוסקים). ובדומה לאמירת דוד מלך ישראל חי וקיים.

5. ישנה האפשרות לבחור בדרך של לעג וקלס מהנ"ל או להפסיק לאחוז בזה לבין להיות מאמינים משנה ראשונה .. (פסיקתא דרב כהנא וגם ברש"י דסוף דניאל משמע שיהיה מי שייתכן שחיכה, ואחר הכיסוי, הרי .. "אשרי המחכה").

6. אין מקום להטענה שאין ממש בדברים אלו (כנ"ל בארוכה סעיף א').

7. עיקר אמירת יחי המלך הוא בזמן של צער הכי גדול על אורך הגלות (כנ"ל סעיף ח').

8. אמירת יחי המלך מזרזת הקיצו ורננו שוכני עפר של הרבי הריי"ץ עד להקיצו ורננו דוד מלכא משיחא (שיחת ב' ניסן תשמ"ח. וכמשמעות דברי רבי לר' חייא לקדשיה ע"פ אותו כיסוי ושלח ליה סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים כמובא במהרש"א).

י

מקונטרס "הלכתא למשיחא"

בקונטרס "הלכתא למשיחא" של הרה"ג וכו' יושב על מדין הרב יוסף הלוי שליט"א הלר, האריך דלשיטת הרמב"ם הנה מלך המשיח אינו צריך לא משיחה, ולא מינוי ע"י סנהדרין (שהרי משמעות דברי הרמב"ם שיתכן שהוא יעמיד סנהדרין בחזרה), ומצוות מינוי מלך אצלו מתקיימת ע"י קבלת המלכות ע"י הציבור (סימנים ז' ח, שם. וכן בפכ"ב - שם - שבא בתור סיכום).

ועפ"י הרי יתכן שבאמירת "יחי המלך" מקיימים את המצוה (שהיא אחת מתרי"ג המצוות) דמינוי מלך.

יא

האם הודיעו גם באיזה דור?

בדברי הימים א' (ג, יא) כותב רש"י: "משלמה עד יואש ח' דורות, ולפי שראה דוד שהיה זרעו כלה בימי יואש ע"י עתליהו כדכתיב .. ותקם ותדבר. על לשון דבר - ע"י סם המוות, עמד דוד בתפילה ואמר זה המזמור למנצח על השמינית .. - על דור שמיני - הושיע ה' כי גמר חסיד וגו', ונמלט יואש ומן יואש עד יאשיהו ח' דורות, שראה דוד שיאשיהו ובניו כולם הולכין לאבדון, זה נהרג וזה נקרו עיניו, והתפלל עוד על השמינית, על דור שמיני, ה' אל באפך תוכיחני, ובשביל תפילתו נשתיריו בני יהויקים, ובכל ספר תהלים אין יותר על השמינית אלא אלו שניים, ומיכנה (ס"א ומיהויקים) עד ענני שבעה שהוא מלך המשיח דכתיב וארו ענני שמיא" ..

הרי שרש"י כותב בפירוש שמשח צריך להיות שביעי [ואם כי אינו ברור כ"כ שביעי למה (היינו איך מתחילים לספור?) הנה זה יתכן לומר שהכוונה בפשטות שבעה צדיקים שמחברים את העולם עם הקב"ה או את הקב"ה עם העולם כדי לתקן עולם במלכות ש-ד-י].

וביחד עם זה כותב רש"י בדניאל (יב, יב) "שעתיד משיחנו להתכסות אחר שנגלה וישוב ויתגלה, וכן מצינו במדרש רות וכן יסד ר' אליעזר הקליר (בסילוק יוצר פרשת החודש) ויתכסה מהם .."

הרי שמגלה בפירוש במקום א' שצריך להיות שביעי, ובמקום א' אומר שמשחית יתגלה ויתכסה וישוב ויתגלה.

וכן בפיוט הנ"ל אליו מציין רש"י ג"כ אומר ויצמיח צמח נקוב שבעה ואותו יהו רועים שבעה [ז.א. שמלבד שהוא שביעי באים אתו גם שבעת הרועים], ויתכסה מהם.. וישוב ויגלה לעם קדושים, אשר עמו יהו מקדושים, ולא לעדרי צאן קדשים, עד..

יב

שאלה מדברי הרמב"ם

ואם נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו התורה

הערה: הדברים המובאים לקמן, נכתבו אך ורק כדי לתרץ את דברי המקשנים מהרמב"ם דלקמן, שראיתי כמה הקשו ממנו, אבל בוודאי שהמציאות האמיתית היא [למרות המובא בכו"כ מקומות] כפי שאומרת התורה שדווקא על זמן זה נמצא החיוב לומר על המשיח "דוד מלך ישראל חי וקיים".

שמעתי, יש שואלים, הרמב"ם בפי"א ה"ד (השמטת הצנזור) בהלכות מלכים כתב "ואם נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה והריהו ככל מלכי בית דוד השלמים והכשרים ...", ואז טוענים שאין מקום לכל הנ"ל.

אבל הרמב"ם עצמו בפירוש המשניות לסנהדרין פרק עשירי (ד"ה ועתה) כותב "והמשיח ימות .. וכבר ביאר הנביא את מיתתו" הרי שלדעתו לא רק שיהיה דבר זה אלא שהוא מבואר בנביא (וכבר נודע מחלוקת הרמב"ן והראב"ד בזה ואכ"מ). ואיך יכתוב בספרו כ"כ להיפך ממש?

ובהכרח לומר שגם לדעת הרמב"ם אין זה בהסתירה להנ"ל אלא אם נהרג בטלה ממנו החזקה (שהיתה עליו מקודם).

כלומר בהלכות אלו (דפי"א בהל' מלכים) רק בא לברר גדר "חזקת משיח" (היינו ע"פ מה נוכל לוודא שליהודי מסויים ישנו "חזקת משיח" ומתי נעשה ל"וודאי משיח") וע"כ מביא את הסימנים ע"פ תורה לחזקת משיח, ובאיזה אופן בטלה חזקתו.

אבל אינו נכנס להסוגיא דש"ס סנהדרין אם משיח יהיה מן הקמים או לא. ומה יהיה הסדר בזה, שעל זה כתב "אין אדם יודע איך יהיו הדברים עד שיהיו".

וי"ל זה גם מה שמדייק בלשונו כאן וכתב "ואם נהרג" ולא כתב ואם מת, שהוא לשון הרגיל ופשוט יותר (שהרי נהרג הוא מיתה דווקא באופן מסויים ואינו נמצא אצל רוב בני האדם, אבל מיתה הוא מצוי ביותר, שרק יחידים נכנסו חיים לג"ע). והטעם הוא פשוט, דמכיון שכתב קודם לזה שאצל משיח יהיה ילחם מלחמות ה' וינצח, הרי שאם לבסוף ראו שיהיה בדיוק להיפך, שאוביו ניצחו אותו ונהרג על ידם, הנה בזה מתבטלת חזקתו מאחר שזה היפך הנדרש על ידי פעולותיו (שיהיה "וינצח" ועל ידו יתרומם קרן ישראל ופעולה זו היא בסתירה ישירה לכלל זה). ועל דרך המובא בהמשך ההלכה (שם) שמי שענינו ופעולותיו הם היפך לגמרי מהמובטח בעניני משיח, הרי בוודאי שאינו משיח, וק"ל.

אבל בהכרח שהרמב"ם בזה אינו מדבר על הסדר שיהיה, וכנ"ל שהיא גמרא ערוכה, ומהרש"א ושדי חמד (פאת השדה מערכת הא' אות ע') ואדרבה מדגיש שם שהוא על ידי זכות גדול. וראה גם באור החיים הקדוש (במדבר כד, יז) על פסוק דרך כוכב מיעקב. בנוסף לכל המצויין לעיל.

וכל זה היה אפילו אם היינו פוסקים בדבר זה כהרמב"ם. אבל כבר ידוע שהרמב"ן בשער הגמול נחלק על הרמב"ם [עד שכתב "ראה שהרב ז"ל גזר עליו עונש מות"] וכתב שלא יתכן כדבר הזה, שהרי משיח צריך להחיות מתים ולבטל החטא דעץ הדעת (שממנו החל מציאות של מות בעולם) וכיצד יתכן שימות בהכרח שיחיה בחיים נצחיים, וכן הובא בקונטרס תורת החסידות. וכנ"ל בארוכה שדווקא על זמן זה נאמר - ע"י כל ישראל - דוד מלך ישראל חי וקיים!!!

יג

מתי משיח מתחיל פעולותיו?

ומשיח שבאיזה דור יהיה הגואל בפועל?

על כרחך צריך לומר שאין דוד המלך בעצמו מלך המשיח שיהיה "נשיא להם לעולם", שהרי תחילת פעולת מלך המשיח תהיה קודם הגאולה, כמבואר ברמב"ם (הלכות מלכים פרק יא הלכה ד), ובודאי קודם תחיית המתים (גם דצדיקים הקמים מיד כמאמר חז"ל יומא ה, ב) משה ואהרן עמנו".

ומכיון שכן, הרי בהכרח שאותו יהודי מבית דוד שיכין את העולם לגאולה (מלך המשיח), תחילת פעולתו היא עוד קודם הגאולה, כדי להכין את העולם לגאולה, הוא צריך להיות נשיא להם לעולם.

אבל ראה ירושלמי ברכות (פרק ב הלכה ד) ואיכ"ר (פרק א, נא) דמלכא משיחא "אי מן חייא הוא דוד שמיה, אי מן דמכייא הוא דוד שמיה" (אם מן החיים הוא- יהיה שמו דוד, ואם מן המתים הוא- יהיה דוד בעצמו. פני משה). ובפיוט אומץ ישעך (דהושענא רבא) "קול צמח כו' הוא דוד בעצמו". - וביפה ענף לאיכ"ר שם פירש דקאי להדיעה שביאת משיח [תהיה] אחרי תחיית המתים. ע"ש. וראה רד"ק יחזקאל (ועד"ז בירמיה) שם [יחזקאל לז, כד-כה] "או רמז לתחיית המתים".

ויש לומר הכוונה בזה שנשמת דוד המלך תתלבש במלך המשיח, ע"ד הענין ד"משה הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון" (ראה שמו"ר פרק ב, ו. זח"א רנג, ס' הפסוקים פרשת ויחי -אף דמשה לוי ומשיח משבט יהודה- שהכוונה שנשמת משה תתלבש בגואל אחרון (אוה"ח ויחי מט, יא)

ויתן השי"ת שתיכף ומיד נזכה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י הרבי מלך המשיח שליט"א ונכריז לפניו מתוך שמחה עצומה "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד"!!!

תוכן הביאור

עיון הדברים ברמב"ם: "אין אדם יודע איך יהיו הדברים" (עד מתי לא

ידעו?) 105

יגיע זמן שכולם ידעו, בתחילה לא כולם ידעו. יהיו מאמינים משנה ראשונה, צדיקים שאח"כ יודו בטעותם שכל השנים לא יפה עשינו, ופושעי ישראל ש"שחקו עליו"

יחס למי שאומר סתומים וחתומים הדברים (בזמן שאפשר לדעת) . 108

ישעיה התלונן ע"כ שכאשר יגיע הזמן יהיו טוענים "הספר החתום" - פתח החותם וקרא !

למי מופנים הדברים? 109

יחס למדרשים סותרים 109

מקור אמירת "דוד מלך ישראל חי וקיים" 110

לאחר שיכלו שני בתי אבות מישראל, ראש גולה ונשיא, אחר שתכלה מלכות ב"ד לגמרי .. שוב יתחדש מלכותו, סימן לרבי - נשיא .. לא רצה הוא לומר, היה רבי מיצר על זה, לקדשיה ע"פ אותו הכיסוי, סימנא דוד מלך ישראל חי וקיים (מהרש"א).

נפק"מ מהנ"ל להלכה 111

גם במאמרי אדה"ז "נבאים" מדגיש שאמירת דוד מלך ישראל חי וקיים, היא על המשיח ולא על דוד

מעט מענייני קידוש לבנה (המקור לענין זה בשו"ע) 111

שהם - מלכות ב"ד - עתידים להתחדש כמותה אחר הכיסוי לגמרי, עד שזו הלכה פשוטה ברמ"א שכל ישראל נוהגים בה, וכן מוכח בשיחות ש"פ נח וש"פ תולדות ה'תשנ"ב שכן למד ברמ"א הטעם לאמירת דוד מלך ישראל חי וקיים בעת קידוש לבנה, וברש"י (סוף דניאל) שעתיד משיחנו להתגלות ולהתכסות ושוב יתגלה (ובדברי הימים א' פ"ג פסוק י"א כתב שיהיה שביעי ולא שמיני), אומרים דוד מלך ישראל חי וקיים ג"פ, וענין הריקודים יש לו סוד גדול, ובקשו דוד מלכם - מעמו יבקשו שאלתם כי הוא ימשול בהם.

שיחת ב' ניסן תשמ"ח ("ואמרתם יחי המלך") 113

ובהערות: מתיקוני זהר: שדווקא כאשר יבקשו ישראל הגאולה פעם אחר פעם אז יהיה מצב של מותנא קא אחזי למשיח .. לגביה הדא הוא דכתיב מנחם משיח בנפשי חזרת רוחא ודפיקו דלבא.

על איזה זמן מדובר? (כשנמצאים בצער הכי גדול) 114

הדמיון למולד ממש (שדוד ומלכותו נמשלו ללבנה, לפני המולד כמו שאיש במציאות) .. 115

השייכות גם לדבר כפי שהוא עדיין למעלה מגילויים (לאחר העלם בתכלית) 116

[תוכנה של הכרזה זו הוא התגלות מציאותו דמלך המשיח ועי"ז ולאח"ז באה התגלותו לעין כל - משיחה מוגהת]

קיצור מכל הנ"ל 118

[מלכות ב"ד נמשל (כיסוי מוחלט) דהירח, לכן הנהיגו חז"ל לומר בעת קידוש לבנה דוד מלך ישראל חי וקיים, אחר שיכלה הנשיאות יתחדש, אמירת יחי אדוני המלך דוד לעולם מגלה משיח בעולם ולאח"ז פעולתיו, אפשר ללעוג או להאמין משנה ראשונה, אין מקום להטענה שאין יודעים בדברים אלו, מזרז הקיצו ורגנו]

האם יתכן שבזה מקיים מצות מינוי מלך? 119

האם הודיעו גם באיזה דור יהיה הדבר הזה? 120

[דור שמיני במלכות ב"ד בסכנת כליה, אבל משיח יהיה שביעי ולא שמיני]

היש מקום לשאלה מדברי הרמב"ם (ואם נהרג וכו')..... 121

מתי משיח מתחיל פעולותיו (ומשיח שבאיזה דור יהיה הגואל? ... 122

[מוכרח להיות האחרון מב"ד שכיץ העולם לגאולה - בנוסף לכל האמור לעיל
אודות השביעי ויתגלה ויתכסה כו' ולקדשיה ע"פ אותו הכיסוי וכו']

לזכות תלמידי התמימים 'חילי בית דוד'

דישיבת תומכי תמימים חב"ד ליובאוויטש הקריות

•

יעלו מעלה מעלה,

מתוך שקידה והתמדה בלימודיהם,

ויזכו לגדול, חיילים אמיתיים בבחינת "נרות להאיר"

לנחת רוח ולתפארת כבוד קדושת אדמו"ר מלך

המשיח שליט"א

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

הגה"ח הרב יגאל פיזם שליט"א

ראש הישיבה ורב ק"ק חב"ד קרית שמואל

**וכל הנהלת הישיבה, הר"מים, המשפיעים, הנו"נים
והצוות הגשמי, תלמידי הישיבה ובוגרי הישיבה**

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לעילוי נשמת

הרבנית מרת חנה ע"ה בת ר' יוסף ישראל הי"ד פיזם
עסקה בשליחות כבוד קדושת אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
נפטרה ג' אלול ה'תשס"ג
יה"ר שתיכף ומייד יוקיים היעוד
"הקיצו ורננו שוכני עפר"

.

לעילוי נשמת

המנהל הגשמי דישיבתנו הקדושה
הרה"ח דוד בן אליעזר עמוס
עסק בשליחות כבוד קדושת אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
נפטר כ"ו אדר ה'תשע"ה
יה"ר שתיכף ומייד יוקיים היעוד
"הקיצו ורננו שוכני עפר"

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לרפואה שלימה

הגה"ח הרב **יגאל בן רבקה** שליט"א

ראש הישיבה ורב ק"ק חב"ד קרית שמואל

לרפואה שלימה ברמ"ח איבריו ושס"ה גידיו תיכף ומיד ממש

.

אהרון הלוי שיחי בן **חיה**

לרפואה שלימה ברמ"ח איבריו ושס"ה גידיו תיכף ומיד ממש

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

הרה"ח הרב **דוד שלמה דניאל** שיחי'

וזוגתו **חנה רחל** שתחי'

וב"ב שיחיו

סגל

שיזכו לראות ולרוות רוב נחת חסידי אמיתי מכל יוצ"ח,
ולהצליח בשליחותם הקדושה מתוך הרחבה ועשירות כפשוטו
ממש עד בלי די, ויחד נזכה להתגלות השלימה של כבוד
קדושת אדמו"ר מלך המשיח שליט"א תיכף ומיד ממש

.

אסתר בת **גסיה** שתחי'

וב"ב שיחיו

סגל

שתזכה לראות ולרוות רוב נחת חסידי אמיתי מכל יוצ"ח,
מתוך הרחבה ועשירות כפשוטו ממש עד בלי די, ויחד נזכה
להתגלות השלימה של כבוד קדושת אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א תיכף ומיד ממש

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לעילוי נשמת
מרת אדית בת הרמן צבי ע"ה
ענב
נתרם ע"י בנה שיחי' דן צבי

.

לעילוי נשמת
מרת חיה פיבי בת חיים ואסתר ע"ה מרציאנו
גלב"ע י"ב תשרי ה'תשע"ד
נתרם ע"י יבדלחט"א בעלה ובנם שיחיו
.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' ישראל ב"ר יעקב ע"ה קונסטנטיני
גלב"ע אור ליי"ח תשרי תשע"ו

•

הוקדש ע"י המערכת

•

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

הרה"ח ר' גד יעקב שיחי' בלז'ינסקי

וב"ב שיחיו

שיזכו לראות פרי טוב בעמלם בגו"ר ולרוב נחת חסידי מכל
יו"ח שיחיו ולקבל פני משיח צדקנו בקרוב ממש מתוך שמחה
וטוב לבב בבריאות ועשירות בטוב הנראה והנגלה

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות
ידידנו הנכבד
ליבו פתוח לכל דבר שבקדושה
ובמיוחד לחיזוק ההתקשרות והאמונה האיתנה
בבשורת הגאולה בקרב תלמידי התמימים
הרה"ח ר' ראובן שי' שאער
ורעייתו הגב' שרונה תחי'
וב"ב שי'
שיזכו להצלחה רבה בכל מעשה ידיהם בגשמיות ורוחניות
ויזכו ביחד על כל אחב"י לראות בהתגלות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומייד ממ"ש

.

לעילוי נשמת
ר' יעקב בן אברהם ע"ה
נלב"ע ליל ש"ק ד' שבט ה'תשנ"ה
שאער

.

לע"נ
מרת אסתר בת ראובן ע"ה
נלב"ע כ"ב שבט ה'תשס"ד
שאער

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

הרה"ת ר' אלירן שיחי' רוטו

ורעייתו הגב' אלישבע נחמה שתחי'

וב"ב מנחם מענדל ומשה חי נ"י

העומד לימין ישיבתנו הקדושה שיצליחו בשליחותם למעלה
ממדידה והגבלה ומתוך שמחה בריאות ועשירות מופלגה יזכו
לקבל פני משיח צדקנו

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לזכות

הרה"ת ר' **מנחם מענדל שיח"י סלפושניק**

ורעייתו הגב' **שלומית שתחי'**

וב"ב שיחיו

העומד לימין ישיבתנו הקדושה שיצליחו בשליחותם למעלה
ממדידה והגבלה ומתוך שמחה בריאות ועשירות מופלגה יזכו
לקבל פני משיח צדקנו

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לרפואת

ברכה בת סיגל

לבריאות איתנה עד ביאת משיח צדקנו בקרוב ממש

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

לע"נ

הרה"ח ר' זמרוני זליג בן חיים ע"ה
נלב"ע ט"ז סיוון ה'תשע"ח

שליח כ"ק אד"ש מה"מ לעיר בת - ים
מייסד "בית חב"ד" הראשון בארץ הקודש
יו"ר האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה

יה"ר שיזכה לעליית הנשמה הכי עיקרית
בהתלבשותה בגוף גשמי
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש!

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הקובץ נדפס לע"נ
הרה"ח ר' בועז בן יעקב אריה ע"ה קלי
נלב"ע כ"ב תמוז ה'תשע"ח

שליח כ"ק אד"ש מה"מ לעיר חיפה והקריות
חבר הנהלת מוסדות חב"ד בעיר
ומקים עמותת "שבע מצוות לשבעים אומות"

יה"ר שיזכה לעליית הנשמה הכי עיקרית
בהתלבשותה בגוף גשמי
בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
תיכף ומיד ממש!

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך
המשיח לעולם ועד

מוקדש

לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יה"ר שיראה הרבה נחת מבניו - התמימים "דעם

רבי'נס קינדר" בפרט,

משלוחיו, חסידיו, וכלל ישראל - בכלל יבוא ויגאלנו
ויוליכנו קוממיות לארצנו וישמיענו נפלאות "מתורתו
תורה חדשה מאיתי תצא" בגאולה האמיתית והשלימה
תיכף ומי"ד ממ"ש

.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד